

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1896.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w Galicyi powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 25. stycznia 1896 r. następujące uchwały:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w sprawie podniesienia hodowli bydła.
2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1896 do wysokości 4.000 zł. na pokrycie kosztów komisji licencyonujących w myśl §. 4 ustawy z dnia 20. lipca 1896 i wstawia tę kwotę do Rubryki XV. budżetu krajowego na rok 1896.
3. Sejm wstawia do Rubr. XV. pozycya 241 budżetu krajowego na rok 1896 kwotę 2.000 zł. dla c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego na posadę instruktora hodowli bydła.
4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by odniósł się do c. k. Rządu z wezwaniem, ażeby zarządził ścisłe przestrzeganie postanowień §. 16. ustawy z dnia 20. lipca 1892 Nr. 52. Dz. ust. kraj. i §. 13. ust. 4. przepisów wykonawczych odnoszących się do tej ustawy (Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 2. lipca 1894 l. 58567) Nr. 72 Dz. ust. i rozp. kraj. z 10. października 1894 r.

Zanim przystąpimy do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi czynności, które Wydział krajowy przedsięwziął w sprawie podniesienia hodowli bydła w roku 1896, zdamy wprawie sprawę z wykonania polecenia, objętego punktem czwartym wyżej przytoczonej uchwały Wysokiego Sejmu.

Wydział krajowy podając obraz dotychczasowej działalności komisji licencyonujących w kraju i wykazując trudności, które pozostają do pokonania, ażeby odnieść pożądane korzyści z ustawy hodowlanej, zwrócił się z prośbą do c. k. Namiestnictwa, ażeby zechciało wydać do wszystkich c. k. Starostw rozporządzenie, ścisłego przestrzegania ustawy hodowlanej i wykonawczych do niej przepisów, nadto polecenia c. k. żandarmerji, ażeby w myśl §. 15. ustawy hodowlanej czuwała ścisłej nad jej wykonaniem, i o wszelkich przekroczeniach władze zawiadamiała. C. k. Namiestnictwo uczyniło niebawem zadość tej prośbie Wydziału krajowego, już bowiem odczwą z dnia 26. maja b. r. l. 39.885 nadesłało nam odpisy okólników do c. k. Starostw w tej sprawie wydanych.

Odpisy te załączamy jako alegaty niniejszego sprawozdania, zaznaczając tu tylko, iż pierwsze z tych zarządzeń (z dnia 26. lutego 1895 L. 94.388) wydane wskutek inicjatywy c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego we Lwowie jest dowodem, że c. k. Namiestnictwo jeszcze w roku zeszłym zalecało c. k. Starostwom czuwanie nad ścisłym zachowaniem ustawy hodowlanej, drugie zaś (z dnia 21. maja 1896 L. 39.885) czyni w całej pełni zadość postulatowi Wysokiego Sejmu.

Czynności w sprawie podniesienia hodowli bydła.

Do ważnych spraw ekonomicznych mogących zapewnić w najbliższej przyszłości znaczne pomnożenie bogactwa kraju, zaliczyć trzeba sprawę podniesienia hodowli bydła. Mając pełną świadomość tego jej znaczenia, starał się Wydział krajowy skorzystać z każdej sposobności, by się wywiązać z poruczonych mu ustawą hodowlaną obowiązków, a obraz swego działania na tem polu przedstawia w niniejszem sprawozdaniu.

Działalność ta z natury rzeczy skupiała się około wprowadzenia w życie postanowień samej ustawy, a więc miała głównie na celu, faktyczne rozpoczęcie licencyonowania w tych okręgach, w których już w r. 1895 komisye licencyonujące zorganizowane zostały.

Alegat 3.

Organizacya komisji w r. 1895 znana jest z przeszłorocznego sprawozdania a zmiany jakie w tej organizacyi w ciągu bieżącego roku zaszyły, których obraz daje wykaz dołączony jako alegat 3., powstały, bądź to wskutek uzupełnienia komisji z końcem r. 1895 jeszcze niekompletnych, bądź to wskutek rezygnacyi w ciągu roku bieżącego niektórych przewodniczących i członków.

Liczba komisji w zachodnich powiatach nie uległa żadnej zmianie, jest ich 48 na 50 okręgów licencyjnych, gdyż w powiecie Jasielskim jedna i ta sama komisya pełni czynności w trzech okręgach. Natomiast liczba członków komisji wzrosła o 16, a chociaż 30 przewodniczących i 31 zastępców tychże, nie wpłynęło na zmianę liczby członków, to uzupełnienia samych komisji osobistościami nowo zamianowanymi, podniosły ilość biorących udział w komisjach z liczby 234 na 250.

Niewielką także zmianę przychodzi nam zaznaczyć w powiatach wschodnich, należących do zakresu działania Towarzystwa gospodarskiego galic. we Lwowie. Przybyła tylko jedna komisya nowa na okręg Janowski powiatu Gródeckiego, tak, że wszystkich komisji mamy tam 109, które po uzupełnieniu nowymi członkami mają 108 przewodniczących a 109 zastępców tychże, wykazując zarazem zwiększoną, bo 650 zamiast, jak to było w roku zeszłym 605 wynoszącą liczbę członków. Ogólna przeto liczba osób biorących czynny udział w komisjach licencyonujących wynosiła w bieżącym roku 900, zatem o 61 więcej niż w roku zeszłym. Na 159 komisji okręgowych mieliśmy zamianowanych 138 przewodniczących i 140 zastępców, albowiem dla braku chętnych osobistości, jeden i ten sam przewodniczący często przyjmować musiał przewodnictwo w dwóch komisjach swego powiatu.

Rzecz jednak jasna, że z czasem siły te rozległości zadania nie podołają i w miarę jak ustawa wnikać będzie w stosunki hodowlane, czynności wzrastać będą, a tem samem i liczba osób czynnych w zakresie tej pracy zwiększać się musi.

Komisye licencyonujące w wielu powiatach rozpoczęły swoje czynności w roku 1895, ale pozostało jeszcze dużo okręgów, w których o samem licencyonowaniu nie było mowy, a członkowie komisji zbierali się tylko dla ułożenia programu przyszłego postępowania lub dla przygotowania przedwstępnych czynności. Wydział krajowy pragnął, ażeby z wiosną bieżącego roku w całym kraju przystąpiły komisye licencyonujące z energią do przeprowadzenia licencyonowania i wprowadzenie w życie ustawy hodowlanej. W tym celu wezwał w miesiącu styczniu wszystkich przewodniczących do ścisłego wypełnienia dobrowolnie przyjętego obowiązku, przypominając równocześnie poprzednio w tym przedmiocie wydane zarządzenia.

Wezwanie to było następującej treści:

„W myśl §. 5 ustawy hodowlanej z dnia 20. lipca 1892, jakoteż stosownie do przepisów wykonawczych do tej ustawy, główne licencyonowanie odbywać się powinno raz do roku na wiosnę.

Ponieważ w interesie stanowczego i skutecznego wprowadzenia w życie ustawy hodowlanej koniecznem jest, aby we wszystkich już zorganizowanych okręgach komisye licencyonujące faktycznie w tym przez przepisy wyznaczonym czasie, przeprowadziły licencyonowanie, przypominamy przewodniczącym komisji wszystkie przepisy i nasze rozporządzenia odnoszące się do wykonywania czynności przez komisye licencyonujące a w szczególności okólnik z dnia 8. lutego 1895 L. W. 63.536 o wyznaczeniu miejsca i czasu oglądania buhajów i okólnik z dnia 8. sierpnia 1895 l. 11.849 o powoływaniu weterynarzy do narad komisji licencyonujących.

Równocześnie wzywamy przewodniczących komisji do niezwłocznego podjęcia tych czynności, do których w myśl ustawy hodowlanej są obowiązani, przyjąwszy na się obowiązki przewodniczących komisji.

Komisje w tych okręgach, w których licencyonowanie jeszcze się nie odbyło, powinny się przede wszystkim zastanowić nad tem, czy ze względu na miejsce we warunki hodowli lub stosunki majątkowe gmin, lub całych okolic nie byłoby wskazaniem zawiesić na razie wprowadzenie w życie ustawy o licencyonowaniu buhajów i w tym celu postarać się po myśli ustawy o przyznaniu ulg dających się uzyskać na mocy §. 21 ustawy. W danym wypadku przedstawi komisya swą opinię Wydziałowi krajowemu do dalszego zarządzenia.

Komisje powinny wezwać z badać, czy posiadają odpowiedni zapas druków, potrzebnych do przeprowadzenia ich czynności, a gdyby tych druków nieposiadały, odniosą się w tej sprawie do Wydziału krajowego, które wszelkie druki w przepisach wykonawczych wymienione, rozsyła tak dla użytku komisji, jak dla posiadaczy buhajów bezpłatnie.

Pierwszem zadaniem komisji było zawsze zastanowić się, czyby nie należało w myśl postanowień §. 21 ustawy zawiesić ustawę hodowlaną na czas, dopóki stosunki w danym okręgu o tyle się nie poprawią, iżby wprowadzenie jej nie natrafiało na niepokonalne przeszkody. Stosując się do tej wskazówki, przedstawiły nam też niektóre komisje licencyonujące wnioski o zawieszenie ustawy hodowlanej bądź w całych okręgach, bądź w niektórych tylko gminach. Wydział krajowy po zasięgnięciu opinii Wydziałów powiatowych i Komitetu centralnego właściwego Towarzystwa gospodarskiego, udawał się w tych wypadkach do c. k. Namiestnictwa, wyrażając przy tej sposobności zapatrywanie na stosunki hodowlane tych miejscowości, w których proponował zawieszenie ustawy hodowlanej, ażeby uzyskać porozumienie §. 21 ustawy wymagane. Następnie dopiero, gdy porozumienie nastąpiło, wydawał Wydział krajowy postanowienie, przyznające poszczególnym gminom, okolicom lub powiatom wyjątkowe ulgi.

W powiatach zachodnich pięć komisji licencyonujących postawiło wnioski, ażeby zawiesić ustawę o licencyonowaniu a mianowicie: w całych powiatach, komisje: w Kolbuszowie, Myślenicach i w Żywcu, w niektórych zaś gminach tylko komisje powiatu Chrzanowskiego i Limanowskiego. Po porozumieniu się z c. k. Namiestnictwem wydał Wydział krajowy postanowienie co do zawieszenia ustawy w powiecie Kolbuszowskim i części powiatu Chrzanowskiego i to na czas §. 21 dozwolony. W sprawie zaś zawieszenia ustawy w powiecie Myślenickim i Limanowskim porozumienie jeszcze nie zostało osiągnięte. Do wniosku komisji okręgu Żywieckiego, opierając się na opinii Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego Wydział krajowy się nie przychylił uznając, że stosunki hodowlane tego powiatu nie różnią się wcale od sąsiednich powiatów, w których z korzyścią ustawa hodowlana wprowadzona została.

We wschodnich powiatach, tylko komisje w okręgach powiatu Skalackiego wystąpiły z wnioskiem zawieszenia ustawy i to w całym powiecie, inne komisje zaś powiatów: Bohorodczańskiego, Mościskiego, Rohatyńskiego i Tarnopolskiego postawiły wniosek zawieszenia ustawy w niektórych miejscowościach i tak: Bohorodczany w trzech gminach, Mościska w siedmiu gminach, Rohatyn w 72 gminach, Tarnopol zaś w całym okręgu Tarnopolskim. Dotychczas wydał Wydział krajowy orzeczenie co do zawieszenia ustawy hodowlanej w powiecie Rohatyńskim i Tarnopolskim.

Skutek wezwania, które Wydział krajowy wystosował do przewodniczących komisji o rozpoczęciu działalności był taki, że prawie wszędzie odbyło się licencyonowanie, liczba bowiem okręgów z których brak Wydziałowi krajowemu bądź to okólników zapowiadających licencyonowanie, bądź partykularzy zajętych przy licencyonowaniu jest nieznaczna.

Z dwudziestu pięciu powiatów należących do Towarzystwa rolniczego krakowskiego w 16 przeprowadzono licencyonowanie w r. 1896, w sześciu zaś, do których należą: Dąbrowa, Mielec, Nisko, Nowy Sącz, Nowy Targ i Tarnobrzeg, komisje wcale nie były czynne. Między wylizonymi powiatami znajduje się powiat Dąbrowski, w którym roku zeszłego odbyło się licencyonowanie w jednym tylko okręgu. Nie doliczając trzech powiatów, w którym komisje zaproponowały zawieszenie ustawy, mieli-

byśmy mniej więcej trzecią część powiatów zachodnich, które nie przystąpiły do wykonania ustawy.

Daleko pomyślniejsze stosunki pod tym względem zapanowały w powiatach wschodnich, stanowiących pole działania Komitetu Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie. Na 49 powiatów jest tylko ośm, które nie uwiadomiły, że zajmują się wykonaniem ustawy hodowlanej. Są to powiaty Borszczów, Czortków, Drohobycz, Gródek, Jarosław, Jaworów, Turka i Żółkiew.

A gdy nawet dodamy do nich Skalań, w którym komisje licencyonujące postanowiły wniosek, aby przyznać temu powiatowi ulgi przewidziane w §. 21. ustawy, to zawsze otrzymamy rezultat korzystniejszy niż w powiatach zachodnich, gdyż zaledwie w szóstej części powiatów, ustawa w życie nie weszła.

Obliczając teraz według pojedynczych okręgów licencyjnych z których składają się wyżej wymienione powiaty, znajdziemy, że tak we wschodnich, jako też i zachodnich powiatach było po 16 okręgów, które nie były czynne w tym roku. Nadto nie tak świetnie przedstawi się zainteresowanie hodowlą we wschodnich powiatach, gdy do wyżej wykazanych 16. dodamy te okręgi, które pozostały obojętnymi na wezwanie pomimo, że inne okręgi tego samego powiatu odbyły licencyonowanie. Takich okręgów jest dwanaście a mianowicie Brody i Łoyatyn w powiecie Brodzkim, Brzeżany w Brzeżańskim, Buczacz i Potok złoty w powiecie Buczackim, Cieszanów. Dolina, Mościska, Rudki i Zaleszczyki w powiatach tego samego nazwiska a wreszcie Niemirów i Rawa w powiecie Rawskim.

Porównując powyższe zestawienie z rokiem 1895 wypadnie, że nie 27 powiatów, ale tylko 14 nie było czynnych w bieżącym roku, cztery zaś uznały, że stosunki hodowlane u nich są tego rodzaju, że ustawa z korzyścią na razie nie może być jeszcze wprowadzoną

Wydział krajowy nie ograniczył się na jednorazowym przypomnieniu okólnikiem przewodniczącym komisji, aby przez zaniedbanie licencyonowania nie tamowali z takim trudem i kosztami rozpoczętej akcji hodowlanej, lecz wystosowywał wezwania specjalnie do tych powiatów, które dłuższy czas żadnego znaku życia nie dawały, ani też nie były zniewolone do opóźnienia tej akcji zmianą osób w komisji. Do takich powiatów zaliczamy Jarosław, Rawę i powiaty tworzące Oddział podolski Towarzystwa gospodarskiego, a więc Buczasz, Czortków, Husiatyn i Zaleszczyki.

Właściciele obór zarodowych zachęceni przez Komitety obydwóch Towarzystw gospodarskich starają się co raz więcej przychowywać buhajki, ażeby ewentualnie móc zasilić materiałem rozplodowym gminy, gdy ustawa hodowlana wejdzie w całej pełni w życie, a gminy z braku prywatnych, będą się musiały postarać o buhaje gminne. Nie małe trudności a nawet niebezpieczeństwa w doprowadzeniu większej ilości buhajów z obory zarodowej do licencyonowania, były powodem, że właściciele raczej z rzekali się dobrodziejstwa ustawy. W imieniu więc właścicieli obór zarodowych odniósł się do Wydziału krajowego Komitet Towarzystwa gospodarskiego z prośbą, ażeby skłonić przewodniczących komisji, iżby przy oznaczaniu miejscowości, w których ma się odbywać licencyonowanie, wybierali także i te, w których znajdują się obory zarodowe. Wydział krajowy kierując się tem samem zapatrywaniem rozesał okólnik, który dosłownie podajemy:

„Okólnikiem z dnia 8. lutego 1895 l. 63.536 objaśniając postanowienie §. 5 przepisów wykonawczych do ustawy hodowlanej z dnia 20. lipca 1892 zaznaczył Wydział krajowy, że dla dogodności interesowanych jest rzeczą wskazaną, ażeby przewodniczący komisji licencyonującej wyznaczał w okręgu swoim nie jedną, lecz więcej miejscowości, które za najodpowiedniejsze dla kilku lub kilkunastu gmin uzna i tam polecał sprowadzać buhaje do licencyonowania.

Wydział krajowy uważa za rzecz pożądaną, ażeby przewodniczący komisji licencyonującej, przy wyznaczaniu takich miejscowości, kierowali się, nie tylko względami na wielką ilość bydła w pewnych gminach, lecz także ażeby uwzględniali takie gminy w swych okręgach, w których znajdują się obory zarodowe pozakładane przez obydwie Komitety Towarzystw gospodarskich i wyznaczali je również jako miejsca, w których ma się odbywać licencyonowanie.

W oborach zarodowych bowiem znajduje się zazwyczaj znaczniejsza ilość buhajków, a właściciele, chcąc otrzymać licencje, zmuszeni prowadzić do miejsca oddalonego licencyonowania kilka lub kilkanaście sztuk często butnych buhajów, — wolą

wyrzec się korzyści licencyonowania ze szkodą dla hodowli danej okolicy, aniżeli narażać się na koszt lub nawet na niebezpieczeństwo“.

W myśl przepisów wykonawczych do §. 5. ustawy hodowlanej z d. 20. lipca 1892. Nr. 72. dz. u. kr. miejsce i czas oglądania buhajów, dla których właściciele chcą uzyskać licencyę. lub tych buhajów dla których wydana licencya straciła swą ważność, oznaczać ma przewodniczący komisji i ogłaszać na 6 względnie 3 tygodni naprzód okólnikiem rozesłanym za pośrednictwem Wydziałów powiatowych do wszystkich przełożonych gmin i obszarów dworskich celem dalszego ogłoszenia.

Okólnik winien być osobno udzielony wszystkim członkom komisji licencyonującej i ich zastępcom oraz Wydziałowi krajowemu u. Komitetowi Towarzystwa gospodarskiego, względnie Towarz. roln. krak., Wydziałowi powiatowemu i c. k. Starostwu.

Jednakowoż z kilku wypadków przekonał się Wydział krajowy, że nie wszystkie komisye licencyonujące przysyłały Wydziałowi krajowemu te okólniki, w obec czego Wydział krajowy przypomniał przewodniczącym powyższy przepis z wezwaniem do ścisłego przestrzegania jego postanowień.

Okólniki te służą Wydziałowi krajowemu do utrzymywania w ewidencji terminów licencyonowania a nadto służą za podstawę przy likwidowaniu rachunków kosztów podróży i dyet przedkładanych przez przewodniczących komisji licencyonujących i weterynarzy, biorących udział w czynnościach komisji.

Komisye licencyonujące po odbytem licencyonowaniu przedkładały zazwyczaj Wydziałom powiatowym sprawozdania w których oprócz uwag o stanie hodowli często podawane bywały sposoby, jak zapobiedz należy brakowi buhajów.

Niekiedy przewodniczący nadsyłałi takie sprawozdania wprost do Wydziału krajowego albo też Wydziały powiatowe dołączały je do partykularzy kosztów podróży przewodniczących.

Sprawozdania te zawierają niekiedy cenne wskazówki i poglądy na zachowanie się ludności wiejskiej względem ustawy, wykazują starania i czynności komisji około poprawienia stosunków hodowlanych w danym okręgu. aby w następnym roku można było osiągnąć widoczniejsze skutki ustawy. Dowiedzieć się można z nich także o utyskiwaniach na nie dość ścisłe przestrzeganie wykonywania ustawy przez władze do tego powołane. Wydział krajowy podobnie jak to uczynił w zeszłorocznem sprawozdaniu, dla Wys. Sejmu postarał się najważniejsze ustępy ze sprawozdań tych zestawić osobno — (alegat 4). a dadzą one nie tylko obraz działalności komisji licencyonujących, ale rzuca także światło na niejedną sprawę hodowlaną ze stanowiska najkompetentniejszego, bo ludzi najbardziej obeznanych i ciągle zajmujących się hodowlą bydła w powiatach.

Ze sprawozdań tych można wysnuć trzy główne, z resztą powszechnie znane przyczyny, na którą żala się prawie wszyscy, jako na tamujące pomyslnie wprowadzenie w życie ustawy hodowlanej, a temi są lekceważenie przez gminy zarządzeń komisji objawiające się nie doprowadzaniem buhajów do licencyonowania, nie dość energiczna kontrola przestrzegania ustawy hodowlanej ze strony władz do tego powołanych a wreszcie nieproporcjonalnie mała ilość odpowiednich buhajów w stosunku do potrzeby gmin a mimo to okazywana wielka niechęć z ich stron do zaradzenia temu złemu, przez postaranie się o nabycie buhajów przy pomocy funduszu hodowlanego, ustanowionego w tym celu przez Wysoki Sejm.

W części postarał się już Wydział krajowy zapobiedz tym utyskiwaniom przez odniesienie się do c. k. Rządu, aby nakazał c. k. Starostwom i żandarmeryi energiczne przestrzeganie ustawy i donoszenie o przekroczeniach, aby winnych karać grzywnami i w ten sposób umożliwić dopełnienie zobowiązania tym, którzy, bądź wskutek umowy z gminą, bądź też za wynagrodzeniem, zgodzili się utrzymywać buhaja dla użytku gminy. Gdzie zachodziło lekceważenie rozporządzeń komisji i nieogłaszanie w gminie okólników, któremi zawiadamiano o odbyć się mającem licencyonowaniu, przewodniczący komisji zdawali relacyę Wydziałom powiatowym i c. k. Starostwom, które napominały niedbałe gminy i pod karą zakazywały zaniedbania. Komisye licencyonujące w takich wypadkach często chcąc w łagodny sposób przyzwyczaić ludność wiejską do wykonywania ustawy hodowlanej nie występują zbyt ostro, lecz wyznaczają ponownie termin dodatkowego licencyonowania.

Takie dodatkowe licencyonowania odbyły się w kilku powiatach a w szczególności w Bochni, Krakowie, Krośnie, Pilźnie, Wieliczce, Brzozowie, Horodence, Kałuzi, Przemyslanach i Stanisławowie.

Obowiązkiem komisji licencyonującej jest przy sposobności licencyonowania obznajamiać właścicieli buhajów z głównymi warunkami ustawy, udzielać im rad i wskazówek, jak mają zachowywać się z buhami, aby odpowiedzieć w zupełności przepisom ustawy. Dla ułatwienia tego zadania rozdzielał i w tym roku Wydział krajowy bezpłatnie tym powiatom, które o to prosiły dziełka w popularnem wydaniu „Rady dla utrzymujących buhaje rozplodowe etc.“ zawierające nadto ustawę z dnia 20 lipca 1892 i wydane do niej przepisy wykonawcze. I tak posłał Wydział krajowy wydziałowi powiatowemu w Wieliczce 150 egzemplarzy, wydziałowi pow. w Jarosławiu 108 egzemplarzy i wydz. pow. w Złoczowie 160 egzem. aby przynajmniej po jednym egzemplarzu mogły obdzielić każdą gminę w swoim powiecie.

Komisje fungujące prawidłowo wywierają prawie wszędzie wpływ dodatni a z dołączonych wyciągów widoczna że ustawa prócz nielicznych wyjątków życzliwie przyjęta została przez ludność, która umie już należyście ocenić korzyści płynące z ustawy.

Zasługującym na wzmiankę większego znaczenia wypadkiem jest opór 33 gmin p. Wadowickiego, które nietylko uchylały się od obowiązku utrzymywania buhai ale nadto domagały się zniesienia ustawy hodowlanej. Nie brakło też sporadycznych wypadków w których pojedyncze gminy prosiły o zwolnienie ich od utrzymywania buhaja gminnego, chociaż komisja licencyonująca orzekła, że obowiązane są do zakupu lub postarania się drogą ugody o buhaja rozplodowego. Takich gmin było zaledwie kilka a to, jedna z powiatu Bocheńskiego, dwie z powiatu Stryjskiego i dwie z powiatu Wielickiego. Po zbadaniu stanu majątkowego tych gmin, który wykazał, że nie ubóstwo lub brak środków materialnych niemi kierowały, lecz tylko chęć uchylecia się od wykonywania postanowień ustawy, Wydział krajowy nie uwzględnił tych prośb, a udzielił rady w jaki sposób najłatwiej mogą zadość uczynić rozporządzeniu komisji licencyonującej.

Komitet centralny c. k. Towarzystwa gospodarskiego doniósł Wydziałowi krajowemu, że niektóre Wydziały powiatowe nie przysełają odpisów rejestrów licencyonowanych buhajów (według wzoru B.) c. k. Starostwu i odnośnemu komitetowi centralnemu c. k. Towarzystwa gospodarskiego, do czego Wydziały powiatowe są obowiązane w myśl przepisów wykonawczych do §. 7. ustawy hodowlanej z dnia 20. lipca 1892 r. Rejestry te stanowią jedyną podstawę dla utrzymania w ewidencji nie tylko czynności komisji licencyonujących ale i materiału rozplodowego znajdujące się w okręgach komisji licencyonujących a dalej są wskazówkami do zarządzeń, które mają na celu zaradzenie brakom tamującym rozwój hodowli bydła.

To też Wydział krajowy z tym większym naciskiem przypomniał postanowienia te ustawy hodowlanej i wezwał Wydziały powiatowe, aby nie zaniedbywały ścisłego wykonywania tego przepisu, oraz polecił. ażeby po odbytem licencyonowaniu upominał się u przewodniczącego komisji licencyonującej o rejestry licencyonowanych buhajów, a następnie odpisy ich bezzwłocznie przysyłał Komitetom Towarzystw rolniczych i c. k. Starostwom powiatowym.

Dotychczasowa praktyka okazała, że ustawa hodowlana jak również wydane przepisy wykonawcze nie są wolne od braków które należałoby usunąć. Sprawę tę przekazał Wydział krajowy krajowej komisji dla spraw rolniczych, która na podstawie doświadczeń już poczynionych przedłożyła ma ewentualne wnioski o uzupełnienie, względnie o zmianę niektórych paragrafów ustawy z dnia 20. lipca 1892. Obydwa Komitety kraj. Towarzystw gospodarskich przedłożyły w ostatnich czasach memoriały w tej sprawie, które posłużą, jako substrat do obrad, a komisja kraj. dla spraw rolniczych dobrowszy sobie z pośród zawodowych hodowców fachowych znawców z praktyką i sposobem przeprowadzenia licencyonowania dokładnie obeznanych, przedłoży w swoim czasie wnioski Wydziałowi krajowemu. Ponieważ memoriał Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie świeżo dopiero wniesiony został do Wydziału krajowego, przeto kraj. komisja dla spraw rolniczych nie mogła jeszcze zastanowić się i wygotować swej opinii, Wydział krajowy zaś nie uważa tej sprawy za tak przygotowaną, aby już teraz mogła być przedmiotem decyzji Wysokiego Sejmu.

W powiecie Nowotarskim panowała aż do roku 1895 zaraza płucna u bydła, która uniemożliwiła tam wczesne wprowadzenie ustawy hodowlanej, a w skutek wybięcia w tym powiecie znacznej ilości bydła dla wytępienia zarazy stała się powodem zajęcia się ze strony wszystkich czynników dbałych o ekonomiczne podźwignienie powiatu sprawą doprowadzenia do normalnego stanu hodowli bydła w tamtym powiecie.

Wskutek prośby gmin powiatu Nowotarskiego popartej przez Komitet Towarzystwa rolniczego krakowskiego o udzielenie ze skarbu państwa subwencji na podnie-

sienie podupadłego chowu bydła oświadczyło c. k. Ministerstwo rolnictwa, że byłoby skłonem udzielić z funduszów państwowych takiej subwencji, skoro zaraza płucna tam zupełnie będzie stłumioną, a akcja podniesienia hodowli szczegółowo zostanie obmyślana. O powyższej decyzji zawiadomiony równocześnie Komitet Towarzystwa rolniczego krakowskiego zwołał komisję złożoną z poważnych osobistości i wybitnych znawców stosunków hodowlanych w kraju, celem obmyślenia planu podniesienia hodowli bydła w tym powiecie i przedstawienia szczegółowych wniosków akcji ratunkowej. Koszta zamierzonej akcji obliczono na 21.000 zł. Zanim memoriał komitetu przesłany na ręce c. k. Namiestnictwa dostał się do c. k. Ministerstwa rolnictwa, Wydział krajowy zapytany został przez Rząd czy uważa opracowane przez Komitet Towarzystwa rolniczego środki ratunkowe za racjonalne i wskazane i jaką kwotę przyczyni się fundusz krajowy do opędzenia kosztów wprowadzenia w życie podanych środków.

Wydział krajowy uwzględniając wyjątkowo niekorzystne stosunki hodowlane w powiecie Nowotarskim udzielił już z kredytu w r. 1895 uchwalonego przez Wysoki Sejm na zasiłki dla gmin kłeską elementarną dotkniętych 2.500 zł. dla gospodarzy włościan powiatu Nowotarskiego, dotkniętych zarazą płucną u bydła, która to kwota w porozumieniu z komitetem Towarzystwa rolniczego krakowskiego miała być użyta na ułatwienie włościanom zakupna zdrowego bydła.

Uznając potrzebę niesienia energicznej a znaczne koszta wymagającej pomocy powiatowi Nowotarskiemu, Wydział krajowy oznajmił c. k. Namiestnictwu, iż nie tylko podziela w zupełności zapatrywanie Komitetu Towarzystwa rolniczego wyrażone w memoriale, ale także zgadza się na program szczegółowy wykazujący środki zaradcze, których w najbliższej przyszłości i to jak najspieszniej użyć należy. Nadto oznajmił Wydział krajowy, iż będzie się starał wyjednać u Wysokiego Sejmu dodatkową jednorazową subwencję dla Nowego Targu w kwocie 2.500 zł. Równocześnie prosił Wydział krajowy c. k. Rząd o bacniejsze zwrócenie uwagi na okoliczności, które stały się powodem tak wielkiej kłeski, aby znowu w przyszłości cała akcja ratunkowa z wielkim kosztem podjęta, nie była straconą.

Odpowiedź c. k. Ministerstwa rolnictwa na podanie Komitetu Tow. rolniczego zakomunikowaną nam została odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 13. listopada b. r. l. 97.618, która brzmi jak następuje:

Do Szanownego Komitetu Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Na podanie Szanownego Komitetu o poparcie rozpoczętej w politycznym powiecie nowotarskim akcji celem podniesienia hodowli bydła rogatego, Wysokiego c. k. Ministerstwo rolnictwa powołując się na intymowany tutejszem pismem z dnia 20. listopada 1895 l. 84.613 reskrypt z 8. października 1895 l. 18.900 oznajmiło reskrytem z dnia 3. listopada 1896 l. 16 594/2.616 co następuje:

Ponieważ zarazę płucną we wspomnianej okolicy można uważać obecnie za wygasłą, Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa przypuszczając, że stan zdrowia bydła w powiecie nowotarskim będzie i nadal trwale pomyślny, jest skłonem poprzeć zamierzoną akcję przez przyznanie subwencji państwowej.

Wprowadzenie podejrzanego o zarazę bydła z Węgier da się zapobiedz przez zaprowadzenie katastru bydła a nadto i w ten sposób, że typ bydła, który ma być w powiecie użyty różnić się będzie już zewnętrznie od typu bydła znajdującego się w pogranicznych komitatatach węgierskich.

Co się tyczy przeprowadzenia zamierzonej akcji co do której Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa zastrzega sobie jako warunek udzielenia subwencji odpowiednią ingerencję państwową, poczyniło to Wys. c. k. Ministerstwo odnośnie do wniosków Szanownego Komitetu następujące uwagi:

W interesie powodzenia tej akcji potrzeba, aby była prowadzoną przy współudziale Inspektora kultury krajowej p. Śtruszkiewicza.

Przedewszystkiem wymaga c. k. Ministerstwo, aby mniejsi właściciele gruntowi, którzy będą obdzieleni oborami zarodowemi uczestniczyli w nabyciu sztuk, jakie mają być zakupione z udziałem 25%, co jest uzasadnionem z uwagi na to, że właściciele wybitych sztuk otrzymali odszkodowanie w wysokości 95% wartości; nadto przemawia za tem i to doświadczenie, że jest korzystniej wzbudzić i utrzymywać u włościańskich gospodarzy także materialny interes co do oddanych im sztuk bydła.

Dalej zauważyło Wys. Ministerstwo rolnictwa, że podana przez Szanowny Komitet cena zakupna jest nadto wygórowaną, ponieważ kosztów nabycia krowy lnb dorosłej jałówki, wyszczególnionej przez Szanowny Komitet rasy nie można przyjąć w wyższej kwocie niż przeciętnie 100 zł., a wyższa cena w kwocie 120 zł. mogłaby być dopuszczoną tylko wyjątkowo dla sztuk o wysokiej wartości hodowlanej; podczas gdy cenę zdatnego do rozplodu buhaja należy przyjąć w kwocie 180 zł.

Odpowiednio do tego kosztu zamierzonej akcyi przedstawiałyby się jak następuje:

35 małych obór zarodowych po 4 sztuki razem 140 sztuk po 100 zł.	14.000 zł.
2 większe obory zarodowe po 6 sztuk razem 12 sztuk po 120 zł.	1.440 „
2 buhaje do rozplodu po 180 zł.	360 „
razem	<u>15.800 zł.</u>
Od tego odpada 25% udziału interesentów	3.954 „
Subwencya krajowa	5.000 „
razem	<u>8 954 zł.</u>

Kwota przeto, która pozostawałaby do pokrycia wynosiłaby sumę 6.846 zł. i kwotę tę Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa mogłoby udzielić Szanownemu Komitetowi do rozporządzenia.

Że sztuka była wspomnianego typu nie powinna kosztować więcej niż 100 zł. dowodzi wymieniona przez Szanowny Komitet w podaniu wniesionem do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych ogólna kwota, wydana na zakupno 27 sztuk, gdyż wystarczyła na to udzielona przez Wydział krajowy subwencya w wysokości 2.500 zł. przeto cena jednej sztuki wypadła przeciętnie na 92 zł. 50 ct.

Okoliczność, że w dwóch większych oborach zarodowych przyjmuje się nie po 12, lecz tylko po 6 sztuk, uzasadnioną jest w ogóle względami na potrzebę ograniczenia wydatków a nadto i tem, że byłoby trudno umieścić w sposób odpowiedni 13 sztuk będąc wliczając także buhaja u gospodarza włościanina.

Wyższa cena zakupna w kwocie 120 zł. względnie 180 zł. za sztukę jest natomiast usprawiedliwioną przez wyższą wartość hodowlaną sztuk bydła, które mają być wybrane dla tych dwóch większych obór zarodowych.

Opierając się na powyżej podanem przedstawieniu sprawy i akcyi podjętej w celu podniesienia hodowli bydła w powiecie nowotarskim, zamieszcza Wydział krajowy na końcu niniejszego sprawozdania wnioski wstawienia w rubr. XV. funduszu krajowego kwotę 2.500 zł. tytułem jednorazowej subwencji.

Wydział krajowy po zasięgnięciu opinii krajowej komisji dla spraw rolniczych, udzielił w roku zeszłym 300 zł. Towarzystwu hodowców polskiego bydła czerwonego w Krakowie na urządzenie przy sposobności obchodu jubileuszu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, wystawy czerwonego bydła polskiego. Gdy jednak obchód jubileuszowy wogóle zaniechany został, a Towarzystwo uznało za stosowne nie forsować przyjscia do skutku wystawy już w bieżącym roku, lecz odłożyć ją do następnego roku, spodziewając się wykazania lepszych rezultatów swych starań o bydło krajowe, zwróciło się Towarzystwo z prośbą do Wydziału krajowego o zezwolenie na zatrzymanie kwoty raz ofiarowanej do roku przyszłego. Wydział krajowy przychylił się do tej prośby.

Zeszłoroczną uchwałę Wysokiego Sejmu polecono Wydziałowi krajowemu, ażeby wdrożył rokowania z c. k. Rządem celem pokrycia z funduszy państwowych połowy kosztów, połączonych z wykonaniem ustawy z dnia 20. lipca 1892. C. k. Ministerstwo rolnictwa przyrzekło dać pewien fundusz w roku 1896 w maksymalnej wysokości 4.000 zł., jeżeli podaną będzie wysokość faktycznie poniesionych kosztów z lat poprzednich. Jak z zamknięcia rachunków za lata ubiegłe się okazuje, kosztu połączone z licencyonowaniem nie przeniosły kwoty przez Wysoki Sejm do budżetu wydatków co roku wstawianej, wynosiły bowiem w r. 1894 kwotę 1.088 zł. 43 ct. w roku zaś 1895 kwotę 3.139 zł. 66 ct. Na podstawie takich rezultatów nie mógł się domagać Wydział krajowy subwencji ze skarbu państwa. Dopiero, skoro w połowie bieżącego roku z powodu licznych czynności komisji przy licencyonowaniu wyczerpał się kredyt 4.000 zł. przeznaczony na kosztu licencyonowania, wniósł Wydział krajowy prośbę o przyznanie ze skarbu państwa subwencji na ten rok przynajmniej w wysokości 2.000 zł.

C. k. Ministerstwo rolnictwa uznając potrzebę przyjsia w pomoc funduszami państwowymi nadesłało 2.000 zł. na rok bieżący na pokrycie kosztów licencyonowania buhajów, oznajmiając równocześnie, że prenotowało na rok 1897 na ten sam cel kwotę 4.000 zł., która w miarę potrzeby na prośbę Wydziału krajowego będzie wyasygnowana. Mając w ten sposób zapewnione fundusze ze strony państwa, Wydział krajowy nie czyni wniosku podwyższenia kredytu na opędzenie kosztów licencyonowania w r. 1897 w przypuszczeniu, że kwota 4.000 zł. nie będzie w tym roku przekroczoną.

Instruktor hodowli bydła.

Wysoki Sejm wstawił do Rubr. XV. poz. 241 budżetu krajowego na rok 1896 kwotę 2.000 zł. dla c. k. Galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego na posadę instruktora hodowli bydła.

Wydział krajowy zawiadamiając o powyższej uchwale Towarzystwo gospodarskie, zastrzegł sobie, ażeby dla przedstawienia czynności i udowodnienia skutecznej działalności instruktora, nadsyłał Komitet Towarzystwa sprawozdanie instruktora, które tenże obowiązany będzie składać ze swych czynności zawodowych.

Pismem z dnia 18. maja b. r. l. 1065 doniósł Komitet Towarzystwa gosp., iż posadę instruktora chowu bydła objął z dniem 15. maja 1896 p. Grzegorz Głuchowski, właściciel Kamiennej i Bratkowiec. Wskutek tego wyasygnował Wydział krajowy z kwoty uchwalonej przez Wysoki Sejm na instruktora. część w odpowiedniej wysokości od chwili objęcia posady przez instruktora, aż do końca roku. Komitet Towarzystwa gospod. stosując się do żądania Wydziału krajowego obok instrukcji uchwalonej dla instruktora chowu bydła, którą jako alegat 5. podajemy, nadesłał odpis kwartalnego sprawozdania tegoż instruktora. Na podstawie tego jednego sprawozdania nie może Wydział krajowy wypowiedzieć zdania o ile skuteczną okazała się działalność nowo zamianowanego instruktora.

Nadmienić tu musimy, że Komitet Towarzystwa rolniczego krakowskiego chcąc utworzyć podobną posadę dla swego okręgu zwrócił się do Wydziału krajowego o poparcie petycji, gdy prośbę taką wniesie do Wysokiego Sejmu.

Pożyczki udzielane gminom ze stałego funduszu hodowlanego, tudzież fundusze Wydziałów powiatowych uchwalone na cele podniesienia hodowli bydła.

Wskutek wyasygnowania czwartej i ostatniej raty wynoszącej 12.500 zł. na utworzenie stałego funduszu hodowlanego, wzrósł fundusz ten do wysokości 50.000 zł. Wydział krajowy ulokował w Banku krajowym stały fundusz hodowlany i sam nim bezpośrednio rozporządza. Zawiadomiwszy przeto o głównych zasadach użycia funduszu hodowlanego, wezwał Wydział krajowy Dyrekcję Banku krajowego, ażeby objęła administrację tym funduszem na analogicznych zasadach, jak to ma miejsce z administracją funduszu przemysłowego, przemysłowo-rolniczego lub funduszu kółek rolniczych, uwzględniając tylko jego odrębne właściwości. Stosownie do tego wezwania przedłożyła Dyrekcya Banku krajowego projekt: „Przepisów w sprawie administracji stałego funduszu hodowlanego“, który to projekt, wraz ze zmienionym odpowiednio wzorem skryptu dłużnego zatwierdzony został przez Wydział krajowy. Przepisy w sprawie administracji stałego funduszu hodowlanego umieszczone są jako alegat 6.

Bank krajowy podniósł z kasy krajowej kwotę 49.058 zł. 6 et., która na dobro równocześnie otworzonego rachunku bieżącego p. t. „Stały fundusz hodowlany“ z walutą 9. września 1896 zapisaną została. Zarazem otrzymał Bank krajowy 17 skryptów

dłużnych gmin, w imiennej wartości 3.400 zł., które zaciągnęły były pożyczki na zakupno buhajów gminnych i skrypta te przyjął w przechowanie.

Gminy, które otrzymały pożyczki z funduszu hodowlanego nim Bank objął administrację były następujące: w powiecie Nadwórniańskim: Kamienna 200 zł., Paryszcze 160 zł., Hwozd 300 zł.; Potok czarny 100 zł., Osławy białe 300 zł.; w powiecie Samborskim: Brzegi 130 zł., Nadyby 150 zł.; w powiecie Stanisławowskim: Kryłos 400 zł.; w powiecie Stryjskim: Skole wieś 200 zł.; w powiecie Tłumackim: Ottynia 400 zł., Jezierzany 150 zł., Markowce 210 zł.; w powiecie Złoczowskim: Olesko 150 zł.; a wreszcie w powiecie Żydaczowskim: Czernica 150 zł., Piaseczna 100 zł., Uście 150 zł., Derżów 150 zł. Bank krajowy wypłacił po dzień zamknięcia niniejszego sprawozdania jeszcze następującym trzem gminom pożyczki: gminie Tucholce powiatu Stryjskiego 200 zł., gminie Nastaszczyn powiatu Rohatyńskiego 100 zł. i gminie Grabie powiatu Wielickiego 100 zł. — Ogółem przeto wydano dotąd na pożyczki z funduszu hodowlanego kwotę 3.800 zł.

Prócz powyżej wyliczonych 17 gmin, które otrzymały fundusze na zakupno buhajów za pośrednictwem właściwego Komitetu Towarzystwa gospodarskiego, przyrzekł Wydział krajowy 22 gminom pożyczki, gdy one jednak nie przedłożyły dotąd skryptu dłużnego, a przeto kwota pożyczona nie mogła im być przez Bank krajowy wypłaconą. Wydane promesy opiewają na łączną kwotę 4.530 zł.

Nie wyliczając pojedynczych gmin, które przyrzeczenie udzielenia pożyczki otrzymały, wykazujemy tylko w których to powiatach i ile gmin pragnęło skorzystać z dobrodziejstwa funduszu hodowlanego. I tak w powiecie Bohorodczańskim 3, Horodeńskim 1, Kałuskim 1, Kołomyjskim 2, Nadwórniańskim 3, Rohatyńskim 2, Stanisławowskim 3, Sokalskim 1, Stryjskim 1, Tłumackim 2, Wadowickim 1, Wielickim 1 i Żydaczowskim 1. Jedna gmina z powiatu Samborskiego, jedna z Nadwórniańskiego i Żydaczowskiego rzekły się przyznanej promesy.

Z całego zestawienia okazuje się, że gminy tylko nielicznie korzystały z funduszu pożyczkowego, a przyczyną tego, jak ze sprawozdań przewodniczących się dowiadujemy, nie był brak wiadomości i pouczenia o istnieniu tego funduszu, lecz raczej niechęć zaciągania długu na cele hodowlane.

Fundusz powiatów na cele hodowli.

Wydział krajowy chcąc zachęcić Wydziały powiatowe do większej ofiarności na cele podniesienia hodowli bydła w powiecie, a przy tem przypomnieć, że fundusze w budżecie powiatowym w r. 1896 wstawione na cele hodowlane, jeżeli nie zostały zużyte, powinny być osobno ulokowane, lub do Wydziału krajowego nadesłane, z przeznaczeniem użycia na ten sam cel dla dotyczącego powiatu, — wezwał wszystkie Wydziały powiatowe, ażeby doniosły, jaką posiadają kwotę na cele podniesienia hodowli w bieżącym roku i jaką kwotę zamierzają wstawić do preliminarza roku 1897. W zestawieniu odpowiedzi Wydziałów powiatowych, jako alegat 7. umieszczonych, wykazaliśmy dokładnie, jakie fundusze złożyły Wydziały powiatowe w latach poprzednich, lub jak wysoki datek stały uchwały. Obok tego znajdują się kwoty wstawione do preliminarzy powiatowych na r. 1897. Do czasu zestawienia niniejszego sprawozdania nie nadeszły wcale odpowiedzi z powiatów: Borszczów, Brzeżany; Jaworów, Kałusz, Kosów, Limanowa, Lwów, Nowy Sącz, Przemyślany, Rawa, Sokal, Tarnobrzeg, Tarnopol, Tłumacz, Trembowla, Turka, Wadowice.

Aleg. 7.

Współdziałanie krajowych Towarzystw gospodarskich w kierunku podniesienia chowu bydła w Galicyi w r. 1896.

W roku bieżącym kończy się trzechletni okres podczas którego krajowe Towarzystwa gospodarskie, posiadając podwyższoną subwencję ze strony Rządu i kraju, mogły, według planu na 10 lat przez Wys. Sejm zatwierdzonego, wystąpić z pracą bardziej wydatną na polu podniesienia hodowli bydła w kraju. Równoległe z akcją Wydziału krajowego na tem polu postępuje akcja obydwóch krajowych Towarzystw, a że

po przedłożeniu szczegółowego sprawozdania z użycia funduszków i z czynności około podniesienia hodowli dalsza subwencja bywa im wypłacana, przeto możemy podać Wys. Sejmowi główne momenta odnoszące się do działalności tych Towarzystw na podstawie sprawozdań przez nie przedłożonych celem otrzymania subwencji, którą w kwocie 30.000 zł. rozdzielamy między oba Komitety w tym stosunku iż lwowskie Towarzystwo otrzymuje 20.000 zł., a krakowskie 10.000 zł. Sprawozdania obydwu różnią się jednak nieco co do czasu za który są składane. Komitet bowiem Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie połał działalność swą za rok ubiegły 1895, to jest za rok kalendarzowy, Komitet zaś Towarzystwa rolniczego krakowskiego za czas od 1. września 1895 do ostatniego sierpnia 1896 r.

Towarzystwo gospodarskie galic. we Lwowie. Sprawy chowu bydła wchodzące w zakres Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego we Lwowie obejmowały następujące główne czynności które w streszczeniu podajemy:

W oborach pełnej krwi zaszły małe tylko zmiany. Obora majdańska w Czechach została zwinięta, a materyał przeniesiony do Michalewic, przez co istniejąca już tam obora zarodowa została zwiększona. Natomiast założono jedną nową oborę pełnej krwi Simmenthal w Weleśniowie u W. Ludwika Abgarowicza, tak, że ilość obór zarodowych pełnej krwi zostaje ta sama jak w roku ubiegłym t. j. 16. (alegat 8). Zamiłowanie do obór pełnej krwi Simmenthal wzrasta u nas widocznie z każdym rokiem. Obory istniejącej zakładane w ciągu ostatnich lat 15, nie mogą wydołać zamówieniom na buhajki.

Aleg. 8.

W ciągu roku weszło do Komitetu podanie W. J. Kellermana, o uznanie jego obory bydła krajowego, pochodzenia Żuławskiego, jako oborę zarodową. Ponieważ bydła tego w okolicach Łańcuta i Kańczugi jest bardzo wiele, a w dodatku jako mleczne, zdrowe, wytrzymałe i niewybredne, lubiane jest przez właścian i faktycznie jako krajowe może już być dziś uważane, przychylił się Komitet do propozycji W. Kellermana uznania jego obory za zarodową bydła krajowego. Obora ta, będzie mogła dostarczać buhaji na stacye dla gmin, i w ten sposób ustalić w tamtych stronach ten zawód bydła krajowego.

Krów w oborach pełnej krwi było z końcem roku 1895. Simmenthalskich 184, Oldenburgskich 26, Majdańskich 44.

Aleg. 9.

Obór zarodowych pół krwi (alegat 9) ubyłoby cztery w ciągu roku 1895 a to: Gwoździec stary, Sosnow, Czarnołożce i Cebłów. Natomiast założono siedm nowych, pół krwi Simmenthal — w Oknianach, Zurawnie, Podhorcach, Bilczu złotem, Dwerniku, Uhrynowie i Haczowie. Z końcem roku 1895 było zatem obór pół krwi 42, z następującą ilością krów: Simmenthalskich 792, Oldenburgskich 142, Ayrshirów 41, Szwyków 22. Ogólnie można powiedzieć, że nasze obory pół krwi, z każdym rokiem jakościowo się podnoszą.

Najlepszym dowodem tego są buhaje subwencyjne jakie obecnie na stacye bywają dawane. Niestety jednak hodowcy nie mają dotąd odpowiedniego zbytu.

Nową oborę zarodową gminną rasy Simmenthal, założono w tym roku w Haczowie. Zakładanie obór gminnych, jest jedną z najwdzięczniejszych działalności Komitetu. I tak najstarsza obora założona w Kamiennej w r. 1892, otrzymała 10 krów. Z danych 10 krów, w przeciągu lat trzech, jest obecnie częścią w oborze, częścią sprzedanych na chów sztuk 47 — a czworo cieląt zginęło.

Założonej w roku 1893 oborze w Odrzechowej przyznano krów 12. Obecnie ma krów 15, oddała 2 buhajki, a cieląt przechowuje 14. W tym samym roku założona obora gminna Zarszyn-Długie przechowuje obecnie od 25 krów, 17 cieląt. W r. 1894 założona obora w Tarnawicy polnej otrzymała krów 10. Dotąd sprzedano tam 1. buhajka na chów, dwoje cieląt zginęło — jedno sprzedano na rzeź, reszta chowa się. Wszystkie krowy w oborach tych są utrzymane wzorowo.

Aleg. 10.

Stacyi subwencyjnych było w roku tym 109. Buhaje utrzymywane są przeważnie dobrze, i każdy z nich co najmniej 60 krów pokrył (alegat 10).

Stacyi subwencyjnych było w r. 1895 przyznanych 145, a rzeczywiście obsadzonych 133. Na rok 1896 zredukowano je do cyfry 106, w obec ustawy

o licencyonowanych buhajach, które gmina powinna swoim kosztem utrzymywać; powiększono zato stacye subwencyjne o 36. Buhaje na nowo utworzone stacye subwencyjne są już wszędzie dostarczone, gdzie Oddziały wskazały miejsce umieszczenia. Na rok 1896 przyznano Oddziałom 136 stacyi subwencyjnych a 106 subwencyonowanych. Buhajów subwencyonowanych z funduszów powiatowych własnością Komitetu będących jest 18. W r. 1895 pokryto na stacyach krów włościańskich 10.822 (alegat 11).

Aleg. 11.

Na połoninie wynajętej w górach Nadworniańskich pasło się w lecie 1895 po raz pierwszy bydło włościańskie. Komitet przyjmował tylko sztuki szlachetne rozpłodowe za opłatą 3 zł. Załadowane od początku czerwca dość biedne, wróciło bydło w pierwszych dniach września zdrowe i doskonale wyglądające. Wypadków nie było żadnych, z wyjątkiem, że piorun zabił jedną jałówkę. Koszta utrzymania pastuchów i bydła, które dostawało dwa razy tygodniowo sól z grysem, pokryły opłaty od sztuki; Komitet dołożył z funduszów subwencyjnych tylko 20 zł. prócz czynszu za połoninę i kosztów amortyzacyjnych budynków. Pasło się sztuk 89.

Wystaw przeglądowych odbyło się w r. 1895 20. Bydła przyprowadzono do premiowania sztuk 2.229, nagród rozdano 462, wypłacając 4017 zł. Na niektórych wystawach można było skonstatować widoczny postęp, tak pod względem jakości przychowku, jakoteż i utrzymania. Były jednak i takie, na których tylko chyba za stratę czasu i fatywę przyprowadzenia bydła, trzeba było włościan wynagradzać — to też w tych okolicach wystawy na kilka lat będą wstrzymane (alegat 12).

Aleg. 12.

W trzech Oddziałach przeznaczonych w tym roku do premiowania stajen włościańskich, rozdano 8 premii po 50 zł. a mianowicie: 4 w Oddziale Cieszanowskim, 2 w Sanockim i 2 w Kałuskim.

Działalność Towarzystw rolniczego krakowskiego w sprawach hodowlanych przedstawia się jak następuje:

Obór zarodowych subwencyonowanych przez komitet było w tym czasie 15 a mianowicie:

A) 2 obory rasy Oldenburgskiej 1 obora rasy Pinzgau i 1. obora rasy Simmenthal.

B) 11 obor rasy Czerwonej polskiej. Cztery wyżej wymienione obory ras zagranicznych wykazują pod wielu względami pomyślny rozwój; w szczególności obora rasy Oldenburg w Osieku, w powiecie Białskim, odznacza się wybitną mlecznością. Mniej pod tym względem zadowolniają obory rasy Simmenthalskiej i Pinzgauerskiej. Mleczność w tych dwóch oborach znacznie pozostaje w tyle w porównaniu z oborami czerwonego bydła polskiego, jakkolwiek waga tego ostatniego jest niższą.

Ilość sztuk w oborach zwiększyła się w ostatnim roku. Utrzymanie bydła było zupełnie odpowiedniem, co w obec sprawozdań z lat ubiegłych stanowi korzystną zmianę.

Obory zarodowe czerwonego bydła polskiego. Zainteresowanie się w ostatnich latach szerszego koła rolników hodowlą czerwonego bydła polskiego jest niezawodnie objawem co raz więcej odczutej potrzeby hodowania u nas takiego bydła, któreby zastosowane do naszych warunków paszy i naszego klimatu, normalnie i korzystnie rozwijało się mogło, oraz odznaczało się odpornością na choroby zaraźliwe. Dla mniejszych gospodarstw, a przedewszystkiem dla włościan niema bydła, któreby nasze rasy polskie zastąpić mogło, rasy od wieków u nas zaaklimatyzowane, które pomimo złych warunków higienicznych, braku należytej opieki i skąpej paszy, potrafiły do dziś dnia utrzymać się z pożytkiem dla włościan. W ostatnich latach podczas premiowań bydła włościańskiego pierwsze nagrody z małymi wyjątkami, otrzymywały zazwyczaj krowy typowe polskie. Włościanie świadomi zalet swego bydła, najchętniej je hodują, a najlepsze swe sztuki pozbywają tylko wtedy, gdy ich do tego konieczność zmusi.

Już przed 15 laty zwrócono uwagę na czerwone bydło polskie, znajdujące się tu i ówdzie w podgórszych okolicach, a wyróżniające się od innych szlachetniejszymi kształtami, większą mlecznością, oraz barwą czerwoną, nader poszukiwaną przez włościan i kupców zagranicznych. Komitet przeto dla próby, postanowił w r. 1883 założyć oborę zarodową tego bydła u p. Hermana Czecha w Kobiernicach, przenosząc ją później do Kóz.

Towarzystwo rolnicze krakowskie.

Już w r. 1890 podczas wystawy wiedeńskiej uzyskała ona wysoką nagrodę honorową i powszechną na siebie zwróciła uwagę; również podczas wystawy lwowskiej wyróżniono ją, dając pierwszą nagrodę. Pomimo tych pomyślnych wyników, nastąpiła dłuższa przerwa w dalszem rozwoju obór zarodowych tej rasy, drugą bowiem założył Komitet w Bierzanowie dopiero w r. 1889, t. j. w 6 lat później.

Wobec braku materiału rozplodowego, powstała myśl utworzenia cielęciarni w zachodniej części powiatu limanowskiego, w okolicy pomiędzy Szczyżycem a Tymbarkiem, gdzie u włościan znaczniejsza ilość tego bydła się znajdowała. W tej okolicy zakupiono 30 typowych cieląt, które następnie Komitet powierzył p. Stefanowi Romerowi z Jodłownika do dalszej hodowli z tem, że po roku, po należytem przebrakowaniu będą one odebrane, celem dalszego rozmnażania obór zarodowych i stacyi buhaji dla włościan. Z kilkunastu sztuk wybranych z tej cielęciarni byhajki umieszczono na stacyi, z jałówek utworzono dwie obory zarodowe w Kalwaryi i Starej wsi, dając do każdej po 7 sztuk, przyczem hodowcy zobowiązali się w ciągu 2 lat swe obory powiększyć do podwójnej ilości.

Z drugiej cielęciarni na tych samych podstawach założonej w następnym roku, powstały w jesieni roku 1895 trzy obory zarodowe: w Rudniku, Głogoczowie i Ostrówku; w bieżącym zaś roku utworzono z trzeciej cielęciarni trzy nowe obory, a mianowicie w Wojkówce, Komornikach i Rabie wyżnej. Cielęciarnie zatem umożliwiły w ciągu trzech lat założenie 11 obór zarodowych, oraz umieszczenie 10 buhajów na stacyach. Równocześnie z cielęciarnią powstała prywatna obora w Jodłowniku, która w kilku latach nader pomyślnie się rozwinęła i jest obecnie największą oborą czerwonego bydła polskiego. Obecnie znajduje się tam przeszło 160 sztuk. Najdawniejsza prywatna obora rasy krajowej p. Jana Brandysa w Wielkich Drogach uznaną została przez Komitet za zarodową; rozwija się ona pomyślnie i prawidłowo. Szkoła rolnicza w Kobiernicach hoduje również kilkanaście sztuk bardzo pięknych i użytecznych. Wreszcie w zeszłym roku powstała nowa przez Komitet subwencyonowana obora w Przeborowie u Mikołaja hr. Reja, która jeszcze zanadto jest początkującą, aby o niej już coś stanowczego można było powiedzieć (alegat 13.).

Obór pół-krwi ubyłoby w roku ubiegłym 10 a powstało 10 nowych, mianowicie z liczby 27 egzystujących obór pół krwi w roku 1894, pozostało na rok 1895 również 27. W roku 1895 było 4 obory czerw. polskiego bydła, 3 oldenburgskie, 10 wschodnio-fryzyjskich, 9 simmenthalskich i 1 pinzgauska. Komitet pozostaje nadal przy tym sposobie popierania więcej rozwiniętej hodowli, bo większa część tych obór produkuje bardzo ładny materiał, który dla hodowli krajowej przynosi pomoc rzeczywistą (alegat 14.).

Liczba stacyi buhaji w roku ubiegłym podniosła się o 11, albowiem jest obecnie 91 stacyi (alegat 15.). Najwięcej stacyi jest w obrębie Towarzystwa Wielickiego, mianowicie 17, potem następuje Mielec z 14 stacyami. Każdy buhaj subwencyjny musi być licencyonowany.

Premiowanie odbyło się w roku ubiegłym w 22 miejscowościach (alegat 16.), co dobitnie wykazuje, że opinia zmieniła się w zapatrywaniu na tego rodzaju sposób podniesienia hodowli bydła. Kilka lat temu jeszcze otrzymywał Komitet prośby, aby fundusze przeznaczone na premiowanie użyć na inne cele.

Cielęciarnie w Jodłowniku. Już powyżej wspomniano, że Komitet wydzielił w jesieni w roku 1895 z cielęciarni w Jodłowniku trzy nowe obory zarodowe polskiego bydła czerwonego.

Warunki układu zawartego pomiędzy Komitetem a hodowcą p. Romerem pozostały nie zmienione, t. j. że Komitet płaci za każde kilo 50 ct. wraz z 5% opustem potrącając całą cenę zakupną a przy sztukach wybrakowanych hodowca zwraca połowę ceny kupna.

Rachunki z użycia subwencji państwowej i krajowej na podniesienie chowu bydła, podajemy jako alegat 17.

Kończąc to sprawozdanie Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

2) Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1897 do wysokości 4.000 zł. na pokrycie kosztów komisji licencyonujących w myśl §. 4 ustawy z dnia 20. lipca 1892 i wstawia tę kwotę do Rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1897.

3) Sejm wstawia do Rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1897 kwotę 2.500 zł. jako jednorazową subwencję dla powiatu Nowotarskiego na podniesienie hodowli bydła.

Lwów w grudnia 1896.

Z Rady Wydziału kraj. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy :

Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca :

Edward Jędrzejowicz w. r.

Członek Wydziału kraj.

Odpis okólnika

c. k. Namiestnictwa do l. 94.388 ex 1895.

Do

Pana c. k. Starosty

w

Dla wykonania ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych z 20. lipca 1892 (Dz. u. kr. Nr. 51) ustanowione zostały w większej części kraju komisye licencyonujące, które czynności licencyonowania buhajów już przeprowadziły.

Według zawiadomienia komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie osiągnięcie celu zamierzonego przez wydanie powołanej wyżej ustawy może być zwieźnięte lub utrudnione, ponieważ włościanie tam, gdzie jest buhaj licencyonowany prowadzą krowy do buhaja nielicencyonowanego, dlatego że to taniej kosztuje, tam zaś gdzie licencyonowanego buhaja nie ma, gminy mimo polecenia komisji licencyjnej nie myślą wcale o zakupie buhaja.

Poleca się przeto Panu c. k. Staroście :

ażeby, skoro komisya licencyonująca buhaje, czynność swoją w tamtejszym powiecie ukończy i zda o tem relacyę c. k. Starostwu po myśli §. 7. powołanej ustawy, czuwał ściśle nad wykonaniem przepisów tej ustawy i wezwał c. k. Zandarmeryę, aby o wypadkach przekroczenia przepisów ustawy c. k. Starostwu pilnie donosiła celem przykładowego ukarania winnych w myśl §§. 16. i 17. ustawy. W razie, jeżeli która gmina została zobowiązana po myśli §§. 9. lub 10. ustawy do utrzymywania buhaja gminnego, a zobowiązaniu temu uczynić zadość uporczywie się wzbrania, winien Pan c. k. Starosta niezwłocznie zarządzić co potrzeba w myśl postanowień §§. 11. i 18. powołanej ustawy.

C. k. Namiestnictwo nie wątpi, że Pan c. k. Starosta zechce ściśle zastosować się do niniejszego polecenia, które leży w interesie poparcia rozwoju tej ważnej gałęzi gospodarstwa krajowego.

Lwów dnia 26. listopada 1895.

Odpis okólnika

c. k. Namiestnictwa do l. 39.885 ex 1896.

Do

Pana c. k. Starosty

W

Według odezwy Wydziału krajowego z dnia 30. kwietnia 1896 L. 18.726 zostały do końca r. 1895 już w całym kraju zorganizowane komisye licencyonujące buhaje.

Jakkolwiek nie wszystkie komisye rozpoczęły swoje czynności w r. 1895 to jednak ze znacznej części otrzymanych sprawozdań o dokonaniem licencyonowaniu buhajów przekonał się Wydział krajowy, że główną przeszkodą do należytego wprowadzenia w życie ustawy z dnia 20. lipca 1895 (Dz. ust. kraj. Nr. 51) jest nie przestrzeganie postanowień §. 16. tej ustawy.

C. k. Namiestnictwo przypomina Panu c. k. Staroście swe rozporządzenie z dnia 21. listopada 1895 L. 94.388 wydane w sprawie przestrzegania przepisów powołanej ustawy i poleca z całym naciskiem, ażeby osoby wykraczające przeciw postanowieniom §. 16. tejże ustawy i przeciw rozporządzeniu c. k. Namiestnictwa z dnia 2. sierpnia 1894 L. 58.567 (Dz. ust. kraj. Nr. 68.) pociągał do surowej odpowiedzialności.

C. k. Żandarmeryi i Zwierzchnościom gminnym oraz przełożonym obszarów dworskich należy wydać polecenie, aby o każdym spostrzeżonym przekroczeniu przepisów tej ustawy względnie rozporządzenia wykonawczego c. k. Starostwu donosiły.

Lwów dnia 26. maja 1896.

Alegat III. do sprawozdania L. W. kr. 77.121,96.

Wykaz komisji licencyonujących

za rok 1896.

I. W okręgu c. k. Towarzystwa

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
1. Biała	1. Biała	Dr. Herman Czecz	Wincenty Zwilling
	2. Kęty	Edmund Bielski	Antoni Śmiałowski
	3. Oświęcim	Wincenty Zwilling	Karol Hempel
2. Bochnia	4. Bochnia	Kazimierz Żeleński	Władysław Artwiński
	5. Niepołomice	j. w.	j. w.
	6. Wiśnicz	j. w.	j. w.
3. Brzesko	7. Brzesko	Adam Jordan	Karol Broner
	8. Radłów	j. w.	j. w.
	9. Wojnicz	j. w.	j. w.
4. Chrzanów	10. Chrzanów	Józef Baranowski	Kazimierz Popiel
	11. Krzeszowice	j. w.	Franciszek Krzyszczkowski
5. Dąbrowa	12. Dąbrowa	Józef Maziarski	Piotr Treter
	13. Żabno	Leon Groman	Andrzej Wrzoska
6. Gorlice	14. Biecz okręg połud.	Edward Miłkowski	Władysław Płocki
	15. Gorlice okręg półn.	j. w.	j. w.
7. Grybów	16. Ciężkowice	Władysław Żuk Skarszewski	Konstanty Warecki
	17. Grybów	j. w.	j. w.
8. Jasło	18. Jasło	Stanisław Kotarski	Zygmunt Dobrzyński
	19. Frysztak	j. w.	j. w.
	20. Żmigród	j. w.	j. w.

rolniczego krakowskiego.

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystw rolniczych	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Aleksander Giedanowski Karol Hempel Wincenty Zwilling	Reichard Mais Feliks Śmiałowski Ignacy Czerwik	Robert Jankowski Henryk Dołkowski Adam Stonowski	Jerzy Krzemień ks. Jędrzej Kondelewicz R. Schwanda
Konstanty Chrzanowski Tadeusz Kwieciński Zygmunt Ruebenbauer	— Maciej Borzęcki Sawicki	Alfons Ulaniecki ks. Jan Migdał Stanisław Łgocki	Franciszek Ruebenbauer Stanisław Skrzyszowski Józef Ożegalski
Kazimierz Baltaziński Władysław Elterlein Zygmunt z Zakli- czyzna Jordan	Roman br. Lewartowski Konstanty Sadowski Wincenty Stoja	Antoni Górski Ludwik Mięta Floryan br. Gostkowski	Jan Götz Władysław Dąbski Stanisław Tuchowski
Władysław Żeleński Ludwik Nowakowski	Wincenty Noworyta Antoni Furdzik	Michał Ochwicz Juliusz d'Eberswald Siegler	Józef Kienia Stanisław Remin
Józef Romer Władysław Kłobukowski	Otokar Bernowski Leopold Fałdziński	Józef Maziarski Zygmunt br. Gostkowski	Mieczysław Stojowski Stanisław Starzewski
Wacław Pieniązek Józef Olszewski	Gabryel Hnatyszek Zdzisław Kawecki	Gustaw Koziorowski Dr. Kazimierz Szczaniecki	Kazimierz Groblewski Julian Krzyszkowski
Stanisław Fihauser ks. Teofil Kaczmarczyk	Bolesław Bzowski Michał Ogorzałek	Witold Zaleski ks. Jan Czyrniański	Aleksander Koczanowicz Wojciech Rysiewicz
Kazimierz Horodyński j. w. j. w.	Józef Przyłęcki j. w. j. w.	Kazimierz Piliński j. w. j. w.	Józef Lisikowski j. w. j. w.

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
9. Kolbuszowa	24. Kolbuszowa	Jan Hupka	Teodor Błotnicki
10. Kraków	21. Kraków	Jan Skirliński	Dr. Witold Milieski
11. Krosno	22. Dukla	Adam hr. Męciński	Stanisław Ostaszewski
	23. Krosno	Kazimierz Orpiszewski	j. w.
12. Limanowa	25. Limanowa	Stefan Romer	Agam Żuk Skarszewski
13. Mielec	26. Czermin	Jan hr. Tarnowski	Feliks Kwiatkowski
	27. Mielec	j. w.	j. w.
14. Myślenice	28. Myślenice	Wincenty Schmidt	Stefan Konopka
15. Nisko	29. Nisko	Władysław Komorowski	Olivier hr. Reségnier
	30. Ulanów	j. w.	j. w.
16. Nowy Sącz	31. Nowy Sącz	Władysław Głębocki	Juliusz Aleksander
	32. Stary Sącz - Mu- szyna	Franciszek Kopaczyński	Jan Wadowski
17. Nowy Targ	33. Czarny Dunajec	Andrzej Glosser Kałuski	Dr. Jan Zduń
	34. Krościenko	j. w.	j. w.
	35. Nowy Targ	j. w.	j. w.
18. Pilzno	36. Brzostek	Ludwik Kollat	Ludwik hr. Romer
	37. Pilzno	j. w.	j. w.
19. Ropczyce	38. Dębica	Mikołaj hr. Rey	Henryk br. Ghristiani
	39. Ropczyce	j. w.	j. w.

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystw rolniczych	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Jakób Eckstein	Maciej Gorzelany	Maksymilian Zdulski	Hippmann
Mieczysław Piotrowski	Tadeusz hr. Konopka	Kazimierz Rutkowski	Karol Klich
Tadeusz Peszyński August Jordan Stojowski	August hr. Łoś Edgar Aulich	Adam Trzeciecki Władysław hr. Bobrowski	Jan Wejda Edward Paszkowski
Stanisław Potocki	Aleksander Dydyński	Jan Marszałkiewicz	Kazimierz Mars
Józef Kierwiński Henryk hr. Breza	Adam Dąbrowski Julian Łubkowski	Jan Artwiński Mieczysław Artwiński	Edward Jezierski Józef Rydel
Bolesław Targowski	Emil Schünke	Józef Górkiewicz	Jan Zduń
Ignacy Piotrowski Jan Łabędzki	Jan Skrzyżala Antoni Brzuch	Ferd. hr. Hompesch Dr. Klemens Kostheim	Pawlik Wronski
Stanisław Potoczek Tomasz Ciągło	Wilhelm Schmidt Jan Faron	Władysław Kłobukowski Roman Reklewski	Władysław Wicłogłowski Czesław Czechowski
Wawrzyniec Ptasio Zygmunt Dziewolski Wojciech Kamiński	Michał Kapła Konstanty Dziewolski Bartłomiej Rajski	Jan Pietraszkiewicz j. w. j. w.	Jan Maniecki j. w. j. w.
Antoni Zapalski Antoni Wajda	Henryk Kaczorowski Julian Bahr	Piotr Garbaczyński Mikołaj hr. Rey	Karol Madutowski Heisik
Saturnin Skrzeczyński Kazimierz Jankowski	Jędrzej Stanowski Czerny	Ignacy Pieniążek Teofil Wiśniewski	Adam Paliszewski Romuald Wojciechowski

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
20. Rzeszów	40. Głogów-Rzeszów	Aleksander Dąbski	Kazimierz Jędrzejowicz
	41. Strzyżów-Tyczyn	j. w.	j. w.
21. Tarnobrzeg	42. Rozwadów	Zbigniew Horodyński	Stanisław Dolański
	43. Tarnobrzeg	j. w.	j. w.
22. Tarnów	44. Tarnów	Wilhelm Habicht	Adam Tabaczyński
	45. Tuchów	j. w.	j. w.
23. Wadowice	46. Wadowice	Karol Hosch	Jan Brandys
	47. Zator	j. w.	j. w.
24. Wieliczka	48. Dobczyce	Adam Fink	—
	49. Wieliczka	Karol Czecz de Lindenwald	Feliks Sandoz
25. Żywiec	50. Żywiec	Antoni Michałowski	Jan Studencki

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystw rolniczych	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Jan Mazaraki Stanisław Dydyński	Antoni Smagała Kazimierz Sławiński	Dr. Stanisław Dąbbski Józef Wiktor	W. Stasiniewicz W. Wojnarowski
Antoni Sokołowski Gustaw Gawecki	Teofil Grzesiak Jan Griesswald	Henryk Dolański Kaliciński	Władysław Nowakowski Tomaszewski
Leopold Dietl Bolesław Rossowski	August Estreicher Kazimierz Lebowski	Władysław Wodczyński Józef Midowicz	Bronisław Ząbecki Karl Berke
Józef Czapiak Bronisław Gorczyński	Adam Śmilowski Jerzy Gonscher	— Stanisław Dunin	Stanisław Kunachowicz Ludwik Chrzęszcz
Ksawery Michałowski Stanisław Konopka	Władysław Jakubowicz Jan Strumiłło	Stefan Kałuski Feliks Sandoz	Aleksander Skrzyński Kazimierz Czarnowski
Ludwik Dubowski	Jan Szweda	A. Klapsia	W. Budiner

II. W okręgu c. k. Towarzystwa

Powiat	Komisyja okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
1. Bóbrka	1. Bóbrka	Jan Czajkowski	Stanisław Zwolski
	2. Chodorów	Władysław Niwicki	Wiktor Korzenny
2. Bohorodeczany	5. Bohorodeczany	Józef Szeliński	ks. Karol Szczepański
	6. Sołotwina	Franciszek Hess	ks. Stefan Komarzyński
3. Borszczów	3. Borszczów	Edmund Dzierzka	Antoni Józefowicz
	4. Mielnica	Stanisław Raczyński	Stanisław Gromaczewski
4. Brody	7. Brody	Artur Schnell	ks. Mikołaj Cegielski
	8. Łopatyn	Eder	ks. Julian Mandyczewski
	9. Założce	Mieczysław Osuchowski	Rafał Hirs
5. Brzeżany	10. Brzeżany	Józef Kopystyński	Władysław Gołębski
	11. Kozowa	Wincenty Podlewski	Edward Krzyżanowski
6. Brzozów	12. Brzozów	Mieczysław Urbański	Stanisław Dydyński
	13. Dynów	Ignacy hr. Krasicki	Zdzisław Nowosielecki
7. Buczac	14. Buczac	Aleksander hr. Potocki	Stanisław Bogdanowicz
	15. Monasterzyska	Kazimierz Potworowski	Maryan br. Błażowski
	16. Potok złoty	Adam Melbachowski	Franciszek br. Heydel

gospodarskiego galicyjskiego.

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Kazimierz Rudnicki Tadeusz Link	Henryk Czajkowski Czesław Trzeciecki	Ignacy Smalawski Felix Różański	Franciszek Kamiński Szczepan Jasilkowski
Dr. Michał Ferensiewicz ks. Grzegorz Procyk	Jędrzej Wołoszczuk Jerzy Adam	Tomasz Schwetter Jan Senkowski	Aleksander Wessel ks. Jan Hordyński
Józef Kozierowski Mieczysław hr. Borkowski	Antoni Fastnacht ks. kanonik Smoczyński	Stanisław Gromnicki Szeliski	Henryk Dłuski Karol Henisch
Adam Krajewski Tadeusz Wysocki Leon Starkiewicz	ks. Jan Mryglodowicz Tadeusz Karniewski ks. Roman Lander	Oktaw Sala Stanisław hr. Sokolnicki Rotter	Władysław Gniewosz ks. kanonik Kubistał
Józef Biliński Aulich	Wacław Traczewski Tomasz Maramoross	Michał Krzyżanowski Kazimierz Traczewski	August Grodzicki Józef Tyszkowski
Stanisław Leszczyński Zdzisław Madeyski	Franciszek Prohaska Kazimierz Trzeciecki	Tadeusz Cybulski Alfred Reizenstein	Władysław Hickiewicz Stefan Trzeciecki
Ignacy Wachowicz Ludwik Abgarowicz Jan Turkuł	Franciszek Borysikiewicz Radzikowski Piórecki	Jan Turkuł Władysław Drzewiecki Leon Kobylański	Baltazar Kozik B. Czajkowski Ludwik Antler

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
8. Cieszanów	17. Cieszanów	Jan Gnoiński	Zdzisław br. Brunicki
	18. Lubaczów	Władysław ks. Sapieha	Władysław br. Brunicki
9. Czortków	19. Czortków	Józef Krokowski	Tadeusz Szeliga Fotocki
10. Dolina	20. Bolechów	Józef Petri	Juliusz Hauke
	21. Dolina	Wincenty Witosławski	ks. Józef Łopatynski
	22. Roźniatów	Adolf Waligórski	Romuald Bauman
11. Dobromil	23. Bireza	Józef Nowosielecki	Leopold Janiszewski
	24. Dobromil	Paweł Tyszkowski	Julian Terlecki
12. Drohobycz	25. Drohobycz-Me- denice-Podbuż	Stanisław hr. Tarnowski	Roman Hanczakowski
13. Gródek	26. Gródek	Henryk Mroczkowski	Edward Weismann- Zawidowski
	27. Janów	Franciszek Stanek	Walery Janowski
14. Horodenka	28. Horodenka	Jakób br. Romaszkan	Kajetan Passakas
	29. Obertyn	Antoni Theodorowicz	Zygmunt Łukasiewicz
15. Husiatyn	30. Husiatyn	Bronisław Horodyski	ks. Kazimierz Głowiński
	31. Kopczyńce	Władysław Bogucki	Zdzisław Smalawski
16. Jarosław	32. Jarosław-Pruch- nik	Dr. Maryan Lisowiecki	Bolesław Jasieński
	33. Radymno	Stefan hr. Zamojski	Edward Micewski
	34. Sieniawa	Witold ks. Czartoryski	Józef Łysakowski
17. Jaworów	35. Jaworów	Jan hr. Szeptycki	Seweryn Frank
	36. Krakowiec	Stanisław br. Hagen	Bolesław Orzechowicz

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Ludwik br. Wattmann Władysław Rivoli	Józef Fischer Józef Kotarski	Ludomir Morawski Jan Moszczyński	Ignacy Zboril Piotr Budzyński
Adam Noel	Stefan Komornicki	Piotr Platner	ks. Czmoła
Jan Reif Michał Witwicki Jerzy Patri	ks. Teofil Górnikiewicz Józef Nowak Teodor Prokopów	Okornicki Władysław Fedorowicz Sylwester Hołubowski	Mściśław Zakrzewski Hipolit Węgrzynowski Franciszek Janowski
Antoni Moreloweki Władysław Młodkowski	Bronisław Nowosielecki Aleksander Pragłowski	Kazimierz hr. Czarnecki Włodzimierz Gurkowski	Władysław Nowacki Wiktor Geissler
Jan Kiszko	Tadeusz Kocko	Jan Bielski	Zdzisław Krynicky
Jan Breuer Józef Weigel-Milleret	Michał Ewy Gracyan Radomski	Grzegorz Ziembicki Edward Kopecki	Karol Wiszniewski Franciszek Łoziński
Tytus Zulauf Ignacy Theodorowicz	Wiktor Zerygiewicz Albin Kunz	Jan Wielowiejski Jerzy Gieszkowski	Tytus Zulauf Tadeusz Osadca
ks. Włodzimierz Koziorowski Michał Müller	ks. Mikołaj Temnicki Kazimierz Cieński	Jerzy Horodyski Kazimierz Horodyski	Dr. Kazimierz Paygert Adolf Cieński
Eustachy Wolski Łukasz Raciborski Jan Ligman	Jerzy Turnau Fryderyk Pokorny Władysław Ossoliński	Władysław Słoniewski Konstanty Mikiewicz Aleksander Ostrowski	Aleksander Ossoliński Maryan Bogdanowicz Władysław Mercezyński
Józef Skarbek Borowski Adaw Łucki	Ferdynand Smulski Piotr Fartuch	Jan Konopka Kazimierz hr. Łubiński	Zygmunt Białobrzeski Aleksander Przedzimirski

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
18. Kałuż	37. Kałuż 38. Wojniów	Stanisław Komornicki Witołd Postruski	ks. Józef Szeligiewicz Jan Kunaszowski
19. Kamionka Str.	39. Busk 40. Kamionka Str. 41. Radziechów	Adam Thulie Jan P'aygert Tytus Korytyński	Michał Tokarzewski Stanisław Łodyński Roman Ujejski
20. Kołomyja	42. Gwoździec 43. Kołomyja 44. Peczyńżyn	Konstanty Siwicki Stanisław hr. Dzieduszycki Antoni Kunz	Stanisław Jasiński Kazimierz Agopsowicz Stanisław Jasiński
21. Kossów	45. Kossów 46. Kutry-Żabie	Franciszek Zajączkowski Stanisław Przybysławski	Władysław Poluszyński Jan Jasieniecki
22. Lisko	47. Baligród 48. Lisko 49. Lutowiska 50. Ustrzyki	Zygmunt Madeyski Wiktor Żurowski Ludwik Baldwin Ramułt Emil Leszczyński	ks. Cyprian Jasieniecki Julian Mickiewicz ks. Józef Kotecki Floryan Michalski
23. Lwów	51. Lwów 52. Winniki 53. Szczercz	Adolf Wiesiołowski Czesław Lekczyński Ferdynand Knauer	Dr. Józef Szpilman Antoni Romański Józef Śniadowski
24. Łańcut	54. Łańcut-Przeworsk 55. Leżajsk	Andrzej ks. Lubomirski ks. Aleksy Iwasiówka	Karol Madeyski Julian Chrzanowski
25. Mościska	56. Mościska 57. Sądowa Wisznia	Stefan Irsay Bolesław Śmiałowski	Bronisław Skibniewski Kazimierz Kędziński

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Ignacy Przeszalski Henryk Mierzeński	Dr. Adolf Wurst Bronisław Barzykowski	Kazimierz Rojowski Feliks Szazechina	Konstanty Czerkowski Hieronim Noskiewicz
ks. Wiktor Haruch Maciej Bardecki ks. Izidor Dawidowicz	ks. Dorosz Dymitr Wanio ks. Świstun	ks. kanonik Aktyl Dr. Juliusz Czerkowski ks. kanonik Skalski	Gretschel ks. kanonik Ziemiański —
Roman książę Puzyna Kazimierz Kobylański Jan Kleski	Jan Kosiba Leon książę Puzyna —	Maryan Czajkowski Grodzicki Heller	Antoni Krzysztofowicz Antoni Strzelbicki ks. Charzewski
ks. Teodor Lisiewicz Albin Staszyński	Stanisław Bursa Alfred Mitsowits	ks. Jakób Moszoro Zygmunt Gawłowski	Julian Kozakiewicz Franciszek Fener
Franciszek Ciesliński Robert Pragłowski Jan hr. Bülow Adam Ziętarski	Wiktor Kościński Józef Bielak Karol Newelski Jan Kuszniński	Bolesław Zatorski Władysław Bal hr. Starzeński Józef Nanowski	Jan Zatorski Tadeusz Łepkowski Jan Gayer Konstanty Hołyński
Kazimierz Pańkowski Bronisław Macieszkiewicz Dawid Abrahamowicz	Józef Kubicki Władysław Czerkowski Leopold Kühner	Jan Papara Aleksander Roloff Adam Tretter	Franciszek Schöffer Aleksander Strzelecki Filip Simon
Zygmunt Łastowiecki Franciszek Ber	Antoni Trojnar Fryderyk Metzger	Bolesław Zakiej ks. kanonik Świerczyński	Jan Zawirski
Dyonizy Pogłódowski Zdzisław Gottleb	Mieczysław Wszyński Julian Styrecki	Karol hr. Drohojowski Bolesław Gurski	Stefan Nanowski Juliusz Ułaniecki

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
26. Nadwórna	58. Nadwórna	Antoni Iwanicki	Jakób Głuchowski
27. Podhajce	59. Podhajce	Edwin Hohendorf	Aleksander Romanowski
	60. Wiśniowczyk	Józef Krzysztofowicz	Józef Strutyński
28. Przemyśl	61. Dubiecko	Bolesław Jocz	Ignacy hr. Krasicki
	62. Krasiczyn	Adam Dębicki	Antoni Miazga
	63. Medyka	Mieczysław Romanowski	Emil Wasilkowski
	64. Niżankowice	Włodzimierz Junga	Adam Fryda
	65. Przemyśl	Mikołaj Družbacki	Zygmunt Madeyski
	66. Wyszatyce	Adolf Ebenberger	ks. Szymon Bałaban
29. Przemyślany	67. Gliniany	Adam Tretter	August Goławski
	68. Przemyślany	Władysław Czerkawski	Zygmunt Wiszniewski
30. Rawa	69. Niemirów	Karol Kruzenstern	Feliks Biliński
	70. Rawa	Jan Zabielski	Izydor Łączyński
	71. Uhnów	Zygmunt Stusiniwicz	Józef Skólimowski
31. Rohatyn	72. Bursztyn	Michał Tustanowski	Wincenty Zełechowski
	73. Rohatyn	Jakób Bittner	Mikołaj Torosiewicz
32. Rudki	74. Komarno	Władysław Spausta	Zdzisław Jounga
	75. Rudki	Albin Rayski	Stefan Janko
33. Sambor	76. Łąka	Feliks Sozański	Jan Zieliński
	77. Sambor	Ludwik Balicki	Karol Barański

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
ks. Antoni Mojseowicz	Władysław Lisowski	Dr. Alfred Dubs	Michał Szuszkiewicz
Napoleon Gołaszewski Stanisław Bogelemowicz	Władysław Gołębski Stanisław Perekładowski	Juliusz Gołębski Tomasz Maramorosz	Kazimierz Gołębski Józef Krasucki
Józef Jaruzelski Tymoteusz Nalepak Franciszek Gizowski Franciszek Prokopowicz Kazimierz Zbyszewski Julian Korypski	Mieczysław Darowski Henryk Kapiszewski Mikołaj Oleszko Józef Prochaska Jan Bielawski ks. Tomasz Błahuta	ks. Józef Karpieński Józef Truszkowski ks. Władysław Głowacki Alojzy Kostheim Edward Wozniakowski Zygmunt Fischer	Gabryel Załęski Stanisław Sokołowski Ferdynand Cechak Tadeusz Studnicki Feliks Drużbacki Michał Karczmarz
Stanisław Burliga Stanisław Wybranowski	Mieczysław Rozen Floryan Stormke	Michał Torosiewicz Konstanty hr. Romer	Stanisław Kędzierski Alojzy Madeyski
ks. Józef Dołżycki Mieczysław Marynowski ks. Wiktor Mazikiewicz	August Ligenza Kazimierz Maramorosz ks. Jan Gissowski	Alfred Gławiński Maurycy Mochnacki Mieczysław Wysocki	Mieczysław Świątkiewicz Kazimierz Remiszewski Bolesław Czerwiński
Ignacy Słabicki ks. Włodzimierz Czyrowski	Andrzej Baran Mikołaj Danyluk	Aleksander Krzeczunowicz Feliks Różański	Franciszek Malinowski Józef Aksentowicz
Józef Trojan Władysław Olszański	Stanisław Bał Stanisław Barański	Józef Gizowski Mieczysław Lewicki	Szczesny Piechowski Stanisław Żurowski
Józef Bereźnicki Karol Jędrzejowicz	Michał Schuster Stanisław Stefanowski	Juliusz hr. Komorowski Maciej Zenon Serwatowski	Jan Baraniecki Antoni Stankiewicz

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
34. Sanok	78. Bukowsko	Władysław Wiktor	Kazimierz Rodkiewicz
	79. Rymanów	Kazimierz Wiktor	Władysław Morawski
	80. Sanok	Feliks Gniewosz	Wojciech Wasilewski
35. Skałat	81. Grzymałów	Michał hr. Baworowski	Mieczysław Janicki
	82. Skałat	Jacek Kieszkowski	Bronisław Rozwadowski
36. Śniatyn	83. Śniatyn	Dr. Mikołaj Krzysztofowicz	Eugeniusz Krzysztofowicz
	84. Zabłotów	Włodzimierz Zagórski	Józef Dobek
37. Sokal	85. Bełz	Aleksander Hulimka	Stanisław Białoskórski
	86. Sokał	Wincenty Kruszewski	Włodzimierz Sołowij
38. Stanisławów	88. Halicz	Zygmunt Jaroszyński	Stanisław Pieniążek
	88. Stanisławów	Jan Burzyński	Aleksander Czołowski
39. Stare miasto	89. Stare miasto	Stanisław Agopsowicz	Władysław Skarzyński
	90. Stara sól	Alfred ks. Sułkowski	Józef Mściwujewski
40. Stryj	91. Skole	Julian br. Brunicki	Józef Galiński
	95. Stryj	j. w.	Włodzimierz Barański
41. Tarnopol	93. Mikulińce	Konrad Glogier	Aleksander Ujejski
	94. Tarnopol	Michał Garapich	Maryan Maniewski
42. Tłumacz	95. Tłumacz	ks. Maryan Topolnicki	Piotr Szczepeński

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Adolf Poźniak Józef hr. Potocki Kazimierz Jachimowski	— Jan hr. Potocki Juliusz Kozma	Włodzimierz Truskolaski Stanisław Ostaszewski Stanisław Fihauser	Michał Groblewski Jan Nowakowski Adam Wiktor
Kazimierz Zawistowski Leon Fedorowicz	Grzegorz Barącz Stanisław Zawistowski	Ćwierzewicz	Leszczyński Dziubkiewicz
Tytus Niemczewski Józef Cieński	ks. Cyryl Hamorak Aleksander Zadurawicz	Edmund Komar ks. Rogoziński	Roman Teodorowicz Oleksa Makowijczuk
Alfred Münter Henryk Karczewski	Teodor Hulimka Wacław Fabiański	Bronisław Lang Klemens Skawiński	Bolesław Kapliński Józef Żukiewicz
Kazimierz Pieniążek Józef Budziński	Tomasz Horodyski Zygmunt Regenstreif	Alfred Bojewski Oskar Hofmohl	Jan Janko Jan Pawlikiewicz
Błażej Rudnicki Marcin Zieliński	Albert Knauer Jan Studziński	Kazimierz Bielański Karol Jędrzejowicz	Włodek Tadeusz Sozański
Stanisław książę Świdrygiełło Świdzki Aleksander Stojalowski	ks. Bazyli Dawydiak Adam Hönig	Adam Onyszkiewicz Mieczysław Truszkowski	Jan Smoluchowski Karol hr. Dzieduszycki
Ryszard Iwanicki Antym Nikorowicz	Tadeusz Lackmann Ludwik Puntschert	Aleksander br. Brunicki Aleksander Sozański	Dr. Ludwik Brudziński Zygmunt Mochnacki
Maurycy Doschott	Jan Jakubowicz	Antoni Schadbej	Zdzisław Ładimirski

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
43. Trembowla	96. Budzanów	Adam Mysłakowski	Franciszek Pawłowicz
	97. Trembowla	Alojzy Morawski	ks. Korzeniowski
44. Turka	98. Borynia	Bronisław Osuchowski	Stanisław Stroiński
	99. Turka	Franciszek Turowski	Franciszek Ławrowski
45. Zaleszczyki	100. Tłuste	Franciszek br. Heydel	Roman Potworowski
	101. Zaleszczyki	Włodzimierz Siemiginowski	Tomisław Rozwadowski
46. Zbaraż	102. Nowe sioło	Tadeusz Fedorowicz	Stanisław Kierski
	103. Zbaraż	Mieczysław Konopacki	Bronisław Kopczyński
47. Złoczów	104. Zborów	Bolesław Wierzchlejski	Wiktor Treter
	105. Złoczów	Hazimierz Obertyński	Oskar Schnell
48. Żółkiew	106. Żółkiew	Eugeniusz Rozwadowski	Włodzimierz Gorecki
49. Żydaczów	107. Mikołajów	Kazimierz Winnicki	Wincenty Berezowski
	108. Żurawno	Antoni Skrzyński	Teodor Popławski
	109. Żydaczów	Kazimierz Winnicki	Stanisław Pawlikowski

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Jan Kołopajło Dr. Julian Olpiński	ks. Teofil Ławrocki Jan Wróblewski	Jan Gromnicki Bolesław Siedlecki	Konstanty Michalewski Wincenty Snowicki
ks. Szczęsny Salamon Kazimierz Granatowski	Mikołaj Komarnicki Józef Jaworski-Fajewicz	Narcyz Polański Seweryn Brysiewicz	Jan Ilnicki Schaechter
Karol Geringer Tomasz Wartanowicz	Jakób Siemiginowski Joachim Listin	Maryan Kęplicz Józef Wartanowicz	Mieczysław hr. Piniński Orzelski
Włodzimierz Garapich Julian Kopczyński	Michał Czerniakowski Kazimierz Borkowski	Stanisław Zieliński Ignacy Sochanik	Stanisław Mandel Adolf Fedorowicz
Klemens Weissman Teofil Dorożyński	Kazimierz Rojecki Tadeusz Jaworski	Mieczysław Komarnicki Kazimierz Jaworski	Jan Mosiewicz Leon Wikarski
Chaskel Raff	Jan Kilar	Bronisław Lang	Mieczysław Lewandowski
Józef Benz Edmund hr. Dzieduszycki Wincenty Berezowski	Józef Sielski Stefan Myszkowski Józef Jarzynowski	Mikołaj Podlewski Józef Windisch Józef Jarzymowski	Adam Bogusz Kowalski Władysław Pawlikowski

Wyciąg ze sprawozdań komisji licencyonujących.

A) Towarzystwa rolniczego krakowskiego.

Powiat Bochnia.

Tegoroczne licencyowanie odbyte w maju w d. 12, 16, 19, 20, 21, 23 wykazuje w porównaniu z rokiem zeszłym znaczny postęp. Podczas bowiem, gdy w r. 1895 na ogólną potrzebę 269 buhajów, zalicencyonowano zaledwie 100 sztuk, to tego roku na ogólną potrzebę 248 sztuk, zalicencyonowano 117 sztuk, t. j. blisko połowę. Jeżeli zaś nadto do tej cyfry dodamy kilkanaście buhajów licencyonowanych w roku zeszłym, których właściciele z powodu niezrozumienia ustawy w roku bieżącym do licencji nie doprowadzili, to otrzymamy znacznie więcej niż połowę potrzebnej ilości buhajów w roku bieżącym, w porównaniu do $\frac{1}{3}$ części z ogólnej potrzeby licencyonowanych buhajów w r. 1895. Licencyonowanie tegoroczne najlepiej wypadło w Łapanowie, potem w Ujściu soln: w Bochni, Niegowici, Lipnicy a nakoniec najgorzej w Niepołomicach. Rezultat ten nasuwa dwa spostrzeżenia: 1) że licencyonowanie tegoroczne różni się bardzo znacznie od zeszłorocznego, jeżeli porównamy jego wyniki w różnych okręgach licencyjnych, a powtóre, że w okolicy niewątpliwie najbogatszej z całego powiatu t. j. w okolicy Niepołomic licencyonowanie wypadło najgorzej, na ogólną potrzebę bowiem 55 buhai zalicencyonowano tam zaledwie 21 sztuk. Powód tego niepomyślnego rezultatu nie leży z pewnością w złym stanie bydła, lecz raczej w niechęci ludności do zastosowania się do ustawy i w zakorzenionym zwyczaju używania do stanowienia rów młodych buhajków, zaraz następnie sprzedawanych na rzeź. Że w okolicy Niepołomic przy dobrej woli ze strony ludności, możnaby było drugie tyle buhajów zalicencyonować, to jest faktem niezaprzeczonem, jeżeli się zważy, że takie np gminy, jak Wola bat. i Wola zabierz, nie doprowadziły ani 1 sztuki, a Zabierzów zaledwie 1 buhajka. Licencyonowanie w Niegowici wypadło tego roku również znacznie gorzej, niż zeszłego, prawdopodobnie także wskutek niechęci ludności do prowadzenia buhajów bez widocznej dla siebie korzyści; w roku zeszłym bowiem odbywało się równocześnie premiowanie bydła, co spowodowało bardzo dobry rezultat licencyonowania. Natomiast w Ujściu solnem tegoroczne licencyonowanie połączone z premiowaniem wypadło stosunkowo do roku zeszłego świetnie; przeszłego roku bowiem zalicencyonowano tam 11, tego roku 23 sztuk, a więc przeszło 2 razy tyle. To samo jeszcze w wyższym stopniu da się powiedzieć o licencyonowaniu połączonem również z premiowaniem w Łapanowie, które wypadło o wiele korzystniej, niż zeszłoroczne w Trzcianie bez premiowania. Licencyonowanie w Lipnicy wypadło tego roku równie średnio, jak zeszłoroczne w Wiśniczu. Licencyonowanie w Bochni znacznie gorzej niż roku zeszłego, zdaje się wskutek tego, że premiowania równocześnie nie było. Miejscowości, w których znaleziono dostateczną ilość buhajów jest 48. We wszystkich innych brak jest większy lub mniejszy, a dochodzi niekiedy do tego, że np, w Woli bat. na potrzebną ilość 7 buhajów, nie zalicencyonowano ani jednego. Dotychczasowe doświadczenie przy licencyonowaniu poucza nas, że 1) że przegnać zachęcić ludność do przyprowadzenia buhajów do licencji należy ile możności gęsto urządzać premiowanie bydła rogatego, tak, by przy każdym licencyonowaniu mogło się odbyć premiowanie, gdyż toby w wysokim stopniu przyciągało ludność. 2) Że licencyonowanie należy odbywać częściej t. j. w więcej miejscowościach powiatu, tak, by spęd buhajów nie był przez zbytnią odległość zbyt utrudnionym. Licencyonowanie możnaby odbywać w kilkunastu miejscowościach powiatu; aby kosztów licencyonowania zbyt nie powiększać, urządzić w ten sposób, że jednego dnia mogłyby się odbyć 2 licencyonowania; jedno rano, drugie w pobliskiej miejscowości popołudniu. Nie można wątpić, że byłby to środek

najlepszy do sprowadzenia wszystkich używanych w powiecie buhajów do licencji. 3) Ze należy zakończyć dotychczasowe względne, łagodne stosowanie ustawy, a rozpocząć jak to już i Namiestnictwo Starostwu poleciło, wykonanie jej surowe i bezwzględne, nie brak bowiem materiału i nie bieda ludności, lecz niechęć do wszelkiej nowości, lenistwo i zatwardziały konserwatyzm jej, powodują ujemne wyniki licencyonowania i nie można wątpić, że przy należytem przestrzeganiu przepisów ustawy, liczba buhajów licencyonowanych bardzo znacznie się pomnoży.

Aby w roku bieżącym ludność uchronić od zbyt nich kar, jakimi niewątpliwie Starostwo będzie obkładało wszystkich, co swe krowy będą stanowili buhajami nielicencyowanymi, należałoby koniecznie w jesieni zarządzić ponowne licencyonowanie, przynajmniej w paru okolicach powiatu, aby można zalicencyonować buhaje zeszłego roku zalicencyonowane, a tego roku do licencji niedoprowadzone, oraz te inne, których w maju z powodów wyżej podanych nie przyprowadzono. Pod względem rasy buhajów, przestrzegała komisja wskazówki c. k. Towarzystwa roln. w Krakowie t. j. najchętniej udzielała licencji buhajom czerwonym krajowym, następnie simentalerom, jedynie zaś w nizinach udzielała licencje i bydłu holenderskiemu. Sprawa umów gmin z właścicielami buhajów, by takowe za stosowną opłatą przez rok utrzymywali, nie powiodła się; — zaledwie kilka umów tego rodzaju zawarto i to wszystkie nie za rocznem wynadgrózeniem, lecz za ustanowieniem ceny od skoku buhaja.

Powiat Brzesko.

W jesieni roku 1895 przeprowadziła komisja licencyonowanie, jak wskazuje okólnik, w 6 miejscowościach, a kierując się zasadą, iż z początku ustawa nie może być stosowaną pod względem wymogów co do jakości buhajów z całą surowością, uznawała za zadane do użytku rozplodowego 119 buhajów, z których 30 na obszary dworskie, a 89 na włościańskie przypada.

Ponieważ wykaz stanu krów i jałowic w powiecie brzeskim sporządzony na rok 1895 wykazywał okragło 23.000 sztuk krów i jałowic w wieku do pokrycia, okazał się rachunkowy brak 113 buhajów, licząc 1 na 100 krów. Brak ten na pozór rażący nie jest tak znaczny w rzeczywistości, gdy się weźmie na uwagę kilkadziesiąt buhajów dworskich i włościańskich nielicencyonowanych i tylko do własnych krów puszcanych, a następnie kilkadziesiąt buhajów włościańskich, które dla różnych powodów do komisji nie były doprowadzone. Pierwsze licencyonowanie nie mogło dać dokładnego wyobrażenia o tem, jak ludność ustawę zrozumiała i gdy w niektórych okolicach powiatu, szczególnie w południowej jego części, ludność przychylnie ustawę przyjęła, gdzie indziej znowu rozsiewane wieści o przyszłym opodatkowaniu buhajów licencyonowanych skłoniły ją do zatrzymania swych sztuk w domu.

Ogólne wrażenie, jakie komisja odniosła po odbytem licencyonowaniu ze względu na chów bydła przedstawia się w ten sposób, iż przeważa w powiecie rasa górską, rasa nizinna występuje wybitniej w okolicach nad Wisłą i nad Dunajcem w dolnym jego biegu położonych; w ogóle rasa w bydło przebija się wyraźniej tylko w okolicach, położonych bliżej dworów, utrzymujących stale buhaje rozplodowe jednej rasy.

Po przeprowadzeniu licencji w jesieni roku 1895 przyszła komisja do przekonania, że ludność zbyt mało o doniosłości ustawy poinformowana, własnego interesu nie pojmuje i potrzebuje ciągłego pouczenia, co dało powód do rozesłania okólnika. Poparta przez Radę powiatową, c. k. Starostwo, udzielające informacji w czasie roków, wreszcie przez Kółka rolnicze, starała się komisja ludność na każdym kroku o ważności i dobroczynności ustawy pouczać a fałszywe pojęcia zbijać.

Rezultatem tych starań było, że do maja roku 1896 doniosło 47 gmin o dokonanych sprzedażach buhajów licencyonowanych i o 11 wypadkach puszczenia do obcych krów buhajów nielicencyonowanych. Okazała się potrzeba przeprowadzenia nowej licencji z wiosną 1896.

Na posiedzeniu komisji, odbytem w Brzesku dnia 18. kwietnia 1896 postanowiła komisja przeprowadzić swą czynność w czasie między 15. maja a 15. czerwcem, a ponieważ okazało się w ciągu roku zeszłego, że w niektórych punktach rzeczywistości odległość była jedną z przeszkód doprowadzania buhajów do komisji, postanowiliśmy w roku bieżącym przeprowadzić komisję w 12 punktach powiatu a nie w 6 jak roku 1895.

Doświadczenie zeszłoroczne wykazało, że chcąc trzymać się ściśle przepisów ustawy pod względem jakości i form sztuk rozplodowych znalazłaby komisja zaledwo

20-tą część buhajów godnych licencji; biorąc zaś na uwagę, że takie brakowanie bez możności zastąpienia odrzuconych sztuk lepszymi, byłoby klęską dla ludności, — wychodząc wreszcie ze stanowiska, że dla przyszłej skuteczności i doniosłości ustawy jest niezbędnem przyzwyczajenie ludności do tego, że nie wolno do obcych krów puszczać innych, jak licencyonowanych buhajów, postanowiliśmy w ciągu obecnie przeprowadzić się mającej licencji w miejscowościach, gdzie buhajów zbyt mało, licencyonować bardzo oględnie. Po przeprowadzeniu licencji ustawa ma być surowo przestrzegana i dopuszczanie nielicencyonowanych buhajów do obcych krów karane.

Tym sposobem przyzwyczajając ludność do używania licencyonowanego buhaja, od którego skoku płaci się 30 — 50 centów, podczas gdy nielicencyonowane obecnie puszczało i za 10 cent; torujemy sobie drogę do coraz silniejszego brakowania, gorszych sztuk, czego tylko wtedy dopiąć można, kiedy się hodowcy zapewni dochód od skoku, usuwając obawę konkurencji lichiej nielicencyonowanej sztuki. W myśl tych awag została ogłoszona licencja na rok 1896.

Jakkolwiek pod względem rachunkowym stosunek okazuje się taki, jak w r. 1895, gdyż licencyonowano buhajów 175, z czego przypada na dwory 38 sztuk, zaś 137 na buhaje włościańskie a ilość krów i jałowic wynosi obecnie w powiecie okrągło 29.000 sztuk, okazuje się więc brak 115 buhajów, to mimo to pod względem jakości sztuk do komisji doprowadzonych, znać było znacznie większe zrozumienie celu, jak w r. 1895, a kilkakrotnie spotkała się komisja z buhajami, umyślnie w celu uzyskania licencji zakupionymi. Mimo tych dodatnich objawów, ogólnie biorąc, hodowlana wartość licencyonowanych buhajów zaledwie w połowie odpowiada wymogom, a pomoc pieniężna obok ścisłego przestrzegania ustawy pod względem zakazu puszczenia nielicencyonowanych buhajów do obcych krów nadzwyczajnie dodatnio wpłynąć może na podniesienie chowu bydła w tutejszym powiecie. W tym celu uważa komisja za najodpowiedniejszy środek ułatwienia włościanom chętnym we wsiach, gdzie dobrego buhaja nie ma, zakupno po niższej cenie przez komisję wskazanych buhajów odpowiedniej dla miejscowości rasy.

Używając subwencye na pokrycie nadwyżki wartości buhaja ponad 20 — 25 cent. za klgr. żywej wagi, którą to cenę każdy włościanin chętnie zapłaci, można w krótkim czasie dojść do bardzo pomyślnego rezultatu.

Przyjmując przeciętnie wagę buhaja zdatnego do skoku 300 klgr. jego wartość hodowlaną 30 — 35 cent. za klgr. wypada jego koszt 90 — 105 zł. — W obec tego, że nabywający buhaja zapłaciłby za niego 60 — 70 zł. subwencja na sztukę wynosiłaby 30 — 40 zł. względnie 50 zł., czyli kwotę 1000 zł. rocznie można dać powiatowi, co najmniej na 20 dobrych buhajów. Ustawą przewidziany obowiązek zakupywania buhajów przez gminy uważa komisja za ostateczną ucieczkę, której jak najstaranniej unikać należy, wyjątkowo tylko może się to udać, a w ogóle byłaby tego rodzaju pomoc źródłem nadużyć. Buhaje gminne zdaniem komisji mogą mieć w naszym powiecie rację bytu dopiero po kilku latach, skoro ustawa z całą ścisłością przeprowadzona, wzbudzi w ludności większy interes i lepsze zrozumienie wartości lepszej hodowli bydła.

Powiat Chrzanów.

W roku 1895 przeprowadzono licencyonowanie głównie w celu, aby się przekonać, jaka ilość buhajów odpowiadających warunkom racjonalnego chowu bydła znajduje się w powiecie. Rezultat był bardzo ujemny, gdyż zaledwie 11 sztuk z całego powiatu można było licencyonować. Wskutek tego komisja i Wydział Rady powiatowej czynili starania, aby polepszyć w tym względzie stosunki i przygotować umożliwienie wprowadzenia ustawy w r. 1896.

Co do wstępnych czynności komisji w r. b złożył Wydział Rady powiatowej Wysokiemu Wydziałowi krajowemu sprawozdanie z dnia 12. lutego 1896. L. 521.

W ślad za uchwałami komisji Wydział Rady powiatowej rozesłał kilkakrotnie okólniki do wszystkich gmin, i odbył kilka sesyj z przełożonymi tychże, celem wyjaśnienia postanowień ustawy, obowiązków z tychże dla gmin wpływających i skutków zaniedbania. Przytem poczynił Wydział różne ułatwienia dla gmin. Przerzekł udzielanie pożyczek i subwencyj z powiatowego funduszu hodowlanego, postanowił zagwarantować w razie potrzeby utrzymującemu buhaja dla gminy pewny roczny dochód etc. etc.

Wynik tegorocznego licencyonowania był, że uznano w całym powiecie 55 sztuk buhajów za odpowiadających wymaganiom; z tego przypada 48 sztuk na 49 gmin, w których ustawa zostaje w roku bieżącym wprowadzoną, zaś 7 sztuk na 35

gmin co do których postawiony był wniosek o zawieszenie w nich przepisów ustawy o przemieszczeniu licencyonowania jaszczek na r. 1896. Według postanowień komi ji oznaczających liczbę buhajów potrzebnych dla pojedynczych gmin, brakuje w gminach obwiązanych około 20 sztuk. Wydział powiatowy poczynił dalsze starania celem uzupełnienia braków, a udzielając c. k. Starostwu rejestra licencyonowanych buhajów, odniósł się zarazem do tejże władzy o współdziałanie w tym kierunku z reprezentacją powiatową i ewentualne zarządzenie środków zaradczych w myśl §. 11 ustawy hodowlanej.

Powiat Grybów.

Jak w roku poprzednim tak samo i w roku bieżącym przedsięwzięto licencyonowanie w 4 miejscowościach. Według wykazu stanu była rogatego znajdowało się z dnia 31. grudnia 1895 w powiecie grybowskiem :

w gminach	11.210	krów	i	3.642	jałówek	=	14.852	sztuk
na obszarach	682	"		455	"	=	1.137	"
łącznie	11.892	krów	i	4.097	jałówek	=	15.989	sztuk.

Stan zaś buhajów przedstawiał się:

w gminach	67	sztuk
na obszarach	107	"
łącznie	174	sztuk.

Z wykazanych buhajów przedstawiono komisji:

buhajów gminnych	32	sztuk
" dworskich	5	"

razem 37 sztuk z których komisya przyznała licencyę 34 sztukom, odmówiła zaś 3 buhajom jako nieodpowiednim.

Z powyższego zestawienia wynika, że licząc 1 buhaja zdolnego do rozplodu na 80—100 krów, potrzeba takich buhajów w powiecie 177 sztuk na 15.989 krów i jałówek; w obec czego okazuje się ogólny brak buhajów, gdyż na 470 krów i jałówek przypada jeden licencyonowany buhaj.

Celem praktycznego wykonania ustawy hodowlanej jest niezbędnem: a) udzielenie gminom dystryktu ciężkowieckiego i bobowskiego pożyczki bezprocentowej na zakupno buhajów, zaś gminom dystryktu śnietnickiego, jako najuboższym dostarczanie buhajów bezpłatnie; b) oddanie buhajów nabytych za pożyczkę bezprocentową, jakoteż i bezpłatnie dostarczonych pod kontrolą i nadzór Wydziału powiatowego, celem uzyskania gwarancyi odpowiedniego żywienia i pielęgnowania, nadto, by zapobiedz częstszemu odlatowaniu dziennie jednym buhajem jak raz jeden, — wyjątkowo tylko 2 razy najwyżej. Sprawdzono bowiem, iż w gminach górskich dystryktu śnietnickiego puszczają hodowcy swe buhaje dziennie po 4—6 razy do krów lub jałówek. Następstwem tak niewłaściwego obchodzenia się z buhajami włościańskimi jest degeneracya i z nią połączone karłowate nierozwinięte kształty, tem więcej przy nadzwyczaj skromnem żywieniu przeważnie słomą.

Powiat Limanowa.

Ponieważ w naszym górskim powiecie licencyonowanie w zimie jest niemożliwym, gdyż na 6 tygodni naprzód nie można wiedzieć, czy śniegi pozwolą dojechać i doprowadzić buhaje, gdzie potrzeba nie chcąc zaś przeszkadzać tem podczas najpilniejszych robót wiosennych, naznaczono tegoroczne licencyonowanie dopiero na początek maja, t. j. od 1—9. włącznie.

Drugi już rok z rzędu licencyonowanie przeprowadzając komisya doszła do przekonania, że część powiatu południowo-zachodnia nie posiada ani dostatecznego materiału, ani tej co ważniejsza dostatecznych zresztą warunków, by licencyonowanie mogło tam przynieść jaką korzyść. Dla tego proponuje komisya stosownie do brzmienia §. 21 ustawy o licencyonowaniu buhaji, zawieszenie na przeciąg lat dziesięciu mocy

prawnej §. 2, 3, 8 i 9 dla tejże części powiatu obejmującej 27 gmin. W tych 27 gminach były wprowadzić 24 buhaje licencyonowane w tym roku, ale pomijając, że to ilość nader mała, to bardzo było trzeba patrzeć przez palce na jakość tego hodowlanego materiału, gdyż z tych 24 buhai kilka zaledwie rzeczywiście się do licencyonowania kwalifikowało naprawdę. Resztę zaś licencyonowano dla tego tylko, by na początek nie zrażać ludności zbyt pedantycznym przeprowadzaniu ustawy. Z reszty gmin powiatu, w ilości 64 nie przedstawiło do licencyonowania 33 gminy żadnych buhaji, zaś w 31 gminach licencyonowała komisya 81 buhaji, zaś 12 buhajom licencyi odmówiła. Z tych 81 buhaji było 24 sztuk buhaji dworskich i 57 sztuk włościańskich. Z tych 57 sztuk zaś znalazła komisya kilkanaście sztuk bardzo dobrych, około 10 sztuk gorszych niż średnie, reszta to buhaje przeciętne, nie pierwszorzędnej jakości, lecz nie złe, stanowiące dostateczny materiał hodowlany na razie, tem bardziej w obec pomocy 24 buhajów dworskich i owych najlepszych kilkunastu. Przedstawienie przez 31 gmin 81 buhaji i 12, którym licencya odmówioną została, razem 93 sztuk dowodzi, że ludność tutejsza chętnie się nagina do postanowień ustawy, rozumiejąc jej dla hodowli znaczenie. To też fakt, że 33 gminy na 64 żadnych buhaji nie przedstawiło, wskazuje na niedbalstwo zarządów gminnych, które nie musiały należycie ogłosić i objaśnić okólnika komisji licencyonującej, ogłaszającego miejsce i czas licencyonowania. Zarządzenie temu na przyszłość możliwe jest w dwojaki sposób: 1) zachętą, 2) karą. Co do sposobu pierwszego komisya wystarać się zdołała na razie tylko o 60 zł. subwencji z Towarzystwa rolniczego okręgowego sądeckiego, które rozdzieliwszy na 2 części, udzieliła subwencji dwóm buhajom najlepszym, jakie spotkała, tworząc w ten sposób w gminach Pisarzowa i Przyszowa dwie stacje buhaji subwencyonowanych. Co do sposobu drugiego, to równocześnie z wykazem buhaji licencyonowanych udziela komisya władzy politycznej powiatu wykaz owych 33 gmin z prośbą, by żandarmerja otrzymała polecenie specjalnie w tych gminach zwrócić uwagę na przekroczenie płynące z niedopełnienia przepisów §. 2 ustawy o licencyonowaniu buhaji, oraz władzy autonomicznej powiatu, by w drodze dyscyplinarnej wpłynęła na zwierzchność onych 33 gmin.

Reasumując rzecz całą, stwierdza komisya licencyonująca, że powiat limanowski, prócz owych wymienionych 27 gmin, posiada chów bydła względnie do naszych stosunków dość wysoko stojący, czego widomym znakiem jest fakt, że powiat ten posiada aż 2 wielkie rynki targowe na woły: w Limanowy i Tymbarku, którymi eksportuje rocznie bardzo znaczną ilość wielkiego i tucznego bydła, prócz 6 miejsc jarmarcznych, w których się sprzedaje także znaczną bardzo ilość drobniejszego bydła. Mniema wreszcie komisya, że ścisłe trzymanie się przepisów wykonawczych do §. 5 ustawy, gdzie jest powiedziane, że licencyonowanie główne ma się odbywać łącznie z premiowaniem, byłoby bardzo pożądanem.

Powiat Pilzno.

Wynik tegorocznego licencyonowania buhaji w porównaniu z zeszłorocznym jest pomyślniejszy, wszelako nie odpowiada wymogom ustawy. Ogólnie prezentowano 138 sztuk, z tych zalicencyonowano 119 buhaji, co na ogólną ilość włościańskich krów i jałówek tutejszego powiatu (15.340) jest za mało. Tylko w gminach wschodnich i południowych budzi ustawa zainteresowanie, druga część powiatu zachowuje się apatycznie i stara się obejść ustawę na wszelkie możliwe strony. Stereotypem jest oświadczenie tych gmin, że nie mają odpowiednich buhaji do licencyonowania, na zakypno zaś gminnego buhaja nawet przy subwencji ich nie stać, a w każdym razie nikt się nie chce podjąć utrzymania takowego, proszą tedy o zawieszenie §. 2, 3, 8 i 9 ustawy.

Najwięcej niechęci okazują gminy najbogatsze, o najlepszych glebach n. p. Jodłowa, mająca 1.400 krów i jałówek, ma oprócz 2 dworskich tylko jednego licencyonowanego buhaja. Podobnie Lubeza i Jastrząbka. Komisya licencyonująca prosiła tak e. k. Starostwo, jakoteż Wydział Rady powiatowej odezwą z dnia 7. sierpnia o zmuszenie tych gmin, aby postarały się o uzupełnienie ilości buhaji, dotąd jednak wspomniane władze nie kategorycznego nie zarządziły. Jak powiedziano lud w swoim konserwatyzmie jest ustawie przeciwny — najbude, jak buwało, — przy danych zaś środkach t. j. lichym materiale rozplodników, trudno będzie wykazać im korzyści z tej

ustawy, trzeba tedy albo bezwzględnie z całą surowością zastosowywać ustawę przy energicznym współdziałaniu wyższych władz lub też przyjść gminom z pomocą w podobny sposób jak w Czechach, t. j. dotyczące Towarzystwo rolnicze i komisya licencyonująca powinny ilość buhaji, chociażby za połowę ceny kupna rozlicytować w powiatowem mieście między włościan; za uzyskaną ze sprzedaży kwotę zrobić tak samo i t. d. i t. d. aż do wyczerpania jej. Kupujący zaś włościanie obowiązują się odstawić zakupionym buhajem na razie tylko 50 krów cudzych i to po stałe nisko unormowanej cenie (n. p. 10 ct.) od sztuki; poczem staje się buhaj wyłączną własnością nabywcy. W ten sposób uzyskałyby gminy zdalnych rozplodników a poszczególni nabywcy uczuliby oprócz dobrego interesu zamiłowanie do lepszej rasy, a co najważniejsza rywalizowaliby skutecznie i trudną dziś do wytępienia niesumienną konkurencją posiadaczy nielicencyonowanych nędznych buhaji. Drugi sposób: wypłacanie z tych samych, co poprzednio funduszów właścicielom buhaji albo ryczałtowych subwencyj lub też od każdej odstanowionej sztuki pod warunkiem, że będą dopuszczać buhaje do gminnych krów i jałówek zupełnie darmo. Sposób ten jednak również kosztowny, a mniej skuteczny. Na razie szkodzi ustawie najwięcej wyż wspomniana nieuczciwa konkurencya posiadaczy nielicencyonowanych buhaji, którzy po 10 ct. a nawet taniej pozwalają buhaji swoich używać. Że w gminach to chętnie tolerują, najlepszym dowodem, że podań o nieprawne odstanowienie w bieżącym roku wpłynęło tylko dwa.

Powiat Ropczyce.

Licencyonowanie buhaji w myśl ustawy hodowlanej z dnia 20. lipca 1892 przeprowadzone zostało w powiecie ropczyckim w dniach od 24—26. maja r. b. Dla dogodności interesowanych wyznaczone zostały 3 miejscowości, które za najodpowiedniejsze dla pojedynczych gmin uznane zostały i tam też buhaje do licencyonowania doprowadzono. Wynik był ten, że licencyonowano 43 sztuk. Późniejsze dodatkowe zgłoszenia o licencyonowanie nie wpłynęły. Załączony rejestr licencyonowanych w tym roku buhaji przekonuje, jak niedostateczną i nieproporcjonalną jest w tutejszym powiecie (79 gmin) liczba rozplodników do liczby krów i jałówek. Wypadałoby przeto pomnożyć liczbę zdalnych do rozplodu buhaji. Rada powiatowa w Ropczycach przeznaczyła na razie 100 zł. na ten cel.

Powiat Tarnów.

Po przeprowadzeniu czynności licencyjnych powiatu tarnowskiego przedkładamy następujące sprawozdanie:

Mała liczba buhaji licencyonowanych w powiecie naszym pochodzi nietylko z braku odpowiednich buhaji, lecz także i z tego powodu, że włościanie posiadający buhaje, nie znają dążeń odnośnie ustawy, a nadto sposób zawiadamiania ich przez zwierzchności gminne wprost nie wystarcza. Z tego powodu komisya prawie wszędzie znalazła mniej buhaji do licencyonowania dostawionych, aniżeli w gminach rzeczywiście się znajduje, a nawet spostrzegła pewne niedowierzanie ze strony włościan. Nadto dawały się słyszeć niedorzeczne wieści n. p. że licencyonowanego buhaja nie wolno będzie sprzedawać i t. p. Jesteśmy jednak przekonani, że przy pomocy władz rządowych i autonomicznych, tudzież towarzystw i kółek rolniczych, któreby w tym kierunku oświecały włościan rezultaty licencyonowania co rok będą się polepszać. Co do materyału, dostawi nego do licencyonowania przyznać należy, że obok bardzo lichych buhaji znalazła komisya dobre, ba nawet bardzo dobre sztuki. Podział zaś naturalnie nie jest jeszcze tak ścisły, jak linia demarkacyjna c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie go przepisała, ale wszędzie znać dążność, żeby bydło należące do ras nizinnych z okolic górzystych usuwać. Komisya licencyonująca uwzględniając stosunki stanu bydła w tutejszej okolicy postępowała w tym roku dosyć umiarkowanie przy licencyonowaniu tutejszych sztuk, ma bowiem nadzieję, że przy widocznem podnoszeniu się chowu bydła u tutejszych włościan w przyszłości co raz lepsze buhaje będą jej przedstawiane i wtedy dopiero będzie na czasie stawianie ostrzejszych warunków przy licencyonowaniu.

Powiat Wadowice.

Komisji było wyznaczonych 13, a miejscowości były tak wybrane, że gminy z łatwością mogły swoje buhajki dostawić. Na główne komisye dostawiono ogółem 160 sztuk buhajów, z czego 134 licencyonowano. W obec tego, że w wadowickim powiecie wykazanych było około 25.000 krów i jałowic, przeto brakowało jeszcze 116 sztuk buhajów, biorąc 100 krów i jałowic na jednego buhaja. Dużo buhajów licencyonowano na obszarach dworskich dzięki członkom komisji, którzy trudu nie szczędzili, gdyż prawie z każdego miejsca komisji robiono wycieczki do dworów i tam na miejscu buhajki wybierano. To też licencyonowano na oborach dworskich po 2—5 sztuk tak, że niektóre gminy kompletnie są zaopatrzone w dobre buhaje. Postępowanie komisji pod względem licencyonowania buhajów było bardzo pobłażliwem i odrzucano tylko takie buhaje, którym już absolutnie nie można było udzielić pozwolenia do stanowienia cudzych krów i jałowic, a to na podstawie już naprzód powziętego przekonania, że w pierwszym roku należy dążyć do zaprowadzenia ustawy we wszystkich gminach powiatu, więc trzeba było zaopatrzyć gminy w przepisową ilość buhajów, aby członkowie gmin nie mieli sposobności i powodów do omijania ustawy. Porównując wykazy stanu bydła z ilością przyprowadzonych buhaji pokazało się, że wiele ich przed komisję nie przyprowadzono. Powodem tego było: 1) że ustawa była przez ludzi zupełnie mylnie zrozumianą, którzy byli tego przykonania, iż od licencyonowanych buhajów opłacać będą podatki; 2) że buhajów tych nie wolno będzie im sprzedawać; 3) że tylko rosłe buhaje będą licencyowane, a w końcu 4) że wiele zwierzchności gminnych wcale swoich członków o komisjach nie zawiadomiło i dopiero w ostatniej chwili, kiedy komisya była na miejscu, buhaje na miejsce komisji sprowadzali. W obec tego, że okazał się wielki brak buhajów, a mając to przekonanie, że po gminach znajduje się dostateczna ilość tychże, któreby na razie mogły być licencyowane, wydano okólnik do gmin, który o tyle poskutkował, że gminy zachowujące się zupełnie biernie względem ustawy poczęły się nią więcej zajmować i zgłaszały się nią więcej zajmować i zgłaszały się do biura po ustne jakoteż i pisemne informacje. Wreszcie zaczęto zgłaszać buhaje do dodatkowych komisji licencyjnych buhaje.

Wykazy bydła są niedokładnie przeprowadzane, a nawet zauważano w kilku gminach, że wykazy umyślnie bywają fałszowane, aby komisye w błąd wprowadzić pod względem wyznaczenia dla nich ilości buhajów. Jeśliby ustawa ta prawdziwy pożytek przynieść miała, to władze, które w myśl ustawy (§. 18) wszelkiej pomocy komisyi licencyjnej buhajów udzielić powinny, daleko energiczniej działać muszą, jak to dotąd w tutejszym powiecie się dzieje. W szczególności należałoby władzom czuwać, aby §. 15 i 16 ściśle przez hodowców bydła był przestrzegany, gdyż właściele licencyonowanych buhajów skarżyli się, że właściciele krów i jałowic wcale się do ustawy nie stosują i doprowadzają takowe do buhajów licencyonowanych są na znaczne straty narazeni chcąc się zastosować do §. 13 i przepisów wykonawczych tegoż paragrafu. Do komisji licencyjnych zgłoszono około 80 sztuk celem udzielenia im przy dodatkowych komisjach licencji. Przy tych przedstawiono około 150 sztuk, z których wybraliśmy zaledwie 101, reszta była albo za młodą albo do rozplodu niezdatną. Tutaj nadmieniam się, że o czasie i miejscowości, w której komisya dodatkowa odbyć się miała, wszystkie gminy a także i te, które do ustawy zastosować się nie chciały, uwiadomionemi zostały. Ogółem przedstawiono 310 sztuk, z których 235 otrzymało pozwolenie do stanowienia cudzych krów i jałowic. Brakowałoby przeto tylko 15 buhajów, w rzeczywistości brakuje ich znacznie więcej, gdyż buhajki nie są równie rozdzielone, mianowicie w niektórych miejscowościach jest ich nadwyżka, w niektórych zaś brakuje ich zupełnie.

W powiecie tutejszym nie ma bydła o szczególnie wybitnych typach, jest to tylko conglomerat, składający się z różnych możebnych ras, jakie tylko do Galicyi sprowadzane były, jak: holendrów, szwyców, algauerów i t. p. z tą tylko różnicą, że w niektórych gminach bydło lepiej jest utrzymywane, a w innych gorzej. W szczególności zauważyliśmy jednak, że dużo górskich dmin posiada więcej i lepiej chowanego bydła, aniżeli gminy z nad Wisły. Przy energicznym czuwaniu i przestrzeganiu ustawy i przy pomocy niezbędnie potrzebnych subwencji na zakupno lepszych buhajów, jakoteż i przez premiowanie lepszych i lepiej chowanych buhajów, ustawa w krótkim czasie chów bydła bardzo podniesie.

B) Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego we Lwowie.

Powiat Bohorodeczany.

Komisya licencyonująca buhaje okręgu sądowego bohorodeczańskiego przedsięwzięła tegoroczne główne licencyonowanie dzieląc cały okręg na 3 rejony przy ustanowieniu w każdym rejonie stacyi dla okolicznych gmin celem ułatwienia stronom dostawienia rozplodników. Z ogólnej sumy 31 przedstawionych buhajów uznała komisya za zdolnych razem 20 sztuk. Rezultat ten jakkolwiek daleko odchodzący od wymogów ustawy, wedle której na znajdujących się w okręgu 4830 krów i 1531 jałówek, razem 6361 sztuk trzebaby 63 licencyonowanych buhajów, bądź co bądź nazwać się musi pomyślnym, a w rezultacie tym upatruje komisya przedewszystkiem ten pocieszający objaw, że ustawa z d. 20 lipca 1892 o licencyonowaniu buhajów tyle pożądana i tak wielkiej doniosłości w tutejszym okręgu wprowadzona w życie dopiero od pół roku, od kiedy komisye licencyonujące zostały zorganizowane, już wywiera dobre skutki, że ludność zrozumiała cel i zamiar ustawy i przejęła się nią, podczas gdy bowiem dotąd w naszej okolicy prawie nie widziano buhaja lepszej rasy, teraz już znajduje się 20 buhajów i to rasy bardzo poprawnej. Liczba jak na początek bardzo pożądana, bo już w $\frac{1}{3}$ części zaspokoić mogąca rzeczywistą potrzebę. Spodziewać się należy, że w następnych 2 latach przy dołożeniu starań ze strony powołanych do tego czynników, przy niesieniu ludności pod tym względem pomocy tak moralnej, jako też i materyjalnej, przy zastosowaniu zaś także w wypadkach spostrzeżonego pouczeniem i dobrą radą nie dającego się złamać oporu, środków przymusowych w ustawie przewidzianych, da się osiągnąć rezultat wymogom ustawy zupełnie odpowiadający.

Powiat Brzeżany.

Rezultatem licencyonowania jest zalicencyonowanych 8 buhajów, należących do właścicieli większej posiadłości i 1 właściciela mniejszej posiadłości na 6.120 sztuk krów i jałówek, znajdujących się w okręgu. Powody tego ujemnego rezultaty byłyby następujące:

- 1) Bieda spowodowana trzechletnim nieurodzajem.
- 2) Skupowanie buhaji przez przedsiębiorców wyznania mojżeszowego dla tuczenia kartofflami lub na paszy, gdzie włóścianie za kilka krajcarów lub wódkę, dane tak zwanemu szafarzowi, odstanawiają swe bydło bez względu na wiek, budowę i t. d. buhaja.
- 3) Sposób licencyonowania niewygodny dla interesowanych właścicieli buhaji, gdyż transport kilka a nawet kilkanaście kilometrów najłagodniejszego nawet buhaja jest połączony z trudem i niebezpieczeństwem.
- 4) Specyjalnie tego roku, pomimo iż starano się wybrać czas po dokonanych po siewach, te tak były opóźnione, że robota, przeważnie koło sadzenia kartofli, była także prawdopodobnym powodem niezjawienia się dużo właścicieli buhaji na punkta zborne przeznaczone do licencyonowania.

Powiat Buczacz.

Komisya rozpoczęła swoją czynność 14. lipca a ukończyła 17. lipca. Naznaczyła 7 punktów zbornych. Licencyonowano 25 sztuk. W ogóle zauważyła komisya zupełne niedbalstwo w przestrzeganiu ustawy licencyjnej. Ani c. k. Starostwo ani Żandarmerya zupełnie się tem nie zajmują i robi się wszędzie co kto chce. Wskutek tego pomimo ścisłego przeprowadzenia licencyi 1895 r. żadnego postępu ku lepszemu nie ma, a raczej cofnięcie się wstecz.

Powiat Cieszanów.

Dnia 20. czerwca b. r. odbyła się przeglądowa wystawa bydła włóściańskiego w Oleszyczach, urządzona staraniem cieszanowskiego oddziału Towarzystwa gospodarskiego. Przy tej sposobności urzędowała także komisya licencyonująca buhaje w okręgu lubaczowskim. Stosownie do wniosków komisji licencyonującej, zatwierdzonych przez

Wysoki Wydział krajowy nastawa z dnia 20. lipca 1892 weszła w życie w r. 1895 w podokręgu oleszyckim. W r. 1896 wchodzi w zastosowanie rzeczona ustawa w podokręgu lubaczowskim. W dniu 20. czerwca r. b. przedstawiono komisji 37 buhajów, z których 33 otrzymało licencyę.

Powiat Dobromil.

W porównaniu z rezultatem czynności w r. 1895, gdzie tylko 11 buhajów, a tylko 1 włościański zostało licencyonowanych, przedstawia się rezultat tegoroczny więcej pocieszającym, licencyonowano bowiem 24 buhajów, z których 6 należy do włościan, co w każdym razie świadczy o zbawiennym zwrocie zapatrywań gmin wiejskich na całą ustawę hodowlaną i o chętniejszem do niej stosowaniu się. Nadmienić jednak należy, że komisya uwzględniając uwagi włościan, że dla ich drobnych krów ciężkie buhaje, po dworach hodowane, nie są odpowiednie i chcąc ich zachęcić do hodowania własnych, musiała odstąpić w pewnej mierze od wymogów Instrukcyi do przepisów wykonawczych dołączonych tak co do wieku buhaji, jak i co do rasy, zadawalniając się silną budową, zwłaszcza że i Komitet Towarzystwa gospodarskiego lwowskiego w tym duchu komisye licencyonujące poinformował. Na 42 gmin okręgu bireckiego w 24 gminach ustawa z dnia 20. lipca 1892 faktycznie w życie wprowadzoną została, co zawsze za objaw dodatni uważać należy. W 6 gminach oświadczyły zwierzchności gminne albo, że jeszcze w tym roku korzystać będą z buhaji licencyonowanych na dotyczących obszarach dworskich, względem których ugody pozawierają — albo, że będą starać się o uzyskanie pożyczki z funduszów na ten cel przeznaczonych dla zakupu własnego buhaja. Dysonansem jest więc tylko zachowaniem się 12 gmin, które okazały zupełną apatyą lub lekceważeniem ustawy, bo nawet do komisji licencyonującej nie stawił się nikt ze zwierzchności gminnej, z którym możnaby pouczając ich o znaczeniu ustawy hodowlanej i o możliwości uzyskania pożyczki dla nabycia buhaja w tym celu pertraktować. Ponieważ zaś niektóre z tych gmin mają nawet blisko 300 krów i niepodobna przypuścić, aby ustawa z dnia 20. lipca 1892 nie była tam przekraczana, przeto składając w myśl przepisów wykonawczych do §. 7 registr licencyonowanych buhajów w Wydziale powiatowym wyraziłem konieczności: ukarania upornych zwierzchności gminnych oraz odniesienia się do c. k. Starostwa, aby w tych 12 gminach przekroczenia ustawy hodowlanej, które się z pewnością wydarzać będą, z całą surowością karane były.

Powiat Kamionka strumiłowa.

Komisji licencyonującej buhaje na r. 1896 w okręgu radziechowskim przedstawiono do licencyi 47 buhajów, z których licencyonowano według załączonego wykazu 16 sztuk, a mianowicie: 8 sztuk z obszarów dworskich, a 8 sztuk z gmin — rasy: Simenthal-Schwitz, Bern-Schwitz, oraz poprawnej rasy krajowej wyżej wyrażonymi rasami. Reszta, t. j. 31 sztuk, jako zupełnie nieodpowiadające warunkom rozplodnika nie przyjęto. Ilość buhaji za mała z uwagi na ilość krów i cielic, znajdujących się w okręgu. Według urzędowych wykazów znajduje się krów 5.145 sztuk, jałówek 2.796 sztuk, czyli razem zdolnych do rozplodu 7.941 sztuk u gmin i obszarów dworskich; potrzebaby zatem buhaji co najmniej 80 sztuk. Zaprowadzenie przymusowe buhaji gminnych jest konieczne. Zainteresowanie się ludności chowem bydła dosyć dobre, materyał do rozplodu nie zły, w większej części poprawny rasami: Bern-Schwitz, Simenthal, a gdzie niegdzie Holendry. Na przyszłość, aby ułatwić właścicielom zbyt oddalonym doprowadzanie buhaji do stacyi spędu, więcej takowych urzędzić wypadaloby. Nadto należałoby już z dniem 1. marca każdego roku licencyonowanie rozpocząć, jako w czasie najdogodniejszym dla gospodarzy.

Powiat Kołomyja.

Komisya przeprowadziła w drugiej połowie maja b. r. licencyonowanie buhaji w okręgu sądowym peczeniżyńskim. Z przedstawionych przed komisję buhaji zostało licencyonowanych 19 sztuk rozplodników, okazuje się więc brak odpowiednio do stosunku krów i cielic 6.819 sztuk w tym okręgu zwyż 50 sztuk rozplodników. Komisya przeprowadziła licencyonowanie buhaji w czasie drugiej połowy kwietnia i pierwszych

dni Maja w okręgu sądowym Kołomyjskim. Według wykazu stanu bydła ma być w tym powiecie tak na obszarach dworskich, jakoteż i w gminach 61 buhaji używanych na 9.659 sztuk krów i cieliec, zatem wypadalby na 159 krow i cieliec 1 reproduktor.

Nie wszystkie gminy przedstawiły swoich rozplodników komisji licencyonującej, jak się zdaje wskutek lekceważenia ustaw krajowych i rozporządzeń władz. Z przeprowadzonych przed komisję buhaji zostało zalicyonowanych tylko 30 sztuk rozplodników i to z najwęższym uwzględnieniem dla braku lepszych buhaji nie trzymając się ściśle instrukcji. Ogółem potrzebowalby gminy 50 rozplodników zakupić. Przy sposobności licencyonowania zauważano, że w tych miejscowościach, gdzie istnieją stacye buhaji licencyonowanych stan bydła daleko korzystniej się przedstawia.

Powiat Kossów.

Do licencyonowania w dniach 27, 28 i 19 maja br. przedstawiono komisji 25 sztuk buhajów. Chociaż bardzo względnie sprawę traktowano, licencyonowano 22 sztuk, 3 sztukom zaś jako nieprzydatnym licencyi odmówiono. Z wyjątkiem gminy Kutystare, która przedstawiła na posiadanych według wykazu statystycznego z końcem grudnia 1892 412 sztuk krów i jałowic, 8 sztuk pięknych buhaji do licencyonowania, komisja przekonała się, że w gminie tej wyjątkowo na cały powiat Kossowski byłoby najpiękniejsze. Reszta 24 gmin w okręgu Kutystare przedstawiło razem 11 sztuk, 3 sztuki zaś obszary dworskie. Wykazy statystyczne wykazują w okręgu Kutystare-Zabie, obejmującym 25 gmin 11.790 sztuk krów i jałowic i 548 sztuk buhajów, używanych a nie licencyonowanych. Przedstawienie komisji 25 sztuk buhajów do licencyonowania jest najlepszym dowodem, że gminy niepojmując własnego interesu, sprawę bagatelizują i wezwania okólnikiem przez Wydział powiatowy rozestanego nie słuchają.

Powiat Lisko.

Licencyonowanie buhajów odbyło się w okręgu sądowym Lisko w pięciu miejscowościach, a mianowicie: w Lisku, Bóbrce, Tarnawie, Kalnicy i Wańkowie.

Licencye otrzymało sztuk 24. W porównaniu z rokiem ubiegłym rezultat jest lepszy, jednakowoż w obec 43 gmin, które do tego okręgu należą, ilość buhajów jest stanowczo za małą. Powodem, że stosunkowo mało buhajów przedstawiono jest, że w powiecie znajduje się dużo ludzi nie chcących się nagiąć do ustawy i pragnących usunąć się od wszelkiej kontroli a w pierwszym rzędzie handlarze, którzy mieszkają po wsiach trudnią się handlem bydła i nabywszy buhaja puszczają za mierną opłatą włościanom przez czas dopokąd tego bujaczka nie sprzedadzą. Jest to dla nich zarobkiem, a wielką szkodą dla hodowli. Zapobiedz mogłyby temu władze rządowe, gdyby przez żandarmeryę tropić takich handlarzy kazały. Okręg tutejszy zasługiwałby na szczególną opiekę w hodowli bydła, gdyż są tu wszelkie warunki do jej podniesienia u włościan. Są łąki i pastwiska. Kupey na targi zjeżdżają z Węgier, Szlaska i Morawy znajdując potrzebny im towar w bydłe na opas zdatnem. Włościanie jednak stosunkowo mało przychodują cieląt, gdyż większą ich część (w cenie od 1 zł. 50 ct. — 3 zł.) sprzedają na rzeź przekupniom, gdyż jako lichej od byle jakich buhajów pochodzące do chowu się nie nadają.

Powiat Mościska.

Komisja licencyonująca buhaje w okręgu Sądowa Wisznia powiatu Mościskiego ukończyła główne doroczne licencyonowanie. O jakości bydła u włościan tutejszego okręgu komisja nie widzi powodu obszernie się rozwódzić, zdanie swe bowiem w tej sprawie wyraziła w sprawozdaniu zeszłorocznem, a od tego czasu stan zupełnie się nie zmienił. W obec tego i sposób postępowania komisji nie uległ zasadniczej zmianie. Tak jak w roku zeszłym podzieliła komisja gminy na trzy kategorie, zaliczając do I-szej takie gminy, w których komisja znalazła dostateczną ilość buhaji, w których komisje znalazła dostateczną ilość buhaji, w których przeto nie stoi na przeszkodzie wprowadzeniu w wykonanie ustawy z 20 lipca 1892; do drugiej te gminy, gdzie również ustawę w wykonanie wprowadzić należy, polecając jednak, aby w myśl §. 9. każda z nich postarała się o jednego buhaja, którego komisja licencyonować mogła; — w końcu do trzeciej kategorii te gminy, w których ustawa obecnie wprowadzoną być nie może, wprowadzenie jej bowiem wymagałoby spowodowania tych gmin, by

każda po kilka buhaji nabyła, co przechodziłoby ich możność. Do I. kategorii zaliczyła komisya 12, do II. 14. do III. zaś 7 gmin.

W dalszem wykonaniu swego zakresu działania komisya przedłożyła Świetnemu Wydziałowi powiatowemu i c. k. Starostwu w Mościskach wykaz licencyonowanych buhaji, tudzież prosiła te władze, by w gminach do kategorii I. i II. należących zechciały niezwłocznie ustawę z 20/7 1892 w wykonanie wprowadzić, a nadto gminy do kategorii II. należące, zawezwały, by w nieprzekraczalnym terminie 30 dniowym każda z nich postarała się o jednego buhaja, którego by komisya licencyonować mogła; przyczemby je pouczyły, że mogą korzystać z bezprocentowych pożyczek z funduszu krajowego na zakupno buhaji gminnych.

Komisya podnieść musi niestety, że na licznych obszarach dworskich, jak to wykaz licencyonowania wykazuje, nie mogła licencyonować buhaje i to nie dla braku dobrej woli właścicieli obszarów dworskich, lecz z powodu w części bardzo złego materiału, w części zaś zupełnego braku buhaja na obszarach dworskich, co naturalnie znacznie utrudnia wprowadzenie ustawy w dotyczących gminach. Komisya jak w roku zeszłym tak i w tym roku powodowała się przy licencyonowaniu tą zasadą, by ze względu na dzisiejsze skarłowacenie bydła włościańskiego licencyonować każdego buhaja możliwie zbudowanego bez względu na jego rasę, aby w ten sposób przez jak najrychlejszą możność wprowadzenia w życie ustawy doprowadzić do poprawienia progenitury bydła. Co do ewentualnego zakupna gminnych buhaji postanowiła komisya proponować zakupno buhaji rasy Simenthal dla okolicy pagórkowatej o glebie gliniastej, zaś rasy krajowej na piaskach. W końcu musi komisya z zadowoleniem skonstatować, że tegoroczne wykazy bydła przez gminy podane znacznie więcej były do prawdy zbliżone, niż zeszłoroczne.

Powiat Nadwórna.

Komisya licencyonująca tutejszego powiatu odbyła w tym roku główne licencyonowanie w czasie od 19. marca do 15. kwietnia.

Z zestawienia z całego powiatu okazuje się:

I. okręg Nadwórna	potrzebuje 25 buhaji	—	ma 10 licen:	—	2 subw.	potrzebuje 13 sztuk
II. „ Pasieczna	„	16	„	5	—	11 „
III. „ Kamienna	„	22	„	13	5	4 „
IV. „ Majdan średn.	„	33	„	16	4	13 „
V. „ Łanczyn	„	17	„	4	1	12 „
VI. „ Delatyn	„	14	„	4	—	10 „
VII. „ Ostawy białe	„	8	„	—	—	8 „
VIII. „ Mikuliczyn	„	33	„	1	—	32 „

Na cały powiat potrzeba 168 buhaji, jest 53 lic, 12 subwencyjnych, — potrzebuje 103 sztuk.

Zestawienie to wykazuje, jak wielkiej liczby buhaji potrzebuje jeszcze tutejszy powiat, ażeby krowy i jałówki pokryć dobrymi rozplodnikami. To też komisya nie szczędziła rad swych i informacji, w jaki sposób mogliby włościanie korzystać z funduszu przyznanego przez Wysoki Sejm na zakupno buhaji gminnych, oraz upominała gospodarzy, by buhaji nielicencyonowanych do stanowienia krów nie używali, gdyż w przeciwnym razie będą ostro karani grzywnami pieniężnymi, czego zresztą przykłady mieli już i w minionym okresie r. 1805. W ogóle komisya tegoroczna wstępowała w ślady komisji zeszłorocznej, która postępowaniem swem życzliwem widoczne, aczkolwiek może nie wybitne bardzo jeszcze ślady swej pracy i usiłowań pozostawiła. Zrobiwszy dokładny przegląd z tegoroczego licencyonowania głównego doszła komisya do przekonania, że powiat tutejszy można właściwie podzielić na dwie części t. j. doły i podgórze, obejmujące okręgi I, III i IV, j góry, obejmujące II, V, VI, VII i VIII okręg. Trzy pierwsze okręgi, jak wskazuje powyższe zestawienie potrzebują razem 80 buhaji a na to przedstawiono komisji 48 dobrych, a o 5 buhajach wie komisya, że są dobre i pewno później dodatkowo komisji przedstawione zostaną. Tak więc byłoby 53 sztuk buhaji, należałoby więc zakupić jeszcze 27 sztuk buhaji. Z gorliwością jednak i staraniami mieszkańców tych 3. okręgów koło chowu bydła można bezpiecznie wnosić, że w niedalekiej przyszłości brakująca liczba potrzebnych buhaji zupełnie pokrytą zostanie. Głównie to jednak zależy będzie od c. k. Starostwa, gdy energicznie przez swe organa przestrzegać zechce, by pokątnie nie używano lichych nielicencyonowa-

nych buhaji. Nie tak pomyślnie przedstawia się nam druga część z pozostałych 5-ciu okręgów składająca się.

Na 88 sztuk potrzebnych na tę część buhaji jest tylko 11 licencyonowanych a 1 subwencyjny, razem więc wszystkiego 12 buhaji, potrzebaby więc jeszcze 76 buhaji. Jest to więc rażący stosunek obu tych części, a nadto i nadzwyczaj przykry i z tego powodu, że właśnie okolice górskie, w których ta część się składa, nadają się nadzwyczaj do hodowli bydła i mieszkańcy tamtejsi jedynie tylko z tej gałęzi gospodarstwa znaczniejszy dochód niećby mogli. Potrzeba jednak walczyć z ciemnotą tamtejszego ludu i to walczyć energicznie, gdyż oprócz ciemnoty zwalczać trza i złą wolę ze strony tych którzy posiadając liche buhaje, puszczają takowe do krów za kilka lub kilkanaście centów. Włościanin tamtejszy nie chce zrozumieć, że lepiej zapłacić chociażby 1 zł. za dobrego buhaja i mieć następnie dobre ciele, aniżeli za 20 centów mieć jakieś stworzenie, które jedynie podobnem do cielęcia być może. W górach tutejszych utrzymują przeważnie drobne górskie siwe bydlę, które chociaż małe, nie jest i bez zalet. Krowy mianowicie są nadzwyczaj mleczne a po Simenthalerze dają wcale dobre cieleta, woły zaś chociaż małe i lekkie są nadzwyczaj wytrwałe. Lecz niestety bydlę to jako małe i lekkie nie przedstawia żadnej realnej warfości, potrzebaby więc go koniecznie poprawić, a jak już wyżej wspomniano poprawia się z bardzo dobrym skutkiem Simenthalerami. Lud górski nie chce jednak zrozumieć swego interesu, a ludzie złej woli dopomagają mu jeszcze w tem.

Powiat Podhaje.

Na przedstawionych 65 buhajów zostało 49 w całym okręgu podhajeckim zalicyencyonowanych. Statystyczne wykazy, skombinowane z 3 lat ostatnich mało się różnią, jakkolwiek nie są ściśle wiarygodnymi, jednakże komisya przekonała się, że za podstawę służyć mogą. Wykazują one około 12.000 krów i jałowic do rozplodu używanych, najmniejsza zatem liczba buhajów, niezbędnie potrzebnych w okręgu, wynosi 120 sztuk, brakowałoby zatem jeszcze 71 sztuk buhajów. Stosunki lokalne są komisji dobrze znane. Chów bydła z wyjątkiem dworów, które około 2000 krów posiadają i prowadzą chów z własnego szczepu, jest u włościan niestety z małemi wyjątkami na niustannem handlowaniu krowami oparty. Rzadko się zdarza, by 10.000 krów, które w okręgu w ręku włościan normalnie się znajdują, która krowa cały rok u tego samego właściciela pozostała, stanowią one bowiem kapitał obrotowy, który w miarę bytu i potrzeby często znika, zwiększa się lub zmniejsza. Podobnie w niustannym handlu znajdują się buhaje, tylko w większym jeszcze stopniu. Roczniaki na przyszłe woły przeznaczone, które a marną opłatą 10, 20, najwyżej 30 cent. pokrywają krowy, znikają prędko z widowni, sprzedane lub skastrowane. Przyczyna tego stanu rzeczy leży w obawie utraty na wartości bydłęcia i nieopłacające się pokrywanie krów przy konkurencyi nadmiernej, do czego i to wiele się przyczynia, że właściciele krów boją się. by słabą na wiosnę krowę ciężki buhaj nie złamał. U ogółu jednak włościan przeważa mniemanie, że znajdują się w błędnem kole; że jest źle i gorąco pragną przyjsć do racjonalniejszego chowu. Komisya przekonała się, że ustawa z d. 20/7 1892 sympatycznie przez włościan jest powitana jako podana deska ratunku. Ze przy tem nie brak chwiejnej nieufności, obawy angażowania się na nowe drogi i niestety uzasadniona obawa, że ustawa niebdale będzie przestrzegana przez co posiadacz licencyonowanego buhaja na zawód i stratę narażonym będzie, jest przyczyną, że licencyonowanie połowiczny tylko skutek odniosło.

W takich jednak stosunkach śmiało twierdzić może komisya, że osiągnięty skutek licencyonowania buhaji, przy którym na 49 licencyonowanych buhaji przypada na dwory 21; a na włościańskich właścicieli 28 buhajów, uważać można za dobrą wróżbę dla nstawy i za niesprzeczny dowód zyskanego zaufania dla komisji. Zaznaczając, że niesłychane lekceważenie wójtów i pisarzy gminnych w ogłasza niu licencyonowaniu buhajów znacznie się przyczyniło do słabego obesłania placów, wyznaczonych do przedstawienia buhaji, trzeba zakonkludować, że ludność gotową jest do wejścia na drogę ustawą zamierzoną i że wszystko zależy jedynie od energicznego wykonania.

Powiat Przemyślany.

Licencyonowanie w okręgu przemysłańskim odbyło się w r. 1896 w czerwcu. Pierwotne ogłoszenie rozpisane zostało na miesiąc maj, jednakowoż z powodu niemoż-

liwie złych dróg i słaty, czynność odroczyć i nowe ogłoszenie na czerwiec wysłać trzeba było. Do komisji przedstawiły strony 48 sztuk buhajków do licencyonowania, z tych zaś tylko 33 sztuk można było licencyonować, co razem z buhajkami w jesieni 1895 licencyonowanymi oraz świeżo przez c. k. Komitet Towarz. gosp. galic. subwencyonowanymi w naszym okręgu czyni 40 sztuk. Ta cyfra buhajów w obec 87.000 sztuk krów i jałowic włościańskich oraz około 1.700 sztuk dworskich, czyli razem 10.400 sztuk w okręgu będących obsłużyć nie może; licząc bowiem w przecięciu 100 sztuk krów na jednego rozplodnika okaże się brak 66 buhajów w okręgu. Komisya ponęcając gminy w tej rzeczy otrzymała wnioszek członków gmin i prośbę ustną o zakupno i nadanie im stosownych buhajków na koszt gminy, gdyż obawiają się sami zakupić sztuk nieodpowiednich warunkom lub potrzebom gminy. Gminy zatem proszą o stosowne rozplodniki i chcą korzystać z dobrodziejstwa funduszków hodowlanych, lecz proszą o buhajki zarazem, zaś przeprowadzenie kosztów zakupna z funduszu hodowlanego chcą poręczyć i przyjąć sumę wyłożoną na ten cel przy nadaniu im buhaja.

Powiat Rudki.

Z dziesięciu buhaji przedstawionych komisji przy najwzględniejszym postępowaniu możliwym było wydanie tylko 6 licencyj. Jest to wprawdzie objaw bardzo nieznacznej praktycznej doniosłości w obec ogromnej ilości bydła rogatego w powiecie, o czem pouczają w szerokich granicach dość błędne wykazy stanu bydła, jednak jeszcze niespodziewany w obec zupełnej tolerancyi status quo ante przez dotyczące władze wykonawcze, z drugiej zaś strony w obec niepokiesznych rachunków połączonych z utrzymywaniem stadników licencyonowanych w takim stanie rzeczy, czemu też i przypisać należy, że kilku prywatnych właścicieli otrzymawszy w r. z. licencye w r. b. już buhaji do licencyonowania nie przedstawili. Przedewszystkiem nie ma zaufania do skuteczności rygorów, przewidzianych ustawą, co więcej kara mogłaby się tu stać wątkiem rozgoryczenia i dać powód do fałszywych wniosków, jak to już miało miejsce w obec wielu choćby najlepiej pomyślanych reform, gdyby ingerencya ta sprawowaną była z góry. Chodzi tu właściwie o to, aby w każdej gminie bodaj jeden z prywatnych właścicieli posiadał początkowo jednego buhaja licencyonowanego. Tacy gospodarze, znający prawa, będą najlepszymi stróżami ustawy i starać się będą zażaleniami do władz zniszczyć nielegalną konkurencyę, a wtenczas rygory ustawowe, spowodowane zażaleniami członka gminy, stracą rozgoryczający charakter i rzecz cała zejdzie na tory pocieszające. Potrzebną tu jest koniecznie zachęta prywatnych, z którymi sprawa jest daleko łatwiejszą, jak z ciałami zbiorowymi, zachęta zrozumiała i namacalna, któraby będąc o wiele skuteczniejszą nie narażała funduszu krajowego w takiej mierze, jak to czynią operacye z ciałami zbiorowymi.

Powiat Sanok.

Na 11.390 sztuk krów i jałowic zalicencyonowano 69 buhajów. Stosunek więc jest taki, że na jednego buhaja przypada 165 zamiast 80 — 100, — w obec jednak stosunku zeszłorocznego jest korzystniejszym i jest nadzieja, że z każdym rokiem będzie znać postęp w kierunku podniesienia chowu bydła. Przyczem nadmieniam się, że jakkolwiek miejscowość Odrzechowa nie była objęta w projekcie licencyonowania w r. b., mimo to przedsięwzięto tamże licencyonowanie w myśl rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego z d. 16 maja r. b. l. 21.626, bowiem w Odrzechowie u Wgo Morawskiego i w gminie istnieją obory zarodowe. Na przyszłość będzie Odrzechowa jako miejsce zborne oznaczoną. Także i w Załużu u Wgo Wiktora musiano na miejscu licencyonowanie przedsięwziąć, albowiem znajdujący się tamże złośliwy, rosły i butny buhaj, który tylko z wielką trkdnością do Sanoka jako miejsca zbornego mógłby być doprowadzony.

Na 6.391 krów i jałowic zalicencyonowano 27 buhajów. Stosunek jest wprawdzie korzystniejszym, aniżeli w r. 1895, nie można go jednak nazwać pomyslnym bo 236 przypada na 1 buhaja. W roku 1895 był stosunek 582.

Na 7482 krów krów i jakowie zalicencyonowano 15 a 16 buhaja dodatkowo dla okręgu Sanockiego

Wprawdzie zalicencyonowano w r. b. o 1 więcej, niżli w r. 1895, jest jednak zawsze niekorzystny stosunek, na 1 bowiem buhaja przypada 498 krów i jałowic. I toby jeszbe nie źle było, gdyby ta ilość buhajów w całym okręgu bukowskim rozmieszona była, znajduje się ona jednak w jednej części okręgu licencyonowania. W okolicy górskiej ku granicy węgierskiej na kilkanaście gmin jest 1 buhaj w Dołżycy. Zaspakajają tu mieszkańcy potrzeby co do odlatowania krów, byczkami zaledwie rocznymi, przed ich czyszczeniem. Skłaniania gmin do zakupna rozplodników rasy tej okolicy odpowiedniej, na co mogą uzyskać pożyczkę, na nie się nie zdały, gdyż żadna się o to nie zgłosiła, mimo, że choć i handel bydła w tej okolicy jest ożywiony, szczególnie w porze wiosennej i letniej. Jedynym sposobem do podniesienia tu chowu bydła byłoby ustanowienie kilka buhajów subwencyjnych rasy tej strefie odpowiednich wskazany.

Powiat Stanisławów.

Uwzględniając wygody posiadaczy buhaji, komisya podobnie jak w roku zeszłym po wczesnem rozestaniu programu licencyonowania tak gminom jak i obszarom dworskim funkcyonowała w pięciu miejscowościach. Razem obecnie w halickim okręgu znajduje się 52 zdolnych do rozplodu buhaji, gdy wedle wykazu krów i jałowic stanownych w gminach tego okręgu, potrzebaby przynajmniej 90 buhaji, licząc najwyżej po 100 krów na jednego buhaja. Skoro zatem w drugim roku wprowadzenia licencyonowania w naszym powiecie tak mało przedstawiono możliwych do przyjęcia buhaji, że zaledwie dla połowy posiadanych krów i jałowic takowe wystarczają, to dowodzi, że gminy do tej pory zapoznają potrzebę zastosowania się do wymogów ustawy, i przestają na pokątnem używaniu nieodpowiednich chłopskich buhajów. Komisya ze swej strony znając trudności, towarzyszące gminom w postaraniu się o odpowiednie buhaje, starała się być do najdalejzych możliwych granic wyrozumiałą, przyjmując zaledwie kwalifikujące się z kształtów i przewagi krwi berneńskiej mieszańce w tych gminach, w których potrzeba jest znaczną, a w pobliżu nie ma dobrego buhaja. Ścisłe wymaganie czystej rasy i kształtów bez żadnego zarzutu spowodowałoby, że zamiast 52 mielibyśmy zaledwie kilkanaście sztuk buhaji, a ustawa musiałaby być niewykonywaną dla braku więcej odpowiedniego materiału. Komisya atoli przysłała do przekonania, że odpowiedni materiał nie zupełnie czystej rasy berneńskiej, ale półkrwi i o dobrych kształtach znajduje się już w wielu dworskich stajniach i po cenach bardzo przystępnych, bo za roczniaki żądają 120—150 zł. Wszelako gminy nie umieją zainteresować majątniejszych swych gospodarzy do zakupna i trzymania takich buhaji, ani też przystępnem jest dla ogółu uzyskanie krajowej subwencji. To też komisya sądzi, że w tym względzie dodatnio działaćby mogły Wydziały powiatowe, pouczając zwierzchności gminne, w jaki sposób mają się podawać o subwencye i z nich korzystać, jakoteż by sprawę postarania się o buhaja dla gminy przedkładało radom gminnym do załatwienia. Zbyt surowe na razie zwłaszcza w pierwszych kilku latach kwalifikowanie tylko czystej rasy buhaji za zdadne, zdaniem komisji nie przyczyniłoby się do poprawienia rasy w kraju, gdyż włościanie jeszcze więcej niż teraz uchylaliby się od obowiązków ustawy, używając pokątnie zawsze jeszcze utrzymywanych u niektórych włościan zupełnie nieodpowiednich buhaji.

Powiat Tłumacz.

Ażeby właścicielom buhajów w powiecie tłumackim, ułatwić przeprowadzenie buhajów do licencyonowania, wyznaczone zostały okólnikiem z dnia 4. czerwea b. r. ośm miejscowości, do których najbliższe sąsiednie gminy swoje buhaje w powyższym celu przyprowadzić miały. Rezultat czynności komisji okazał się dość pomyślny, a zwłaszcza że tutejszy Wydział Rady powiatowej i Oddział Towarzystwa gosp. galic. przy każdej nadarzaającej się sposobności i różnorodnymi okólnikami zachęcają gminy do podniesienia chowu bydła i proponują gminom pożyczki bezprocentowe z funduszu hodowlanego na zakupno buhajów rozplodowych za pośrednictwem centralnego Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic., wobec czego już kilka gmin z dzie-

lenia pożyczek korzystało i buhaje zakupiło; reszta gmin z dobrodziejstwa tego jeszcze nie korzystało, a głównym powodem tego jest, iż niektórzy pisarze gminni odnośnych okólników Wydziału Rady powiatowej naczelnikom gmin, przeważnie analfabetom, nie odczytują i odpowiednio nie wyjaśniają, lecz je zazwyczaj bądź to w kancelaryi gminnej, bądź w swoim mieszkaniu za obrazem przechowują, a to jedynie dla tego, by się pozbyć wygotowania w tej mierze potrzebnych pism, jako to: uchwały rady gminnej i prośby o udzielenie pożyczki, a może i dla tego, że zakupno buhajów dla gmin bywa uskuteczniane przez centralny Komitet c. k. Towarzystwa galicyjskiego gosp. bez pośrednictwa pisarzy gminnych. — Jak świadczy dołączony wykaz stanu bydła rogatego pojedynczych gmin i obszarów dworskich znajduje się w powiecie:

13.312 krów

3.601 jałowic

czyli łącznie 16.913 sztuk bydła wyżej 2 lat, a nadto cielice w wieku niej $1\frac{1}{2}$ roku 1.581

zatem ogółem 18.494 sztuk, wobec czego licząc jednego buhaja na każdym 100 krów lub jałowic, okazuje się potrzeba 185 buhajów licencyonowanych, gdy tymczasem w roku bieżącym przyprowadzono ogółem do wszystkich miejscowości zaledwie 139 buhajów do licencyonowania. z tych jednak zdołano tylko 87 sztuk licencyonować z wliczeniem do tej liczby subwencyonowanych i subwencyjnych buhajów, wobec czego rezultat w roku bieżącym jest dość pomyślny; skoro w roku zeszłym zdołano zaledwie tylko 46 sztuk licencyonować, a nadmienić tu wypada, iż w roku zeszłym licencyonowano nawet kilkanaście buhajów z konieczności, czego jednak w bieżącym roku starannie unikano, a to tylko z tego powodu, byle ludność tutejszą moralnie do podniesienia hodowli bydła, zatem do ustalenia jej dobrobytu zniewolić. Z przyjemnością nadmieniam tu i tę okoliczność, iż zeszłoroczne licencyonowanie odniosło ten zbawienny skutek, iż obecny materiał młodziutki w części męski, a przeważnie żeński bydła jest znacznie lepszy, jak w latach poprzednich, a nawet kilka sztuk cieląt t. j. cieliczek i byczków będzie mógł powiat nasz w przyszłym roku wysłać na wystawę, lecz sztuk takich jest tylko kilkanaście i jak to już wyżej podniosłem i obecnie podnoszę, wielkiej doniosłości jest ustawa o licencyonowaniu buhajów i że największą korzyść stąd odniesie nasz biedny włościanin, skoro ustawy tej należyście przestrzegać będzie.

Powiat Złoczów.

Komisya licencyonująca buhaje w okręgu zborowskim powiatu złoczowskiego na przedwstępem posiedzeniu w Złoczowie dnia 1. kwietnia 1896 podzieliła cały okręg, składający się z 71 gmin na 7 części. W stosunku do zeszłorocznego licencyonowania na 38 okazanych 29 licencyonowanych widać wzrost nadzwyczajny, nietylko liczebnie, ale i oo do jakości, — i jak w tym stosunku dalej pójdzie, to spodziewać się należy, że licencyonowanie buhaji pożądany skutek odniesie. Jeszcze i w tym roku w niektórych miejscowościach była komisya zniewoloną licencyonować buhaje niezupełnie odpowiednie, ale w braku lepszych i te z konieczności licencyonowała; nieudzielano licencji tylko takim buhajom, które absolutnie na reproduktorów nie kwalifikowały się. Weterynarza Komisya nie zapraszała, a to z tego powodu, że okręg zborowski od miasta powiatowego Złoczowa jest dość odległym, a w Zborowie weterynarza nie ma. Gminy już dziś uznają potrzebę lepszych buhaji, ale wskutek ogólnej biedy prawie nędzy nawet na pożyczkę na zakupno buhaji na razie zdecydować się nie mogą. Może byłoby wskazane potworzyć w większych gminach stacye subwencyjne. W okręgu zborowskim nie wszystkie buhaje przyprowadzono do komisji. Zapisanych jest w wykazie buhajów 208, a przyprowadzono tylko 108, dzieje się to z tej przyczyny, że sobie niektóre gminy licencyonowanie bagatelizują pomimo interwencji władz rządowych i wysłanego okólnika z c. k. Starostwa z dnia 26. kwietnia 1896. Należałoby przeto w przyszłości winnych ukarać. Pożądanem byłoby także, by Zandarmerya mogła być przy licencyonowaniu obecną i by później czuwała nad tem, by nielicencyonowanymi buhajami nie stanowiono cudzych krów.

Alegat 5. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 77.121/96.

Instrukcja.

1) Instruktor hodowli bydła ma obowiązek pouczać właścicieli przydzielonych mu powiatów o zasadach i korzyściach racjonalnej hodowli bydła — wskazywać braki, podawać środki ich usunięcia, sprawdzać w jaki sposób są utrzymywane buhaje gminne, oraz subwencyjne i subwencyjonowane, wyjaśniać ustawę hodowlaną — nakłaniać gminy do zakupywania czy to ze swoich funduszy, czy z pomocą uchwalonego przez Wysoki Sejm funduszu pożyczkowego potrzebnych buhajów w stosunku do ilości krów jaka się w gminie znajduje. Nakłaniać do zawiązywania lokalnych Towarzystw hodowlanych, na wzór Towarzystwa hodowlanego w Kamiennej — utrzymywać ciągłą ewidencję materiału hodowlanego, dawać wskazówki jakiej rasy i w jakich miejscowościach i u których właścicieli doborowego materiału hodowlanego nabyć można. Pouczać właścicieli w jaki sposób żywione i utrzymywane mają być tak krowy jakoteż i cielęta z których w przyszłości dobry materiał hodowlany można by otrzymać. Zachęcać właścicieli do racjonalnego wychowywania buhajków, które jako rozpłodniki ze stosunkowo wielką dla siebie korzyścią sprzedawać by mogli. W ogóle używać wszelkich środków ażeby wpajać w lud nasz zamiłowanie do hodowli bydła i wykazywać mu korzyści, jakie z racjonalnej i starannej hodowli otrzymywać może.

2) Instruktor obowiązany będzie przysyłać Komitetowi Towarzystwa gospodarskiego, kwartalne raporta ze swoich czynności. W każdym zaś wypadku w którym by zauważył z powodu miejscowych stosunków potrzebę zmiany rozporządzenia Komitetu Towarzystwa, zda o tem natychmiastową relację i zarządza odpowiedniego polecenia.

Alegat 6. do sprawozd. Wydz. kraj. L. 77.121/96.

Przepisy

w sprawie administracji stałego funduszu hodowlanego.

§. 1. Bank krajowy Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem, obejmuje administrację stałego funduszu hodowlanego, utworzonego w sposób wskazany uchwałą Sejmu z 4. kwietnia 1892.

§. 2. W wykonaniu §. 1. niniejszych przepisów złoży Wydział krajowy taką kwotę, jaka w dniu oddania funduszu pożyczkowego w administrację Banku krajowego rachunków jako czysty stan czynny funduszu hodowlanego się okaże, a to częścią gotówką, częścią w należnościach czynnych funduszu hodowlanego. Wydział krajowy przekazuje nadto Bankowi krajowemu wszystkie sumy, które od dnia oddania funduszu w administrację Banku krajowego wpłyną tytułem procentów lub tytułem zwrotów pożyczek udzielić się mających ze stałego funduszu hodowlanego. Cokolwiek w końcu

wpływać będzie z oprocentowania niniejszego funduszu czy to z odsetek opłacanych przez Bank od lokacyi tegoż funduszu, czy też od dłużników mających pożyczki z tego funduszu, służyć będzie na jego powiększenie.

§. 3. Z funduszu tego udzielane będą bezprocentowe pożyczki na zakupno buhaji rozplodowych tym gminom, które w myśl ustawy z dnia 20. lipca 1892 (Nr. 51. Dz. ust. kraj.) muszą się postarać o buhaja gminnego, a nie rozporządzają dostatecznymi na ten cel środkami (własnymi funduszami). Przyznawanie tych pożyczek należy do Wydziału krajowego po wysłuchaniu opinii Wydziału powiatowego, a także Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, względnie krakowskiego.

§. 4. Pożyczki udzielane z tego funduszu będą bezprocentowe. Ustanowienie rat i terminów opłaty pożyczki należy do Wydziału krajowego.

§. 5. Dłużnicy tegoż funduszu otrzymywać będą pożyczki z kasy Banku krajowego i w tejsze kasie będą opłacać kapitał a ewentualnie i odsetki. W tym celu będą zeznawali skrypta dłużne na zlecenie Banku krajowego.

§. 6. Odpisanie przepadłych wierzytelności z tego funduszu nastąpić może tylko na mocy uchwały Wydziału krajowego.

§. 7. Bank krajowy jako administrator stałego funduszu hodowlanego jest obowiązany:

a) wypłacać wszystkie przez Wydział krajowy uchwalone pożyczki na rachunek tegoż funduszu;

b) przyjmować wszelkie wpływy na rzecz tegoż funduszu i oprocentować je w wysokości o 1% niższej, niż każdoczesna stopa dyskontowa obowiązująca w Austro-węgierskim Banku;

c) ściągać należności w odsetkach i kapitale od dłużników tegoż funduszu; kroki sądowe przeciw opieszłym dłużnikom będzie Bank wdrażać z upływem jednego miesiąca licząc od dnia, w którym należność zapadła, o ile wskutek nagłości nie jest wskazana wcześniejsza egzekucya;

d) przechować zapisy dłużne zeznane przez dłużników stałego funduszu hodowlanego;

e) prowadzić rachunkowość tego funduszu.

§. 8. Bank krajowy obowiązany jest prowadzić następujące księgi dla stałego funduszu hodowlanego:

a) Dziennik czynności;

b) Terminarz przypadających od dłużników spłat;

c) Księgę główną;

d) Księgę bilansów;

a nadto otworzy w swoich księgach osobny rachunek w Conto-Corrente dla tegoż funduszu i osobną kartę w ewidencji depozytów, pozostających w przechowaniu Banku dla walorów tegoż funduszu.

§. 9. Bank krajowy obowiązany jest przedkładać Wydziałowi krajowemu półroczne wyciągi z rachunku bieżącego dla tegoż funduszu w Banku otwartego i sporządzać roczne zamknięcia rachunkowe funduszu, które jako załącznik bilansu Bankowego Wydziałowi krajowemu corocznie wraz z zamknięciem rachunkowym Banku przedkładane będą.

§. 10. Wydział krajowy ma prawo we wszystkie rachunki tego funduszu wglądać, księgi badać, jakoteż wszelkie do aktywów funduszu należące weksle, skrypta lub lub wogóle walory sprawdzać.

§. 11. Za administracją stałego funduszu hodowlanego, obliczać sobie będzie Bank tytułem prowizyi $\frac{1}{10}\%$ od obrotu półrocznego, po większej stronie rachunku bieżącego.

Zestawienie

odpowiedzi Wydziałów powiatowych na okólnik Wydziału krajowego z dnia 27. października 1896 l. 67.922 co do przyczynienia się z funduszków powiatowych do wydatków na cele podniesienia hodowli bydła w powiecie.

Powiat	Jednorazowo		Stale		Na r. 1897 wstawiono do budżetu	Uwaga
	na rok	kwota	na rok	kwota		
1. Biała	1895 1896	25 200	—	—	—	Kwotę wręczono Towarzystwu leśno-rolniczemu.
2. Bóbrka	1896	200	—	—	50	Lokują w kasie oszczędności.
3. Bochnia	1896	200	—	—	200	Fundusze hodowlane wydano Tow. rolniczemu okręgowemu w Bochni na zakupno buhajów subwencyjnych.
4. Bohorodeczany	1894 1895 1896	100 500 600	—	—	700	Część zużytkowano na zakupno i subwencyjonowanie buhajów, resztę złożono na książeczkę kasy oszczędności.
5. Borszczów	—	—	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi.
6. Brody	1896	400	—	—	400	Lokują na książeczkę pow. kasy oszczędności.
7. Brzesko	1895 1896	200 200	—	—	400	Kwotę pozostałą po pokryciu kosztów licencyjonowania lokują w Towarzystwie zaliczkowym.
8. Brzeżany	—	—	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi.
9. Brzozów	1896	200	—	—	100	Lokują w pow. Towarzystwie zaliczkowym.
10. Buczacz	—	—	Od r. 1895	300	300	Zużytkowano fundusz na zakupno buhajów gminnych.
11. Chrzanów	—	—	Od r. 1893 do 1896 włącznie	po 500 zlr.	—	Kwota 1.500 zlr. pozostaje do dyspozycji Wydziału.

Powiat	Jednorazowo		Stale		Na r. 1897 wstawiono do budżetu	Uwaga
	na rok	kwota	na rok	kwota		
12. Cieszanów	—	—	Od r. 1889	po 100 zlr.	—	Kwota na podniesienie hodowli wypłacaną bywa Oddziałowi Towarzystwa gospodarskiego. Funduszu na cele hodowlane nie uchwalono dotychczas.
13. Czortków	1895	150	—	—	100	Kwotę 150 zlr. ulokowano na książeczkę galic. kasy oszczędności.
14. Dąbrowa	—	—	—	—	—	Dotąd nie ma żadnego funduszu na podnienie hodowli.
15. Dobromil	1895 1896	25 125	—	—	125	100 zlr. miano wypłacić Towarzystwu gospodarskiemu, resztę nadesłać do Wydziału kraj.
16. Dolina	—	—	Od r. 1895	100	—	Lokują na książeczkę pow. kasy oszczędności, prócz tego od roku 1893 przeznaczają na wystawy bydła po 100 zlr. rocznie.
17. Drohobycz	—	—	Od r. 1892	100	100	Lokują w pow. kasie zaliczkowej.
18. Gorlice	1896	300	—	—	200	300 zlr. ulokowano w Towarzystwie zaliczkowym.
19. Gródek	—	—	Od r. 1896	100	100	Lokują na książeczkę kasy oszczędności.
20. Grybów	1894 1896	100 100	—	—	100	200 zlr. ulokowano na książeczkę grybowskiej kasy zaliczkowej.
21. Horodenka	do r. 1896	550	—	—	100	350 zlr. ulokowano w kasie pożyczkowej powiat., 200 zlr. nadesłano do Wydziału kraj.
22. Husiatyn	—	—	Od r. 1896	200	—	Lokują na książeczkę kasy oszczędności.
23. Jarosław	1896	100	—	—	—	Lokują na książeczkę Towarzystwa zaliczkowego.
24. Jasło	1896	300	—	—	300	Lokują na książeczkę kasy oszczędności.
25. Jaworów	—	—	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi.

Powiat	Jednorazowo		Stale		Na r. 1897 wstawiono do budżetu	Uwaga
	na rok	kwota	na rok	kwota		
26. Kałusz	—	—	—	—	—	W roku zeszłym oświadczone, że nie może Wydział żadnej kwoty preliminować.
27. Kamionka	1895 1896	100 100	—	—	100	Fundusz ulokowany w pow. Towarzystwie zaliczkowem.
28. Kolbuszowa	—	—	—	—	—	Nie przeznaczono żadnego funduszu.
29. Kołomyja	1896	500	—	—	500	500 złr. nadesłano do Wydziału kraj.
30. Kosów	—	—	Od r. 1893	200	—	Nie nadesłano odpowiedzi. Stale wypłaca 200 złr. rocznie Tow. gospodarskiemu na zakupno buhajów.
31. Kraków	do r. 1896	862	—	—	250	Lokuje w pow. kasie oszczędności.
32. Krosno	Od r. 1893 do 1896	100	—	—	100	Fundusz pozostaje do dyspozycji Wydziału powiatowego nie ulokowany.
33. Limanowa	1894	100	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi, wstawiono daty z roku zeszłego.
34. Lisko	—	—	—	—	100	Warunkowo będzie wstawiony fundusz, jeżeli Wydział kraj. przeznaczy dla powiatu 10 razy tak wielki zasiłek.
35. Lwów	—	—	Od r. 1895	600	—	Nie nadesłano odpowiedzi. Wstawiono daty z roku zeszłego.
36. Łańcut	1896	600	—	—	600	Ulokowano w Tow. zaliczkowem w Łańcutcie.
37. Mielec	1895 1896	250 250	—	—	250	Kwoty te nadesłano do Wydziału kraj.
38. Mościska	1895 1896	228 250	—	—	250	Po pokryciu kosztów licencyjonowania resztę lokuje się w Towarzystwie zaliczkowem.
39. Myślenice	1894	400	—	—	400	Na rok 1896 pozostało do dyspozycji 325. zł.
40. Nadwórna	Od r. 1893	240	—	—	240	Co roku zużytkowują fundusze na subwencyjonowanie.

Powiat	Jednorazowo		Stale		Na r. 1897 wstawiono do budżetu	Uwaga
	na rok	kwota	na rok	kwota		
41. Nisko	—	—	—	—	100	Dotąd nie zebrano żadnego funduszu na podniesienie hodowli.
42. Nowy Sącz	—	—	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi.
43. Nowy Targ	do 1896	500	—	—	—	Lokują na książeczkę kasy oszczędności.
44. Pilzno	1895 1896	200 200	—	—	200	Fundusz powstały po opłaceniu kosztów komisji, ulokowany w Banku kraj., wynosi 219 złr. 52 ct.
45. Podhajce	—	—	—	—	100	Dotąd nie ustawiono żadnego funduszu, lecz w przyszłym roku wstawia 100 zł.
46. Przemyśl	1896	200	—	—	200	Lokują na książeczkę Przemyskiej kasy zaliczkowej.
47. Przemyślany	—	—	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi.
48. Rawa	—	—	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi.
49. Rohatyn	Od r. 1893 do 1896	1 400	—	—	300	Lokuje w Banku krajowym.
50. Ropczyce	1896	100	—	—	100	Lokują na książeczkę kasy oszczędności Ropczyckiej.
51. Rudki	1895 1896	684 200	—	—	200	Fundusz hodowlany ulokowany na książeczkę kasy oszczędności.
52. Rzeszów	1896	100	—	—	100	Lokują na książeczkę pow. kasy oszczędności.
53. Sambor	Od r. 1893	400	—	—	100	Lokują na książeczkę pow. kasy oszczędności.
54. Sanok	1896	150	—	—	150	Kwotę 17 złr. 29 ct. pozostałą po pokryciu kosztów licencjonowania, ulokowano w Towarzystwie zaliczkowym.
55. Skalat	1893 1896	200 200	—	—	200	400 złr. ulokowano na książeczkę wkładową gal. kasy oszczędności.
56. Śniatyn	—	—	—	—	—	Nie będzie uchwaloną żadna kwota na cele hodowlane w r. 1897.

Powiat	Jednorazowo		Stale		Na r. 1897 wstawiono do budżetu	Uwaga
	na rok	kwota	na rok	kwota		
57. Sokal	—	—	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi.
58. Stanisławów	1896	1.048	—	—	200	Fundusz lokowany jest na książeczkę kasy oszczędności.
59. Stare miasto	—	—	—	—	—	Kwotę 300 złr. rocznie wypłaca powiat utrzymującym buhaje subwencyjne. Funduszu na podniesienie hodowli nie posiada.
60. Stryj	1896	500	—	—	500	Fundusz lokowany jest na książeczkę kasy oszczędności.
61. Tarnobrzeg	1893	50	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi. Wstawiono daty z roku zeszłego.
62. Tarnopol	—	500	—	—	—	Ulokowano w kasie oszczędności. Daty z roku zeszłego.
63. Tarnów	1896	100	—	—	100	Resztę z niewydatnych funduszy w kwocie 6 złr. 82 ct. złożono na książeczkę kasy oszczędności.
64. Tłumacz	1893	1.000	—	—	—	500 złr. nadesłano Wydziałowi kraj. Daty z roku zeszłego.
65. Trembowla	1893	100	—	—	—	Kwotę 100 złr. podjęto na książeczkę kasy oszczędności.
66. Turka	—	—	—	—	—	Nie nadesłano odpowiedzi.
67. Wadowice	1895	300	—	—	—	Ulokowano na książeczkę pow. kasy oszczędności. Daty z roku zeszłego.
68. Wieliczka	do r. 1895 w r. 1896	600 400	—	—	450	Kwoty z poprzednich lat zużytkowano. Fundusze lokują na książeczkę powiat. kasy oszczędności.
69. Zaleszczyki	1896	250	—	—	250	250 złr. złożono na książeczkę Banku krajowego.
70. Zbaraż	1892 1896	300 100	—	—	100	Fundusze nadesłano do Wydziału kraj.

Powiat	Jzdnorazowo		Stale		Na r. 1897 wstawiono do budżetu	Uwaga
	na rok	kwota	na rok	kwota		
71. Złoczów	1895 1896	500 500	—	—	500	Nie użyta kwotę z r. 1896 w kwocie 341 złr. 40 ct. złożono na książeczkę Tow. wzajemnego kredytu w Krakowie.
72. Żółkiew	1892	300	—	—	300	Kwotę 300 złr. ulokowano na książeczkę Banku kraj.
73. Żydaczów	1895 1896	200 200	—	—	200	Lokują w kasie zalickowej powiat.
74. Żywiec	—	—	—	—	—	Nie uchwalono żadnej kwoty dotąd, lecz na rok 1897 wstawia pewien fundusz

W y k a z

stanu obór zarodowych pełnej krwi w r. 1895.

Liczba porząd.	Właściciel obory	Miejscowość	R a s a	Stan obory przy założeniu		Stan z końcem r. 1895		Przebiegowa mleczność krów w litrach w r. 1895	Przebiegowa waga krów w kłr. w r. 1895	na 100 kgr żywej wagi ilość litrów mleka	Urodziło się		Sprzedano na chów		Wielono do obory	Uwagi
				buhajów	krów	buhajów	krów				buzków	jałówek	buzków	jałówek		
1	Albin Rayski	Michalewice	Majdańska	1	14	1	19	868	—	—	7	9	2	—	3	Po znieleniu obory zar. Majdańskiej w Czechach, krowy wcielone zostały do obory w Michalewiczach, buhaj dany na stacyę.
2	Roman Ujejski	Pawłów	"	1	13	1	11	676	—	—	7	2	2	—	—	
3	Hr. Franciszek Potulicki	Gliniany	"	1	9	1	9	1232	340	362	4	2	—	—	—	
4	Ks. Korneli Kuzyk	Machnów	"	1	9	1	5	204	—	—	1	1	—	—	—	
5	Hr. Róża Koziebrodzka	Podhajczyki	Simenthalaska	1	10	1	12	1153	478	241	2	6	1	1	5	
6	Józef Kellerman	Zuklia	"	1	12	1	18	737	529	139	7	7	—	—	—	
7	Kazimierz Wiktor	Zarszyn	"	1	10	1	13	2369	—	—	8	9	6	6	3	
8	Grzegorz Głuchowski	Kamienna	"	1	10	1	23	—	—	—	8	9	6	6	—	
9	Tadeusz Fedorowicz	Klebanówka	"	1	8	1	27	2033	648	315	7	10	4	8	6	
10	Kazimierz Jadowski	Buków	"	1	10	1	17	3133	518	604	4	7	3	—	—	
11	Aleksander Hulinka	Myców	"	1	27	1	22	1892	623	304	11	8	7	—	—	
12	Władysław Górski	Rozwienica	"	1	25	1	25	2872	610	471	7	2	7	7	3	
13	Gmina Kamienna	Kamienna	"	—	10	—	17	—	—	—	10	4	7	1	—	
14	Ludwik Abgarowicz	Wielonów	"	1	10	1	10	1909	548	348	11	1	—	—	—	
15	Bolesław Smałowski	Stojanice	Oldenburgska	1	10	1	16	1730	525	329	3	4	6	—	—	
16	Oskar Schnell	Firlejówka	"	1	10	1	10	—	—	—	98	5	—	—	—	
				15	197	15	254				98	84	51	10	31	

WYKAZ

stanu obór zarodowych pól krwi utworzonych przez Komitet c. k. Towarzystwa gosp. gal. po koniec roku 1895.

Liczba porząd.	Właściciel obory zarodowej	Nazwa miejsca	R a s a	Stan obory przy założeniu		Stan z końcem r. 1895		Urodziło się		Przejęta mleczność w litrach w r. 1895	Przejęta waga krów w kilogr. w r. 1895	Ilość litrów mleka na 100 kg. żywej wagi
				bulhajów rozpiętych	krów rozpiętych	kalchajów	krów	bulhajów	jałówek			
1	Bolesław Augustynowicz .	Kniaże	pół krwi Siment.	1	25	1	11	3	7	1407	—	—
2	Bolesław Orzechowicz .	Kalników	"	1	10	1	50	6	7	1794	507	353
3	Michał Garapich .	Cebrów	"	1	32	2	36	21	11	1631	546	299
4	Bolesław Wierzchlejski .	Kabarowce	"	1	20	1	26	9	7	904	416	217
5	Władysław Morawski .	Odrzechowa	"	1	24	1	39	11	10	—	493	—
6	Antoni Gniewosz . . .	Besko	"	1	20	1	20	nie przystano	nie przystano	nie przystano	nie przystano	nie przystano
7	Wincenty Krański . . .	Leszczowate	"	1	20	1	18	7	8	1042	420	248
8	Stanisław Fjhauser . . .	Niebieszczany	"	1	22	1	21	6	9	2302	—	—
9	Michał Tustanowski .	Podmichałowce	"	1	20	2	13	5	8	1427	462	330
10	Eugeniusz Krzysztofowicz	Załucze	"	1	20	2	21	10	10	2109	463	453
11	Rudolf Beizenstein . . .	Trześniów	"	—	22	1	24	12	8	2439	530	460
12	Michał Barański . . .	Widacz	"	1	24	1	24	11	10	1512	—	—
13	Adolf Waligórski . . .	Swaryczów	"	1	24	1	21	12	10	2529	491	515
14	Stanisław Agopsowicz .	Błozew-górna	"	1	22	1	22	nie przystano	nie przystano	nie przystano	nie przystano	nie przystano
15	Alfred Münter . . .	Waniów	"	1	29	1	27	12	17	1382	472	293
16	Kazimierz Potworowski .	Koropiec	"	1	19	1	25	12	12	2136	441	485
17	Marya Doschot . . .	Pałahicze	"	1	24	1	24	13	5	1611	517	311
18	Gmina	Odrzechowa	"	—	6	1	14	4	6	—	—	—
19	Gmina	Długie-Zarszyn	"	1	25	1	23	13	8	—	—	—
20	Jakób br. Romaszkan .	Horodenka	"	1	22	1	23	10	12	1834	529	346
21	Bohdan Zadurowicz . . .	Wołczkowce	"	1	20	1	13	7	4	—	491	—
22	Stanisław Wysocki . . .	Jasienica	"	1	24	1	28	5	5	1761	485	363
23	Kazimierz Wiktor . . .	Wróblík	"	1	40	1	39	16	10	—	nie podano	—
24	Karól Barański . . .	Radłowice	"	1	24	1	21	8	3	1380	462	300
25	Stanisław Kierski . . .	Dobromirka	"	1	21	1	22	4	5	1768	—	—
26	Michał Czerniakowski .	Lisicyńce	"	1	26	1	25	3	6	1628	—	—
27	Gmina	Tarnawica-pólna	"	1	10	1	10	6	2	—	—	—
28	Ludwik Baldwin Ramułt .	Dwernik	"	1	24	1	22	6	6	1280	—	—
29	Maksymilian Parnas . . .	Uhrynów	"	1	40	1	40	11	15	—	550	—
30	Piotr Szczepański . . .	Okniany	"	1	20	1	20	—	—	—	—	—
31	Księż. Leonowa Sapieżyna	Bileze	"	1	20	1	20	4	5	—	495	—
32	Julian br. Brunicki . . .	Podhorce	"	1	20	1	20	—	—	—	—	—
33	Antoni Skrzyński . . .	Zurawno	"	2	18	2	18	2	1	—	—	—
34	Gmina	Haczów	"	1	12	1	12	—	—	—	—	—
35	Bronisław Skibniewski . .	Balice	pół krwi Oldenb.	1	24	1	25	14	10	2243	507	448
36	Hr. Stefan Zamoyski . . .	Wysock	"	1	30	1	33	15	9	1954	504	388
37	Feliks Passakas . . .	Brześciany	"	1	30	2	39	13	15	3004	569	528
38	Mikołaj Torosiewicz . . .	Putiatyńce	"	2	28	2	28	11	11	1450	—	—
39	Dawid Abrahamowicz . .	Siemianówka	"	1	25	1	17	12	5	1372	456	301
40	Jan Breuer	Suchowola	pół krwi Szwyg.	1	21	1	22	6	13	2147	—	—
41	Stanisław Gniewosz . . .	Trzcaniec	pół krwi Ayrshire	1	24	1	23	4	8	1662	—	—
42	Hr. Ignacy Krasicki . . .	Bachorzec	"	1	19	1	18	10	4	—	—	—
				42	950	48	997	334	302	—	—	—

W y k a z

buhajów zakupionych w kraju przez Komitet galic. Towarzystwa gosp. w roku 1895.

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie	Powiat w którym kupiono	Miejsce z którego kupiono	Właściciel od którego kupiono	Kupiono rasy						
					Kra- jo- wej	Si- men- thal.	Ol- den- burg.	Ayr- shire			
					Pełnej krwi	Pełnej krwi	Pół krwi	Pełnej krwi	Pół krwi	Pełnej krwi	
1	Dla subwencyonowanych obór pełnej krwi	Tłumacz	Pałahicze	Marya Doschot	—	1	—	—	—	—	—
2	Dla subwencyonowanych obór pół krwi	Dobromil Buczacz Brzozów Sanok Jarosław Tłumacz Sanok Kołomyja	Trzebianiec Dubienko Buków Zarszyn Rozwienica Bohorodyczyn Niebieszczany Pererów	Stanisław Gniewosz Ludwik Abgarowicz Kazimierz Jadowski Kazimierz Wiktor Władysław Górski Antoni Szadbej Stanisław Fihauser Stanisław Jasiński	—	—	1	—	—	1	—
3	Dla obór zarodowych gminnych	Jarosław Buczacz	Rozwienica Koropiec	Władysław Górski Kazimierz Potworowski	—	1	—	—	—	—	—
4	Dla stacyi buhajów subwencyjnych	Lisko Zbaraż Jarosław Kamionka str. Tłumacz Złoczów Sanok Brody Sanok Nadwórna " Brzozów Rudki Brzozów Nadwórna " Sambor Sanok Dolina Bukowina	Dwernik Dobromirka Wysock Pawłów Markowce Firlejówka Besko Czechy Odrzechowa Neudorf " Trześniów Michalewice Buków Kamienna " Brześciany Odrzechowa Swaryczów Szerowce	Ludwik Baldwin Ramult Stanisław Kierski Zarząd dóbr hr. Zamoy- skiego Roman Ujejski Ks. Michał Walnicki Oskar Schnell Antoni Gniewosz Adam Krajewski Obora zarodowa gminna Konrad Sander Karol Hack Rudolf Reizenstein Albin Rayski Kazimierz Jadowski Hryć Danyłak Hrehor Bohadczuk Feliks Passakas Władysław Morawski Adolf Waligórski Adalbert Zadurowicz	—	—	3	—	—	—	—
Do przeniesienia					7	13	21	—	5	1	—

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie	Fowiat w którym kupiono	Miejsce z którego kupiono	Właściciel od którego kupiono	Kupiono rasy					
					Kra- jo- wej	Si- men- thal.	Ol- den- burg	Ayr- shire		
					Pełnej krwi	Pełnej krwi	Pół krwi	Pół krwi		
				Z przeniesienia	7	13	21	—	5	1
4	Dla stacyi buhajów subwencyjnych	Tłumacz Stanisławów Sanok Tarnów	Bohorodyczyn Pacyków Zarszyn Świerczków	Antoni Szadbej Mieczysław Brykczyński Kazimierz Wiktor Zarząd dóbr księcia San- guszki	—	—	1	—	—	—
		Łańcut Żółkiew Sokal Rohatyn Borszczów	Tryńcza Wieczorki Waniów Putiatynce Bilcze złyte	Domicella Kellerman Bronisław Lang Alfred Münter Mikołaj Torosiewicz Zarząd dóbr książąt Sa- piehów	—	—	2	—	1	—
		Horodenka Sanok Brzozów Kałusz " Tłumacz	Horodenka Klimkówka Widacz Zawadka Dubowica Pałahicze	Jakób br. Romaszkan Stanisław Ostaszewski Michał Barański Stanisław Komornicki Henryk Mierzeński Marya Doschot	—	—	2	—	—	—
				Razem .	7	13	40	—	7	1

W y k a z

kwot preliniowanych przez Komitet c. k. gal. Towarzystwa gosp. na utrzymanie stacyi buhajów
dla użytku włościan na rok 1895|6.

Liczba porządkowa	Oddział Towarzystwa gospodarskiego	Na rok 1895 6 preliminowano stacyj			U w a g i
		subwencyj- nych	subwencyo- nowanych	złr.	
1	Bełzko-Sokalski	1	6	420	Z preliniowanej ogólnej kwoty 14.520 zł. będzie pokrytych subwencją na rok 1896 -- 13.400 zł. reszta zaś 1.120 zł. pozostałością z r. 1895.
2	Bóbrka	1	3	240	
3	Brzeżany	—	6	360	
4	Cieszanów	10	—	600	
5	Dynów	3	—	180	
6	Jarosław-Łańcut	5	18	1.380	
7	Kałuż-Dolina	10	7	1.020	
8	Lwów	6	—	360	
9	Nadwórna	9	1	600	
10	Podolski	6	5	660	
11	Pokucki	10	9	1.140	
12	Przemyśl	10	5	900	
13	Przemyślany	7	2	540	
14	Rawa	2	3	300	
15	Rohatyn	4	3	420	
16	Rudki-Gródek	6	1	420	
17	Sanok	12	6	1.080	
18	Sambar	—	3	180	
19	Stanisławów	5	1	360	
20	Stryj	7	7	840	
21	Tarnopol	4	6	600	
22	Tlumacz	10	4	840	
23	Złoczów-Brody-Kamionka strumiłowa	6	10	960	
24	Żółkiew	1	1	120	
	Razem	135	107	14.520	

W Y K A Z

wystaw przeglądowych bydła włościańskiego połączonych z premiowaniem w roku 1895.

Liczba porządkowa	Oddział Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego	Miejsce wystawy przeglądowej	Kiedy się odbyła		Ile ogółem przy- prowadzono bydła	Ile nagrodzono							Ile wydano						
			Dnia	Miesiąca		bulhaje	krowy	jałówki	woły	cielęta	obory	Razem	z fundu- szów subwen- cyjnych		z fundu- szów oddzia- łowych		Razem		
													zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Przemyski	Mościska	2	Maja	72	2	10	5	—	3	—	20	200	—	5	—	205	—	—
2	Podolski	Czortków	9	"	74	4	4	4	—	—	12	80	—	30	—	110	—	—	
3	Pokucki	Kołomyja	24	"	68	7	8	4	3	—	1	23	260	—	—	—	260	—	—
4	Przemyski	Dobromil	27	"	145	3	3	6	10	—	—	22	200	—	—	—	200	—	—
5	Samborski	Sambor	28	"	22	2	2	2	—	—	1	7	80	—	—	—	80	—	—
6	Nadwórniański . .	Nadwórna	29	"	199	15	11	6	3	—	8	43	325	100	—	—	425	—	—
7	Lwowski	Jaryczów	7	Czerweca	86	—	14	2	—	1	—	17	180	—	—	—	180	—	—
8	Rohatyński	Rohatyn	8	"	86	2	8	5	1	—	—	16	120	—	—	—	120	—	—
9	Przemysłański . .	Przemysłany . . .	11	"	45	3	5	1	—	—	1	10	100	—	—	—	100	—	—
10	"	Gliniany	12	"	60	7	7	1	—	—	—	15	100	—	30	—	100	—	—
11	Złoczowski	Busk	14	"	78	4	12	5	—	—	—	21	150	—	—	—	180	—	—
12	Tłumacki	Tłumacz	19	"	160	3	10	17	4	—	3	37	280	—	—	—	280	—	—
13	Rohatyński	Bołszowce	24	"	87	3	11	3	2	—	1	20	125	—	41	—	125	—	—
14	Cieszanowski . . .	Łubaczów	24	"	184	6	15	9	2	—	—	31	200	—	45	—	245	—	—
15	"	Cieszanów	25	"	81	5	12	8	—	—	—	25	160	—	—	—	205	—	—
16	Kałuski	Wojników	25	"	180	3	7	6	3	—	2	21	160	—	—	—	160	—	—
17	Stanisławowski . .	Stanisławów	27	"	68	7	5	2	3	—	3	20	175	—	49	—	175	—	—
18	Kałuski	Roźniatów	27	"	213	4	9	9	8	—	—	30	240	—	37	—	289	—	—
19	Jarosławski	Pruchnik	28	"	150	4	38	5	—	—	—	47	300	—	50	—	337	50	—
20	Przemyski	Krzywcza	1	Lipca	171	3	13	6	3	—	—	25	240	—	—	—	245	—	—
Razem odbyło się 20 wystaw przegl.					2229	87	204	106	41	4	20	432	3675	—	342	50	4017	50	—

Nadto przyznano 22 listów pochwalnych, oraz 3 medale brązowe.

Alegat 13. do LW. 77.121/96.

W Y K A Z

obór zarodowych za rok 1895/6.

L. porz.	Miejscowość	Rasa	Ilość sztuk w r. 1895/6.
1	Kozy	Polska czerwoną	40
2	Bierzanów	" "	17
3	Nowa wieś	" "	10
4	Kalwarya	" "	12
5	Rudnik	" "	7
6	Ostrówek	" "	7
7	Głogoczów	" "	7
8	Wójkówka	" "	6
9	Komorniki	" "	6
10	Raba wyżna	" "	6
11	Osiek	Oldenburska	14
12	Baranów	"	16
13	Więkowice	Simmenthalska	8
14	Łukowica	Pinzgau	22
		Razem	178

Alegat 14. do LW. 78 121/96.

W Y K A Z

obór zarodowych pół-krwi za rok 1895/6

Liczba porz.	Miejscowość	Rasa
1	Jodłownik	Polska czerwcna
2	Gromnik	" "
3	Wiśniowa nad Wisłokiem	" "
4	Wołowicz	" "
5	Krościenko	" "
6	Zdrochee	Oldenburska
7	Zakrzów	"

Liczba porz.	Miejscowość	Rasa
8	Łęki	Oldenburska
9	Niziny	Wschodnio-Fryzyjska
10	Słupiec	" "
11	Pogorzyce	" "
12	Śledziejowice	" "
13	Podleszany	" "
14	Kzzywaczka	" "
15	Jasionka	" "
16	Hyzin	" "
17	Kliszów	" "
18	Piekary	" "
19	Lubocza	" "
20	Nosówka	" "
21	Komorniki	Simmenthalska
22	Jasień	"
23	Żarnowiec	"
24	Nowodworze	"
25	Gliny małe	"
26	Zyżnów	"
27	Stryszów	"
28	Bogoniowice	"
29	Wróblowice	"
30	Brzezna	Pinzgau

W roku 1895/6 ubyło obor poł-krwi:

Liczba porz.	Miejscowość	Rasa
1	Raba wyżna	Polska czerwona
2	Gromnik	" "
3	Wołowice	" "
4	Łęki	Oldenburg "
5	Polanka	"
6	Cichawa	Wschodnio-Fryzyjska
7	Kościelec	" "
8	Podleszany	" "
9	Żarnowiec	Simmenthalska "
10	Zimna woda	"
11	Zyżnów	"
12	Komorniki	"

W r. 1895/6 przybyło nowych obór poł-krwi.

Liczba porz.	Miejscowość	Rasa
1	Gromnik	Polska czerwona
2	Wiśniowa	" "
3	Krościenko	" "
4	Pogorzyce	Wschodnio-Fryzyjska
5	Jasionka	" "
6	Hyżne	" "
7	Lubocza	" "
8	Nosówka	" "
9	Piekary	" "
10	Zyznów	Simmenthalska
11	Żarnowiec	" "
12	Gliny małe	" "
13	Bogoniowice	" "
14	Wroblowice	" "

Alegat 15. do LW. 77.121/96.

WYKAZ

stacyj buhai subwencyjnych w r. 1895/6.

Liczba porz.	Okrag Towarzystwa rolniczego	Miejscowość
1	Biała	Adolfiny
2	"	Stara wieś
3	"	Malec
4	"	Kobiernice
5	"	Osiek
6	Brzesko	Przyborów
7	"	Jasiń
8	"	Górka
9	"	Lusławice
10	Bochnia	Cerekiew
11	"	Zbydniów
12	"	Targowisko
13	"	Lapezyce
14	"	Bochnia
15	"	Wola batorska
16	"	Mikluszowice
17	"	Rajbrod

Liczba porz.	Okrąg Towarzystwa rolniczego	Miejscowość
18	Bochnia	Leszczyna
19	Jasło	Wolica
20	"	Krościenko
21	"	Lubno szlacheckie
22	"	Lubla
23	"	Brzyska
24	"	Tarnowiec
25	"	Jedlicze
26	"	Nieglowice
27	"	Sieklówka
28	"	Trzcinią
29	"	Miejsce
30	"	Targowiska
31	Kraków	Witkowice
32	"	Prądnik czerwony
33	"	Wyciąże
34	"	Płazy
35	"	Zielonki
36	"	Branice
37	"	Grębałów
38	"	Rudawa
39	"	Kamień
40	Mielec	Cyranka
41	"	Padew kolonia
42	"	Dąbie
43	"	Borowa
44	"	Radomyśl
45	"	Wychylówka
46	"	Padew narodowa
47	"	Gawłuszowice
48	"	Złotniki
49	"	Suchonów
50	"	Zaduszniki
51	"	Zaleszany
52	"	Grębów
53	"	Kliszów
54	"	Chmielów
55	"	Stobierna
56	Nowy Sącz	Załubińcze
57	"	Łączne
58	"	Stróże
59	"	Zbyszyce
60	Rzeszów	Łukawiec
61	"	Dąbrowa
62	"	Szyperki
63	"	Trzebowisko
64	"	Bogudhwała
65	"	Krasne
66	Tarnów	Gromnik
67	"	Żelazówka
68	"	Dąbrówka tuchowska
69	"	Bistuszoła
70	"	Przyborów
71	"	Skrzyszów

Liczba porz.	Okrag Towarzystwa rolniczego	Miejscowość
72	Tarnów	Kaśna dolna
73	Wadowice	Choczni
74	"	Witanowice
75	Wieliczka	Glichów
76	"	Mierzeń
77	"	Wola duchacka
78	"	Stronie
79	"	Fałkowice
80	"	Gaik
81	"	Żerosławice
82	"	Wróblowice
83	"	Siercza
84	"	Kasina wielka
85	"	Lipie
86	"	Głogoczów
87	"	Soboniowice
88	"	Zagórzany
89	"	Dąbie
90	"	Skawina
91	"	Lukowica

Alegat 16. do LW. 77.121/96.

WYKAZ

miejsowości gdzie odbyto premiowania bydła włościańskiego :

w r. 1895:

Liczba porz.	Okrag Towarzystwa rolniczego	Powiat	Miejscowość
1	Wadowice	Wadowice	Wadowice
2	Tarnów	Pilzno	Pilzno
3	"	"	Brzostek
4	Biała	Żywiec	Żywiec
5	Tarnów	Tarnów	Tarnów
6	Biała	Biała	Kęty
7	Brzesko	Brzesko	Radłów
8	"	"	Brzesko
9	Mielec	Mielec	Borowa
10	"	Ropezyce	Ropezyce
11	"	"	Dębica
12	"	Tarnobrzeg	Zbydniów

w r. 1896:

Liczba porz.	Okrąg Towarzystwa rolniczego	Powiat	Miejscowość
13	Bochnia	Bochnia	Lipnica murowana
14	"	"	Lapanów
15	Wieliczka	Wieliczka	Kawec
16	Nowy targ	Nowy targ	Nowy targ
17	"	"	Krościenko
18	Bochnia	Bochnia	Ujście solne
19	Jasło	Gorlice	Gorlice
20	"	Krosno	Krosno
21	Tarnów	Tarnów	Tuchów
22	Wieliczka	Myślenice	Jordanów
23	Mielec	Mielec	Mielec
24	Nowy Sącz	Nowy Sącz	Łabowa
25	Wadowice	Wadowice	Kelwarya
26	Brzesko	Brzesko	Wojnicz
27	"	"	Czchów
28	Tarnów	Dąbrowa	Dąbrowa

Alegat 17a. do LW. 77.121/96.

RACHUNEK

z użycia subwencji państwowej i krajowej
na podniesienie chowu bydła za r. 1885.

L. porz.	Poszczególności	zł.	ct.	zł.	ct.
Przychód.					
1	Pozostałość z rachunku za rok 1894	5.846	02	—	—
2	Pobrane subwencje za rok 1895:				
	a) z funduszków państwowych . 20.000 zł.				
	b) " " krajowych . 20.000 "	40.000	—	—	—
3	Pobrane zwroty za buhaja z subw. obór zarodowych pełnej i pół krwi	1.501	04	—	—
4	Pobrane zwroty za bydło z obór zarodowych rasy krajowej nizinnej	194	50	—	—
5	Pobrane zwroty za bydło z obór zarodowych włościańskich	330	—	—	—
6	Pobrano za sprzedane buhaje niezdatne do chowu ze stacyj subwencyjnych	3.245	51	—	—
7	Pobrane zwroty różne:				
	a) za księgi rodowodowe . 24 zł. 70 ct.				
	a) różne pomniejszych . 15 " — "	39	70	—	—
	Suma przychodu	51.156	77	—	—
Rozchód.					
				Preliminarz z pozostałości za r. 1895	
1	Na dalsze zakładanie obór pełnej i pół-krwii	7.072	24	2.460	—
2	Na zakupno krów rasy poprawnej dla wzorowych hodowców mniejszej własności	2.034	29	500	—
3	Na zakupno buhajów dla gmin wiejskich	831	29	—	—
4	Na zakupno buhajów na stacye subwencyjne	8.409	08	2.000	—
5	Na utrzymanie stacyj buhajów do użytku włościan	12.696	—	360	—
6	Na wychów młodzieży na połoninach	381	12	—	—
7	Na premiowanie bydła włościańskiego na wystawach przeglądowych	3.974	51	—	—
8	Na premiowanie wzorowych stajen włościańskich	400	—	—	—
9	Na wydawnictwo dzieła „O rasach bydła w Galicyi	720	—	630	—
10	Na koszt zbadania przyczyn choroby „gruda z brahy“	—	—	250	—
	Do przeniesienia	36.518	53	6.200	—

L. porz.	Poszczególienie	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia	36.518	53	6.200	—
11	Na kosztu kontroli i administracyi:				
	a) Płace, dyurna i remunera- cye 4.535 zł. — ct.				
	b) Najem lokalu, opał i oświetlenie 788 „ 10 „				
	c) Druki i potrzeby kance- laryjne 185 „ 22 „				
	d) Koszta podróży i diety . 2.264 „ 86 „				
	e) Wydatki różne 343 „ 92 „	8.117	10	—	—
12	Wydatki nadzwyczajne i nieprzewidziane	284	16	36	98
	<u>Suma rozchodu</u>	44.919	79	6.236	98
	Pozostałość z końcem r. 1895	6.236	98		
	<u>Zgodnie z sumą przychodu</u>	51 156	77		

SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE KOMITETU

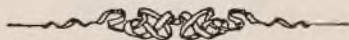
c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego

z użycia subwencji rządowej i krajowej

przeznaczonych na podniesienie hodowli bydła rogatego

za czas

od 1. Września 1895 do 31. Sierpnia 1896.

Dochody		zł.	ct.
1	Saldo z r. 1894/5	11.243	27 ¹ / ₂
2	Reskryptem Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 2. stycznia 1896 l. 283 podniesiono z c. k. Urzędu podatkowego w Krakowie jako subwencję na hodowlę bydła za rok 1895	10.000	—
3	Wydział Rady powiatowej w Nowym Targu na zakupno bydła rozplodowego dla tutejszego powiatu (subw. W. Wydziału krajowego)	2.500	—
4	Zwroty za sprzedane buhaje niezdatne do rozplodu:		
	a) p. dr. Jan Zduń z Raby wyżnej	85	—
	b) p. Adam Fink z Komornik	86	25
	c) p. Karol Czecz z Bierzanowa	85	—
	d) p. Kazimierz Popiel z Kościeleca	110	—
5	P. Stefan Romer, zwrot kosztów ceny zakupna buhajka, zakupionego do cielęciarni w Jodłowniku, a sprzedanego Twarzystwu roln. okręg. w Krakowie	19	88
6	Zwrot kwoty ceny zakupna dwu jałówek, wybrakowanych z cielęciarni Jodłownickiej	67	75
7	Zwrot kwoty ceny zakupna 18 sztuk jałówek z cielęciarni w Jodłowniku do 3ch obór zarodowych	540	25
8	Zwrot kwoty ceny zakupna 4ch buhajków wybrakowanych	72	25
9	Zwrot od p. Inspektora pozostałości z zakupna cieląt do cielęciarni	9	75
Do przeniesienia		24.819	40 ¹ / ₂

Rozchody		zł.	ct.
1	Na zakładanie stacyj buhai dla bydła włościańskiego Towarzystwom rolniczym okręgowym:		
	w Jaśle	1.000	zł.
	" Mielcu	1.000	"
	" Nowym Sączu	1.000	"
	" Rzeszowie	1.000	"
	" Wieliczce	800	"
	" Białej	700	"
	" Krakowie	600	"
	" Bochni	400	"
	" Tarnowie	400	"
	" Nowym Targu	400	"
	" Wadowicach	400	"
	" Brzesku	300	"
		8.000	—
2	Na premiowanie bydła włościańskiego Towarzystwom rolniczym okręgowym:		
	" Białej	320	"
	" Bochni	150	"
	" Brzesku	160	"
	" Jaśle	460	"
	" Krakowie	300	"
	" Mielcu	300	"
	" Nowym Sączu	300	"
	" Nowym Targu	150	"
	" Rzeszowie	300	"
	" Tarnowie	300	"
	" Wadowicach	150	"
	" Wieliczce	450	"
		3.330	—
3	Na zakupno buhai do obór pół-krwi:		
	do obory w Wiśniowej rasy polsko czerw. 146 zł. 77 ct.		
	" " " Krościenku " " " 186 " 21 "		
	" " " Piekarach " Fryzyjskiej . 110 " — "		
	" " " Bogoniowie. " Simmenth. . 324 " 99 "		
	" " " Wróblowicach " " . 288 " 98 "		
	" " " Żarnowcu " " . 312 " 07 "	1.369	02
4	Zakupno oryginalnych dwu buhai rasy Fryzyjskiej w Norden wraz z transportem dla utworzenia nowych dwu obór zarodowych pół-krwi, a mianowicie: w Luboczynie powiat Krakowski i Nosówce powiat Rzeszowski .	1.074	50
5	Na zakupno cieląt do trzeciej cieleciarni w Jodłowniku	800	zł.
	koszta zakupna tychże	120	"
		920	—
6	Zakupno 18 sztuk jałownika z cieleciarni w Jodłowniku dla utworzenia trzech obór zarodowych polskiego bydła czerwonego, a mianowicie: w Wójkówce u p. Józefa Witkora; w Komornikach u p. Adama Finka i w Rabie wyżnej u p. dra Jada Zdunia	1.938	83
7	Dodatek z funduszu howlanego na kancelaryę Towarzystwa z tytułu załatwiania spraw hodowlanych	500	—
	Do przeniesienia	17.132	35

Dochody		zł.	ct.
	Z przeniesienia .	24.819	40 $\frac{1}{2}$
	Razem .	24.819	40 $\frac{1}{2}$
	Razem .	24.819	40 $\frac{1}{2}$

Rozchody		zł.	ct.
	Z przeniesienia .	17.132	35
8	Urzędnikowi za prowadzenie ksiąg kasowych za r. 1895, remuneracya	50	—
9	Pensya p. Inspektora za czas od 1. września 1895 do końca sierpnia 1896	1.000	—
	P. Inspektorowi koszta podróży i dyety przy objeździe obór zarodowych pełnej i pół-krwi, oraz na premio- wanie bydła włościańskiego, a mianowicie: w r. 1895: w Wadowicach, Pilźnie, Brzostku, Żywcu, Tarnowie, Kętach, Zbydniowie, Radłowie; w r. 1896: Lapanowie, Kawcu, Nowym Targu, Krościenku, Gorlicach, Krośnie i Wadowicach	490	88
10	Koszta podróży i dyety delegatów w sprawach hodowlanych	79	50
11	Druki	123	88
12	Portorya, stemple i telegramy	111	04
13	Asekuracya obór zarodowych	83	89
	Razem .	19.071	54
	Saldo na r. 1896/7	5.747	86 ¹ / ₂
	Razem .	24.819	40 ¹ / ₂

